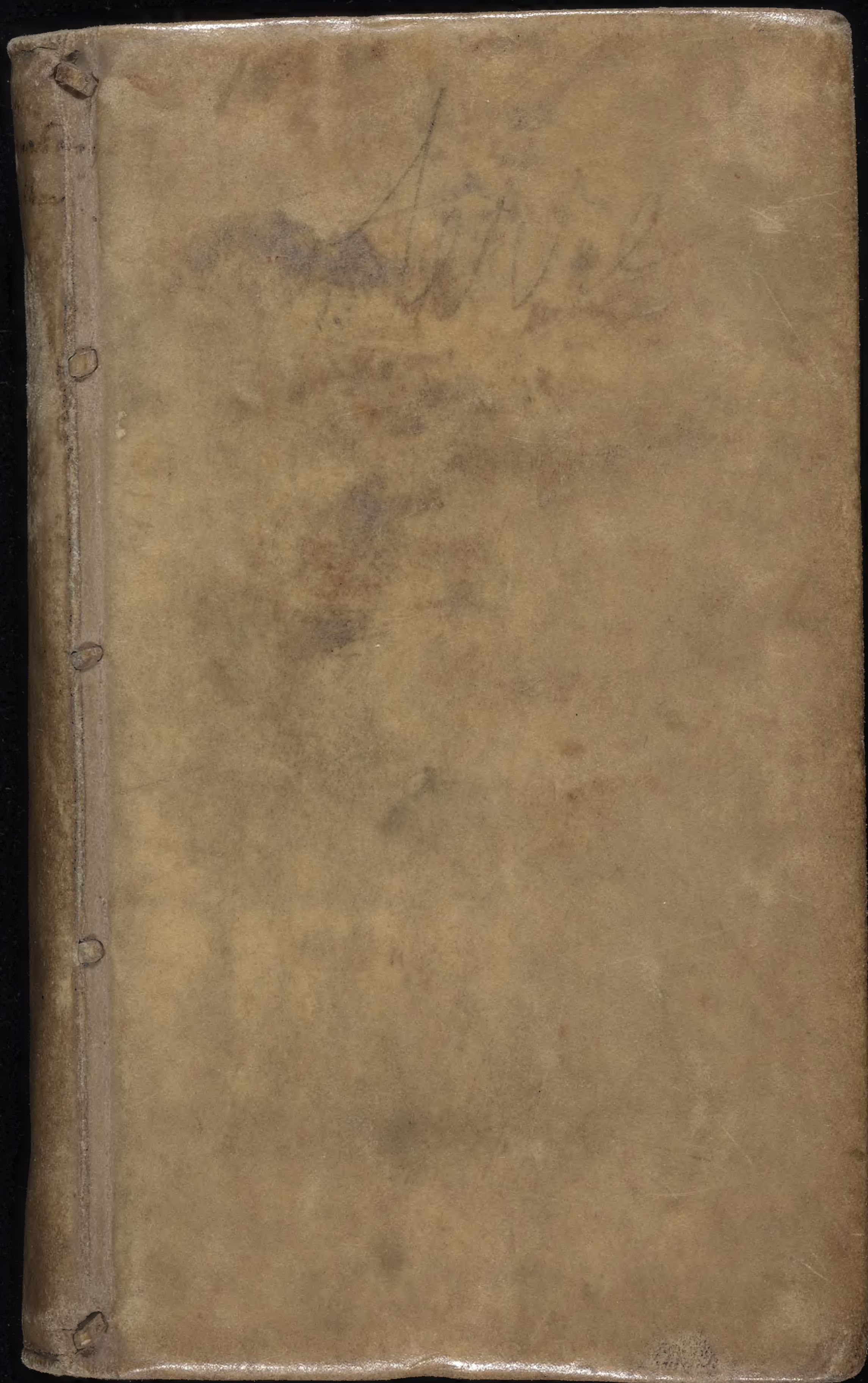

A=M=L.

cc
Erk

+VD

Lt 12° OK

La Serre, (J.)
P(uget) de

Lb 543.046

Waller No. 1008
Not in French
First Dutch trans-
lation

Walle
Not in F
First Dutch tra

Dit Boekje
behoord
aan De Weduwe
Joan: Pijselman

10

HET GRAF.
der Wereldse
Vermakingen
Hier ligt:
de Wellust.

Het
GRAF
der
WERELTSE
Vermaeckinghen;
Met de
MORGEN-WEKKER
der
JONCK-VROUWEN.

Uyt het Françoysch

Van den Aller-wel-spreeckendste

P: DE LA SERRE.

Vertaelt, door J. D.

t'ANTWERPEN,

By de Weduwe van I. Knobbaert, in 't jaer 1642.

d'AUTHEUR
Aen
Den Leser.

ICk denck u niet langh op te houden, verstaet dan, sooge wilt, dat ick tot *Tilly* de eerste ghedachte kreegh om dit Boeck te maecken, ghelijck een plaets, daer de wereldtse vermakingen begraven zijn. Niet datmen daer niet vernoeght leeft, maer de gheneughten diem'er ontfanght, en de soetheden diem'er smaeckt, riecken niet naer d'aerde, schoonse die voort brenght; om dat de planten van de selve vochtigheydt besproeyt sijn daer de deught dese vruchten mee besprenght. Daer by suyvert de barmhertigheydt al de lught diemen daer Aessemt soodanigh, dat de zielen daer nimmer sieck worden, en de lichamen niet dan van ouderdom sterven. Gheleyd de nieusgierigheydt uw treden derwaerts, denckt uw quade begheerten t'huys te laten: want de onsuyvere herten komen'er niet in. Ick sal van redenen veranderen, om my van de gerechtighste plichten te quijten, dien ick de deught en de verdienste ooyt gaf, verkondigende 't lof der twee vermaerdste schrijvers van ons' tijd, te weten de Bisschop van *Belley*, en de eerwaerdige Vader *Binet*. Dit zijn twee Arenden die boven onse gedachten vliegen, dewijl hun wetenschap, en welsprekenheydt soo veel als onbekende Hemelen zijn, daer sy 't wit van hun glory afmercken. Wie sou ooyt de groot-

heyt der wonderen konnen begrijpen daer desen grooten Bisschop de werelt altijdts mee verrijckt, soo'er 't ghetal haest onbegrijpelijck van sal zijn? 't is een onuytputtelijcke oorspongh van vindingen, daer al de werelt zijn dorst in verslaet, makende groote Boecken met zijn ghedachten. Invoegen dat hy zich d'Autheur sal mogen noemen van al de Boecken diemen voortaen sal drucken, dewijlder zijn schoone geest de stof toe versorght. De eerwaerdighe Vader *Binet* brenght my oock in verwonderingh als ick zijn schoone wercken lees: en om de waerheydt te spreken ick kan'er, door kracht van verwonderingh, de soetheden niet van smaken, om dat mijn verwonderingh soo groot is, dat ick de konst van spreken vergeet, om die, van my vermaeckelijck in soo schoone Dool-hoven te verdoolen, te leeren. 't Is een nieuwen Son, die, door te veel te lichten, verblind. Doch soo hy niet dan de zielen licht, konnen de gheesten hem aenschouwen, en zich met zijn licht dienen, om de deught te volghen, dewijl hy in de Hemel van zijn ghesellschap niet schijnt, dan om ons de wegh daer van te wijsen. Dat ick de pen tot soo groote persoonen ter handt durf nemen, is niet dan om mijn ghebreecken voor hun volmaecktheden te belijden. Want ick ken de achtingh dien ick hen schuldigh ben te wel, ick sal'er altijdt roem op draghen, dat ick dese onverwinnelijcken de wapenen overgeef. *Vaer wel.*

Het GRAF der *Vermakinghen van 't ghesicht.*

Het Eerste Hoofd-stuck.

En moet altoos daer toe komen / datter geen andre vernoegingh in de werelt is dan God te beminnen: dat is het eenige geneugt dat onze zielen / in de zwarigheden die ons dagelix over-komen/ met blijdschap kan verbullen. Maer hoewel dat deze waerheyt bekender zy dan de Zon/ en noch klaerder dan zy zelf / evenwel keeren wy 't ghezicht naer 't aersch/ om daer in andre ghelukken te zoeken; ghelijck of'er de werelt oopt een voorts bracht: daer ik al de Eeuwen tot getuyge neem/ offe oopt een vernoegt mensch gezien hebben. Salomon smaeckte wel alle soorten van gheneugten maer de kennis/ dien hy van heur ydelheyd had/

voegde

voegde de doornen by heur roozen. Invoegen dat hy in al de bloem-tuyltjes/ die de wel-lust hem aenbood/altijd zorgen vant. Laet Cæsar verkreghen hebben al de glory van zijn eergierigheyd/ en bezeten de grootheden van een vrybezittend rijk; weetmen niet dat hyse won in d'oproer van d'oorlog/ daer de Laurieren/ met bloed besprengt/ op de graeven groeyen/ en dat hem de dood wel duyzend lauwere kranssen/ dien hy van deze bloedighe vruchten ghemaekt had/ in eenen ooghenblick/ dee op 't hoofd verdorren om de lucht/ en wint heur stof te deelen. Wie durf zich dan gelukkig noemen/ dewijl de vruchtbare natuur/ de maghtighe Fortuyn/ jae de wereld/ hoe oud hy is/ nooyt deden of doen konden/ datse maer een van de sterffelijcken desen tittel gaven. Jck weet wel dat Arpilaus, Cliogabelus, en d'onverzadelijcke Thimokles, dien roem onrechtelijk bezitten wilde: maer de schrik van hun sterven/ doet dat wy hen onder de elendigste des werelts stellen. 't Js onmooglijck de wortelen der elenden/ van de stronk onzer lichamen te scheyden/ zonder dat wy'er de boom van uyt-rooyen: want 't geen dat wy in 't Philosoofs onscheydelik toeval noemen/

men / is niet anders dan de elende / die ons tot in 't graf verzelt. Alexander Severius moght het voor-vereydtsel van zijn ghelukken wel maecken / in de Bruylofts-zael van zijn Dochter Cleopatra, de Rol was haest ghespeelt / zijn heerlijke habiten veranderde in een dood-kleed / en de steek van een ponjaert/ storte hem van de Bruylofts tafel in 't graf.

De wereld heeft sedert de eerste dach van zijn scheppenis/ van natuur / nocht aenghesicht verandert / maer is noch al den zelven. Zijn ghelukken zijn noch te maken / en zijn ongelukken regeeren altijd: men kan niet zeggen dat zijn gunsten sneeu zijn / de sneeu is yets / en zijn gunsten zijn niets ; en die by de wint te ghelijken / komt niet by / dewijl zy duyzendmael lichter zijn. Doch niet dat hy gheen troonen heeft te geven / maer hy moest zot zijn dieze wenschte / dewijl de stof/en d'asch van al de gene die'er op zitten ons in d'oogen vlieghen / als offe ons/ het genaken van die / verboden.

Ik maek gheen onderscheyd tusschen de grootheden / en de onghelukken / zoo al de Grooten ongelukkig zijn / en noch min tusschen de rijkdommen/ en d'elenden / dewijl de ryckste zijn de elendigste.

Roome heeft veel Keyzeren ghehadt / maer niet dan om hen te vergheven / te versmachten / aen stukken te scheuren/ of om'er de straten mee te vegen.

Cyrus was een der grootste Monarchen des werelts: maer die zijn grootheden wil vertonen/moetse by sijn ongelukken vergelijken / konnende geen andre verghelijkingh vinden. Cresus besat ontallijcke schatten; doch smaeckte oock elenden zonder weerga. Invoeghen dat het wonder sou zijn/datmen een Groote gelukkig/of een Rijke vernoegt zag/om dat de grootheden/en de gelukkē gemeenelijk teghens malkander kanten. Wat de geneughten belangen men vintse niet dan in d'armoed/daerse niemant soekt.

Alle dagen bemerk ik dat de wereltsche Historien der Koningen / en Princen / die op aerde geregeert hebben / zoo veel zijn als doodelijke speel-tooneelen/ daer de Memory ons op nieu vertoondt duysendt bloedighe treur-spelen / vol schrick/en verbaertheydt. Dat my doet ghelooven dat de Fortuyn de Scepters/ en Kroonen voormaels verkocht / aen diese wilde/ voor de prijs van 't zwaert/ strop/ of vergif/ dat de drie uytganghen zijn van dese gelukken. En dat al om te verdedigen dese gedurige veranderingh des

des wereldts / daer de warelijke smerten / de valse geneughten volgen: want noopt kon'er yemants gedacht de eygen aerd van smaken.

Hoe veel ydele vermakinghen / zietmen in de wereldt/ die als afgoden van slijck / of aerde / van de sterffelijke in de staet van goden worden aengebeden. Eenige offeren niet dan aen 't vermaeck der liefde: en hun zielen doen met hun lichamen een deel van d'offerande. En dese aẽ de wreedheyd/scheppende so veel vreugt/in zich van hun vyanden te wreken / als in nieuwen te maken. Die sal niet zweeren dan by zijn God Bacchus, hem richtende Autaren in zijn buyck / daer hy alle daeg het schoonste van sijn leven offert. En dese zijn rijckdommen in 't ghetal van sijn grootste ghelukken stellende / sal heymelijk 't rijck van Pluto begeeren: dat wil in goed duyts seggen/ hy vraeght'er niet na/of hy zijn ziel verliest/als hy maer rijk magh sterven; is dit niet een schoone eergierigheyd?

Veel soeken hun geneugt in de wetenschap / sich inbeeldende datse dan wijs zijn; maer niets nootsakelicx wetende/ gaen voor Docktoren in de sotheydt/ en dat noch 't quaedst is/zy genesen'er eerst van op 't tipje alsse hun geest sullẽ gevẽ.

Noch sijner anderen die niet studeeren dan om de tijd te verdrijven / sonder te bemercken dat hy soo snel loopt / dat hun inbeeldingh te zwack is om de snelte van zijn vlught te vatten. Dese stellen hun vermaeck in 't speelen/ konnende geen aengenamer geneught vinden: doch sy beelden zich in datse maer een deel van hun goet in de waegschael stellen / en ghemenelijck settense met een kaerte op / al 't deel datse in 't Paradijs te verwachten hebben / voegende vloecken op bedrieghen. Doch hoe zy 't aenleggen zy konnen nimmermeer winnen / dewijlmen altijdt na 't eynde van 't spel de kaersen moet betalen. Dat is te seggen / men moet tot een oogenblick toe rekenschap geven van al de tijd diemen soo qualijck ghebruyckt heeft / en oordeelt of de zorgen van dese noodsakelijckheyd/ wel 't hondertste deel van al 't geen dat de gelukkighste daer mee winnen/ mogen halen.

Noch zien wy anderen die geen vermaeck hebben dan te post van 't een in 't ander landt te loopen / ghelijck of zy / van stee veranderende / van plaets veranderde; want over al / men komt van daen/daermen van daen komt/'t is even of men van 't een end van een galery tot 't ander

't ander gingh. Wy gelijcken de vlieg/ die rondom zijn doodelijcke toorts vliegt/ sonder stil te konnen wesen/ voor hy in 't midden van zijn vlammen is. Alsoo vlieghen wy even geweldigh om ons graf. En terwijl onse milt de klos van ons leven af haspelt / soo worden al de plaetsen des werelts alree voor onse graven ghetekent. Laet ons van 't oosten tot het westen/ en van 't noorden tot het zuyden loopen / het uurwerck van onse dagen gaet te sneller : en sedert dat onse vaderen het verstellen wilde / is 't altijd ontstelt geweest/ in voegen dat het altijdt slaende / men somtijds mercken sal de stond van 't westen / in ons zuyden: maer evenwel alles naer de regelen van dese Driemael aenbiddelijke voorsienigheyd/ die alle dingen het gewicht/ en 't bewegen geeft.

Dese hebben gheen vermaeck dan in 't dansen / maer zy speuren niet dat de tijd hen voor de speel-man dient/ en dat hy hen niet speelt dan brandelen van de dood. Daer by slaen onse herten sonder op houden een kourante van ghedurige suchten / die ons al dansende op dien maet/ naer 't graf leyden/en hoewel dat wy malkander vast by de hand houden/ nochtans heeft yeder zijn bepaelde

 wegh:

wegh: in voeghen dat de een niet dan op bloemen sal treden / en d'ander niet dan op doorenen/ ontmoetende in een levens loop verschillende dooden.

Daer zijn een oneyndelijck ghetal deser soorten van geneughten / zoodanigh van de werelt gheheten / die tot het wit van heur eergierigheyd / en ooghmerck van heur begeerten dienen. Zy dencken nergens op / alsse maer de tijdt verdrijven / en ick vinde niet onverdraeglijker in de wereld dan sijn snelheydt. Want als ick by my zelven denck/ dat ick vast oud word / en dat ick gheen maght heb over een ooghenblick van alle de oogenblikken van mijn leven / verdool ick in dese bedenkkingen. De voor-leden tijd staet niet meer aen my / de tegenwoordighe laet zich niet bezitten / om dat hy geen blijfplaets/ noch rust heeft: en wat kans isser om van de toe-komende te schikken. In voegen dat ons leven niet is / dan een levend overlijden / en onse lichamen open graven / voor alle soorten van ongelukken en elenden / die ons van d'eene zijde knagen / en de wormen van d'andre / terwijl de zon in de ronde gangen van zijn circkel gaet soecken dese doodelijke nacht/ die/ onse zielen verlossende van dese vervaerlijcke graven/

de poorten van onse lichamen sluyt / om geheel tot stof / en asch gebraght te worden / als nergens anders van gemaeckt zijnde. Laet de menschen deser wereldt dan hun tijdt soecken door te brenghen/ sy sullen eer dan sy dencken tot het ende van hun loop komen. Wat my aengaet ick denck nooyt yets / dan hoe ick het endje kaers dat God in de lanteern van mijn lichaem heeft ontsteecken / sal doen duuren / dewijl ick noch niet goets of loflijcks gedaen heb. * 't Is haest seven-en-dartigh jaren dat ick ter werelt quam/ en naeuwlijcx kan ick de spraeck van de rede verstaen / ick segh verstaen. Want te spreecken / ick stamel soo / dat men / my hoorende / sou seggen/ dat ick eerst uyt de wiegh quam.

Verslijt dan de tijdt wie wil / 't sy al slapende als dien Discipel van Ernius, 't sy in de maeltijden/ als Lucullus, 't sy met dansen als Menander, 't sy door de werelt te loopen als Bias, 't sy Koningrijcken winnende als Scipio, 't sy steden in te nemen als Policrates, 't sy in 't versamelen van rijkdommen gelijk Caligula, 't sy in 't lief-kosen der vrouwen/ als Marcus Antonius. 't Zy al lachende gelijk Democrijt, of al singende als Amphion.

 't Is

* Te weten den Autheur omtrent 1630.

't Is goet over 't spits van een bergh te rollen als 't lichaem in wick van vallen is / soo is 't dat wy / als de natuur de eerste yseren van onse gevangenis heeft ghebroocken / en dat sy ons in de wiegh smijt / als op 't hangen van een berg van ongelucken / en elenden / gedurigh naer 't graf rollen / sonder tijt te hebben om sijn adem te verhalen. Al dese hebben hun tijd wel versleten / en sijn ook al heen / gelijck een beeck / die / verloopen / niet gelaten heeft dan 't slijck : soo 't hier mee noch wel was : maer als de doodt desen Discipel van Etnius ontweckt / om hem eeuwigh in de hel te doen waken: wanneer sy Lucullus van de tafel doet op staen / om hem op de feest te nooden / die de duyvelen voor hun nieuwe gasten bereyden : wanneer sy Menanders dans doet verwisselen / om de dansen te komen zien / die de verdoemde dansen in dese duystere plaetsen : wanneer sy de loop van d'arme Bias doet stuyten / om hem te doen reysen naer 't ongheluckige land : wanneer sy met asch / en stof bekroont het lichaem van den vermaerden Scipio, terwijl zijn t'eergierige ziel / met vuur en vlam / bekroont wort: wanneer sy Policrates persoonelijck koomt dagen / en hem verwijst te verschijnen op 't rat

't rat van een wip/en een oogenblik daer nae op dat van de hel: wanneer zy zich met de schatten van Caligula dient om hem een stale ponjaert te koopen/ of een zyde strop/ als belast zijnde hem te leyden naer de ontzienelijke troon van de levende Godt: wanneer sy Marcus Antonius soo nauw beleghert/ dat hy ghedwongen is zich in de ghenaede der duyvelen over te geven: wanneer zy 't lacchen van Democrijt verandert in knerssinghen der tanden/ in desen laetsten oogenblick/ daer 't proces van de Conscienci/ met de duyvel in 't laetste oordeel wort ghewesen. En endelijck: wanneer zy de stem van desen Amphion van toon doet veranderen/ om zijn party te houden in dit afgrijselijck gheluyt der ongelukkige zielen: dan is het/ dan is het/ datmen gewaer wort ofmen sijn tijd wel/ of qualijck besteed heeft. Jae dan is 't dat yder/ tot sijn schade/ leert hoe veel een oogenblick in dese wereldt waerd is. Maer 't vonnis is gewesen/ daer is geen herroepen aen: Het spel is gespeelt/ men mach niet meer op 't tooneel gaen. In voegen datmen/ tot straf van zijn tijd te haestigh door gebrocht te hebben/ verwesen wort tot een eeuwige straf. Leser/ ick segh tot een Eeuwige,

en ick segh u noch eens tot een Eeuwige. Dat is gheen tijd van hondert duysent jaren / maer een eeuwigheyd. Dat wil seggen in andere redenen/eeuwigh, zonder eynde, en altijd, of om beter te begrijpen / zoo lang als God, God sal sijn. Men behoeft gheen andre leyds-man / dan de eenige overdenking van dese waerheyt/ om in het Paradijs te raken / zoo men niet heel van zins is verloozen te gaen.

't Is wel vergeefs dat de mensch de rust / en de vernoegingh in dese wereldt soekt/want sy is altijd eē stormende zee/ daer de wint der ongeluckē altijt blaest. Heden lachtmen/ morgen weentmen: zo ons de hoop van eenig goed verblijd/ de vrees van eenig ongeluk quelt ons. Dese sal ons komen ter Bruyloft nooden / en die ten lijk te gaen. Wy hebben 't eene oor niet zoo haest gheleend / naer 't verhael van een aengename tijdingh/of wy moeten 't ander strekken om redenen te hooren die ons benauwen. Zoo men de eenzaemheydt bemint/ onse ghedachten onderhouden/ ons meest van onse verlede ongelukken. Zo men zich vermaeckt in de geselschappen/ de jalouzy / de nyt/ nieusgierigheyd/toorn/raserny/ de liefde/hoogmoed/en de gulsigheyt/alle sondige/en prijkelijke herts-tochten/ of begeerten/

geerten / nemen dan onse zielen in / wesende gedwongen te bassen met de Honden / en te huylen met de Wolven; is dit niet eer een helsch / dan Hemels leven?

Ick kan 't my niet bedenkken / hoe dat de wereldsche menschen niet begeeren dan hun tijd te verdrijven / daerse in gedurige vreese van de dood zijn / dewijl de tijd niet anders is dan een ghevolgh van oogenblikken / en minuten / die de korthեydt onser dagen afmerken. Invoegen dat sy / de tijd begherende te verdrijven / vaerdigh wenschen te sterven / en nochtans is hen 't noemen van de dood verbaerelijck. Wat my aengaet ick geloof dat het een straf van d'Hemel is / en dat God toelaet dat dese goddeloose zielen / die niet leven dan voor de wormen / en duyvelen / in hun misdaden blind zijn / om straf aen straf te voegen. Want hoe wel zy hun tijd naer hun welgevallen door-brengen / en datse hun vermaek nemen / naer 't humeur dat hen bezit / evenwel wordense ghequelt in hun gheneugten zelf; dewijl al de valse geneugten niet dan soetheyd in schijn / en bitterheyd in der daet hebben. Ick neeme u tot ghetuyge / leser; swijght de waerheyd niet aen uw' ghewisse; hebt ghy oopt eenigh vermaeck / gesmaekt /

geſmaekt/ ſonder aen lichaem / en geeſt
gequelt te worden / ick wil ſeggen ſon-
der eenige ſmert te gevoelen / of ſonder
eenighe droefheyd te hebben? en heeft/
belijd het vryelijck/deſe quelling/ſmert/
of droefheyd / u niet meer ſuchten van
leed-weſen uyt den boeſem ghetoogen/
dan ghy'er van blijdſchap in 't midden
van uw geneugten gheſtort hebt? hebt
ghy ooyt yets ſchoons geſien / daer ghy
't gheſichte niet met duyſend klachten
van ghekocht hebt / 't ſy om heur afwe-
ſen / verlies / of wanhoop van haer te
beſitten? en ick wed datge nooyt eenigh
goed bezat / ſonder daer van de intreſt
met veel ongheruſtigheyd te betalen;
want ofje u al verheven zaeght tot de
hoogſte trap van uw eergierigheyd / de
vreeſe van te vallen heeft neffens u op
uw troon gheſeten. In voegen dat hy/
hoe wel hy met fluweel / of goud-laken
was bedeckt / evenwel ghemaeckt was
van rooſe-boomen hout / daer alle oo-
ghenblicken de doornen aen-groeyen en
waſſen. Zo ghy nu veel ſchatten hebt/
ſult ghy my niet belyden dat uw Pal-
leyſen vol zorgh-bloemen ſijn / in de
ſorgh daer ghy u ſiet / om die te bewa-
ren/door de vrees van haer te verlieſen/
of door 't berou van haer qualijck ver-
kregen

kreghen te hebben. Hebt ghy u oopt op een feest gevonden / daer uw ghemoedt soo goeden cier als uw lichaem maeckte / en daer 't leste gherecht u soo wel smaeckte als het eerste ? zijt ghy oopt op Comedien gheweest/ sonder dat de geck van 't spel met u geckte / ziende dat ghy met u sotheden / de sijne quaemt bekijken ? endelijck kies een uur in al de gheluckighste dagen die ghy beleeft hebt/ en perst u memory / datse u vertoont alle dese valse geneughten/ die ghy dese kleyne tijd hebt geviert / ghy sult / soo ghyse ontleed / bekennen / datse u niet vernoeghen kunnen / dewijl uw blijdschap/ en gheluck niet stonden dan aen uw bedorven inbeeldingh.

Ick vraegh u alle dese vraghen niet ongevoegelijck/ dewijl ick/ nae veel eervarentheyt / gedwongen ben te verklaren/ dat ick 't geneught/ in de geneugten self / daer ick van vervult was / nimmer vont. Want soo ick de oogen op een behaeghlijck schepsel worp / de kennis dien ick van heur brooshevt / en elenden had / maecktese my tegen / wel wetende dat de aerde die het teelt / niet eyghens heeft dan d'ongestadigheyt. Luysterd' ick neerstigh naer eenigh gesangh/ mijn inbeeldingh vertoonde my daetelijck/ dat

dat het een soete lucht was/ die/ met or-
der / en op maet ghedreven / mijn ooren
kittelde. Daer by gebrack'er altijd yets
aen 't ghesangh / of de toon / dat mijn
gheest ontweckte uyt de sluymeringh /
daer de bedriegende tooveryen van dese
Sirenen haer by na toe gebracht hadden.
Ick ben oock dickwils op heerelijcke
feesten gheweest/ maer/ sonder lieghen/
ick heb'er nimmer de soetheden ghe-
smaeckt/ daermen de overdaet so hoogh
van prijst/ in 't tegendeel heeft mijn lig-
haem / soo wel als mijn geest/daer duy-
send-mael de smert van de pijn-banck
geleden/ 't sy door dwangh van te drinc-
ken/ sonder dorst te hebben / of te eeten/
sonder honger / of apetijt te hebben / of
door noch gedwongen te zijn soo langh
aen tafel te blijven / als in 't bedde / ten
minste voor seven of acht uuren. En
met al dat noch verbonden te zijn te
spreken met persoonen die hun verstant
t'huys gelaten hadden / en die tegens u
niet sullen spreken/ dan al ruysende/ ge-
lijck of sy/dronckden wordende/ stom ge-
worden waren. Ick sal hier van elders
breder spreken; laet ons voorder gaen.

Eyndelijck heb ick alle dese valse ge-
neughten / die ons verstant verblinden/
en onse rede / in onse ghewillige swack-
heyt/

heyd/ betoveren/ nageloopen / maer ick was niet veer / of wiert moede van het loopen nae heur wint : want nae alles/ schoon men zijn wensch heeft / besit-men niets wenschelijcks. De groot-heyd/ rijckdom/ gesondheyd / het groot ghetal vrinden/ kinderen / en duyzend diergelijke gelukken / zijn alle maer een vermeerdering van ongeluk / en nieuw pak van elende/ zonder de liefde Gods/ en zijn naesten. En wat blijck isser dat een ziel / die met soo stercke ketenen in de werelt is ghebonden / zijn twevlucht veel kan nemen tot den Hemel / om sich in ghedachten / met zijn wel beminde te onderhouden. Ons hert moet wel zuy-ver zijn / om dese kleine scheyding met sich selve te doen / dewijl onsen geest al-tijd onse harts-tochten volght/die nim-mer klein zijn/sonder eē besondere gaef/ in de tegenwoordigheyd van soo gevoe-lijke oogmercken ; ghelijck de groothe-den / en rijckdommen zijn. Daer uyt komt dat de wijsen dese soorten van ga-ven/ by de dingen stellen/die sy eer moe-ten vreesen dan wenschen.

Ick sou wel willen weten wat het is dat de menschen geneugt noemen / is 't het besitten van groote rijkdommen/ sy behoorden noch ghesondheyd te heb-

ben/

ben/om de zoetheden/dienſe ſich inbeelden/ te ſmaken ; maer laten wy hen het een/ en 't ander toe / dewijl zy alle bey te ſamen niets ſijn. Ziet hen dan wel geſond/ en heel rijk. Nu wat is de geſondheyd meer dan een ongeneſelijke ziekte van een traghe koorts: want daer is geen ſoo geſonden menſch / of zijn pols/ ſoo weynig als het is/ ſlaet/en hoe kleyn dat de koorts is / 't is altijd de doodkoorts / dewijl zy ons nimmer verlaet. En daerom / is de ghesondheyd een onghevoelijke dood / mits wy ſonder ophouden ſterven. En wat de rijckdom belangt / zy is niet dan een ghebruyckfruyt van een weynig gematigde lucht/ dat 's te ſegghen / een kleyne luwte voor de noodſakelijkheden van 't leven/maer niet voor de ongheluKken / of elenden / mits heur wortelen in ons inghewand ghe-ent zijn. Konnende dan met al de ſchatten des wereldts / niet doen / als kleyne hutten maken voor de ongemacken / ſo hebben de armen niet veel te lijden: de hagel/en de regen van hun noodſakelijkheden zijn haeſt over / en nae de ſtorm genietẽ ſy eẽ ſtilte/die altijt duurt.

Ziet daer waer in de geſondheyd / en de rijckdom beſtaet / waer in zijn nu de geneugten ? ghy ſult my ſeggen/ dat een

rijk-

rijk-man doen kan wat hem belieft / en dingen bezitten / die hem de liefste schij-nen : ick belyde 't ; maer 't is daer uyt dat ick het voorspel van sijn ongheluk-ken spel : want 't is een wonder een maghtig / en deugdelijk man t'samen te zien / want de aenvechtingh is te sterc-ker / en 't ghevaer te blijkelijker / als de wil gheen tegenstand vind : in voegen dat men altijd / met een vrye maght / wikkelt in de gevaren van God te ver-toornen / en te lichter / als de oogmerken van de misdaed ons van alle kanten omringen. Daer by bestaet de vernoe-ging niet in 't besitten van al 't geen dat men begeert / dewijl de goeden self / die-men besit / waerelijke quaden zijn. Ick wil datmen de Orakelen van alle Hi-storien vraegt / om te weten / of oopt een man een aersch goed heeft beseten / zon-der metter tijd te zien dat de smert van haer veranderingh / en sijn verderf on-mydelijck waer. In voeghen dat de rijken / ongheluk kig met hun schatten geleeft hebbende / zonder de vernoegin-gen die se sochten / gevonden te hebben / noch elendighen storven / met hun rijck-dommen / moghende daer van niet in 't graf draghen / dan de Copy van 't von-nis dat hen verwees.

Zooge

Zooge my noch voorstelt dat de ghesondheyd een van de rijckste gaven van de natuur is / en datmen met haer / de zoetheden / die hier beneden zijn / kan smaken ; ick wil 't oock gelooven: maer waer zijn dese zoetheden ? weetmen niet dat onse vaderen het zaed daer van / dat God op d'aerde had ghestort / dede sterven / door de beet van desen doodelijcken Appel / daer sy hun verdoemelijke Apetijt mee verzaden wilden / en dat onse vruchten / sedert desen ongeluckigen oogenblick / niet geweest zijn dan bramen / en doornen / of bitterheyd / en suren wijn. Daer by maeck ick / buyten 't belangen van mijn conscientie / tusschen de ziekte / en de gesondheyd / gheen onderscheyd / uyt oorsaeck dat mijn lichaem / als ick door eenighe zieckte te bedde ligh / de grootste last van de zieckte lijd / en dat / gesond zijnde / de koorts der herts-tochten mijn ziel noch meerder quelt. Invoeghen dat ick van dese twee qualen meer de laedste dan d'ander vrees. Wat overdadigheden zijner niet die een welvarend man niet begaet ? zijn ghesondheydt maeckt hem zoo hooghmoedigh / dat hy zijn begheerte buyght naer 't gheen hem in de zin schiedt / hoe sot datse oock is : oordeelt wat ghevaar hy loopt /

loopt / dewijl een blinde hem tot leydsman dient.

't Is oock gewichtig te bemerken dat de ghesondheyd wenschelijck / noch nut is / dan voor de zaligheyd van de ziel / dewijl 't gewis is / dat ons 't leven niet is geleend / dan om de talenten / die ons God in handē stelt / naer zijn macht wel te besteden ; alsoo dat die geen die meest geplant / en zijn tijd best gebruykt heeft / de meeste vrucht sal hebben / en naer zijn arbeyd geloont zijn. Hoe veel sijner die'er roem op-draghen datse noyt zijn zieck geweest / maer zoo men hen vraegde waer toe datse alle dese schoone ghesonde tijd gebruyckt hadden / ick meen datse / sonder liegen / gedwongen souden sijn te belijden / datse die soo vermakelijck hebben door-ghebrocht alse moghten / onder 't ghewoel der wereldse ydelheden. Eenighe in 't liefkoosen van de Iufferen / alle morghens / jae self in de kerck / en haer 'snamiddaghs op de Comedien te leyden / en des avonds op een banket / en ten dans te verzelschappen; is dat zijn talent niet met een goede bevalligheyd besteed ? andere sullense versleten hebben in de goochel-spelen / daerse met gheestigheydt beursen sneden ? wat dunckt u van dit tijd-verdrijf ? ziet hier

hier de vruchten van desen schoonen boom die de gezondheyd teelt. Versaed'er uw lust mee soo veel als u belieft / ick heb liever van honger te sterven / eer ik'er van proeven wil / dewijl dit nieuw verbooden vruchten zijn / daer ons verlies / en saligheyd aenhangt.

Ick sal de order / dien ick beslooten heb / beginnen te vervolgen / begrijpende al de valse geneugten des werelts in de zinnen van 't ghesicht / 't gehoor / de reuck / de smaeck / en 't gevoel / en salse / naer mijn voor-neem / d'een van d'andere by hoofd-stukken afdeelen.

Wat is het schoonste dat op aerde ons betooveren kan? zijn 't nieuwe tuynen / die over een komen met die van de Koningin Semiramis, of die van Tiberius, omsloten met Cristal? laet ons dan soeteliјck kloppen aen de poort / en onse geest de vrydom geven / dat hy met zijn ghedachten daer in mach wandelen. En als hy wederkeert / hem dan ghevraeght : wat hebt ghy ghesien? hy sal ons antwoorden / dat hy de schoonheydt sagh van een oneyndelijck ghetal paden / die met Jasmijnen / soo veer alsmen sien kon / overwelft waren / daer de lucht / schoonder reuck gaf dan die van 't gelukkige Arabia : dat hy een onnoe-

onnoemelijck ghetal bloemen heeft gesien / die alle / ghelijck nieuwe starren / van allerhande verwen / de Hemelse in glants / en schoonheyd tarten: dat hy noch gespeurt heeft duysend / en duysend Fonteynen / daer de konst / de natuur overtreffende / met haer hoofd-wercken pronckte. En dat hy endelijck in yder tred dien hy voorzette / verdoolde in nieuwe dool-hoven van wondren / maer van hem 't ghetal verbaesde / en glants verblinde. Laten wy hem niet voorder ondervragen / maer tot de kennis komen / van wat natuur de aerde is / die alle dese uytnementheden voortbrengt. Zoomen wat dieper graeft / de stanck der aerd-padden / en slangen / en de quade vergiftinge van de mest / die'er de grond-vest van is / sal de omswevende lucht wel haest ontsteken / en al dees ooghmercken / die ons soo aenghenaem scheenen / in 't eerste graf van heur niet begraven. Hier sietghe dan hoe de aerde / die al de geschapen dingen / tot een graf / en dood-kist dient / sedert haer vervloek-dag / de legerstee en grondvest van dese blinckende dieren geweest is. Wat de stof belangt / sy is van aerde die gedisteleert is door de stralen van de Zon / en verkeert in een Cristalyne vochtigheyd /

heyd / die sachjes dikker wordende / al-
lengs / door de selve kracht van de zon/
tot de gestalte deser bloemen komt/daer
de weyden / en tuynen eenmael 's jaers
mee verciert worden : en voeghter de
konst yets aen / 't is my ghenoegh datje
d'elende van de werck-man kent / om
de waerde van 't werck te weten. In-
voegen datmen/ na wel gespeurt te heb-
ben / vinden sal dat al dese wonderen/
ghe-ent in mest / niet anders zijn / dan
aerde onder een / als ghereynigde / en
vochtige aerde / dewijl zy van heur ey-
gen naem aerd / en water bloemen hee-
ten. Het water vloeyd altijd wech/ en
wy volgen 't ; de bloemen hebben maer
een dach/en wy hebben maer een nacht/
en d'aerde alleen blijft / om aen al te sa-
men voor een graf te dienen.

Ziet daer de afbeeldingh / of eer het
overschot van u schoone tuynen / sonder
argh / en konst naer 't leven getrocken.
Wandelt daer vryelijck soo langh alsje
wilt ; maer houd/ aen yder end van de
paden/ rekeningh van uw treden/ mits
ghy/van welcke syde datje gaet/recht in
't graf treed. En soje begeerig wort om
tuyltjes te maecken / vertoont u dat ge-
lijk ghy heden de bloemen pluckt / God
morghen u zal plukken / soo 't waer is
dat

dat ons leven een bloem gelijckt. Doch ick vind'er geen vergelijkingh in / om dat de bloemen / een bepaelde tijdt hebben / en de menschen dickwils sterven eerse ghebozen zijn / makende van heur moeders buyck een graf / in plaetse van een wiegh.

Besiet op uw ghemack de schoonheden van dese tuynen; maer keert'er niet meer: want zy nemen oorlof van u in dien selven ooghenblick als ghyse siet/ yder blaesje van de wint doet'er yets verliesen / en de zon / die haer doet ontluyken / verdroogt endelijck uyt jalousy heur glants. Inwoeghen dat ghy / behaegt u 't licht der blixemen/om dat het blinckt/ vernoegingh keunt vinden in 't aenmerken van dese standeloose/en veranderlijcke oogmercken/ dewijl zy ghelijck een blixem / niet doen dan blinken/ en sterven in een oogenblick.

Gaet dan vaerdig uyt dese tuynen/uyt vreese datje daer moght aenghevochten worden / ghelijck onsen eersten Vader/ en vertoond u dat wy ons selven tuynen zijn: dat onse levens daer van zijn de bloemen / onse tranen de Fonteynen / onse klachten de Echos / onse lichamen de boomen / en onse elenden de vruchten. En dat wy alsoo goet te wandelen

hebben in de woeste paden van onse herten/ sonder voorder te gaen / dewijl onse zielen in 't midden van dese tuynen/ zijn gheplant om'er de aerde van te bebouwen.

Ick moet bekennen dat ick nimmer droever ben dan als ick in een tuyn ga/ om dat ick/ al stervende / alle dingen sie sterven. De vruchten verrotten dickwils eerse rijp zijn op de boomen ; en soose rijp worden / en ghy'er niet plukt/ zy plukken haer self/ sich latende vallen op de aerde/ die haer kleyne mest-hoop verwacht. De bloemen wenschen u 's morgens goeden dag/ om datse maer een morghen hebben : want soo ghy'er 's avonds wederkeert ghy vindt'er niet dan de wortelen. Also is 't met ons/ hoe veel sietmer die al opwassende oud zijn/ dewijl zy weynigh tijdt te leven hebben/ en noch meer andere/ die ons in 't rijsen van de zon groeten / en 's middags niet meer t'huys zijn / hebbende alrede van leven/ en wooning verandert. En alles overgaende ; alsoo passeert de glory des werelds.

Waer sijn nu gebleven dese heerlijcke tuynen / of eer dese ontsienelijke Koningin/ en desen maghtigen Keyser / die'er t'allen uren wandelden ? de bloemen/ boomen/

boomen / vruchten / en de fonteynen / de hovenier / de meester / en de meesteresse / zijn al heen / en hebben ons niet over laten blijven / dan de aerde / om daer in / ghelijck ick u geseght heb / de vernietingen te begraven. Ach! hoe aenghenaem zijn de tuynen der kerckhoven voor die gheen die weten wat de ware vernoegingen zijn: want 't sy datmen besiet heur langhe paden / bedeckt met de dooden haer schimmen / 't sy datmen bespeurt de verscheydentheyd der vercier-bedden / vol van duysend wortelen van / eertijds / ontloken bloemen; 't sy datmen bemerckt de kabinetten / en de afschutselen / daer soo veel lichamen liggen in de schaduw van d'ondergaende zon; het dient al tot vermaeck voor de verstandighen / om dat sy daer / tot onderhoud / soo veel stof vinden / dat het haer daer nimmer verdriet: vraeg het Diogenes, hy sal u antwoorden dat hy noyt andere paen bewandelde / en dat hy nimmer uyt syn Ton gingh / dan om vermaeck te scheppen in dese tuynen / daer men alle ooghenblikken nieuwe wortelen van bloemen ziet planten. Wandelt daer somtijdts / en weet my eens te seggen of dit niet de aengenaemste plaetsen des werelds zijn.

Zullen dit de heerlijcke Palleysen zijn van een nieuwen Salomon, of een andere Darius, die u aenstaen. Verhaelt my ten minste wat ghy daer schoons invind / op dat ick'er u mijn meningh / en ghevoel van seg. Ick speur wel dat het Marber / en de Porphir / konstelijck door wrocht / u alree noodigen om'er in te gaen / en alles te besien ; maer 't schilt my niet / dewijl yder de smert van sijn swackheyd lijd. Ick beelde my oock in dat daer op de glants der vergulde solderingen / en de t'zamen voegingen van duysend kleuren / in de tappyten / daer het goud / zyde / en de paerlen yder op sijn plaets gewrocht zijn / u tot verwondering zullen opgetoogen hebben. En dat endelijck / de kabinetten / kameren / en galderijen / op verscheyde manieren verciert / en verrijckt / maer alle in wonderen blinkkende / uw geesten eenige tijd sullen ghestut hebben / in dese optogingen van swackheyd. Laet my ten minste toe / de betoveringh / die u zoo krachtig verblint / met d'eenige kracht der rede / te ontdoen.

Zoo ick toe sta dat alle dese Palleysen geheel / van Marber en Porphir zijn ghemaeckt / en noch / tot een te grooter wonder / met goud / en silver vercierd.

Zultge

Zultge my nochtans niet belijden datse soo veel als gast-huysen sijn / dewijl de ongelukkigen / elendighen / verlemden / en zieken / die op 't uytterste zijn / daer logeeren ? te meer / gelooftge dat de verstandigen / buyten de noodsakelijkheyd / onderscheyt maken tusschen de aerde en 't goud ? dit is maer een dingh in hun achtingh. Invoeghen dat de hutte van een armen Herder / met stroo ghedeckt / hen schoonder sal schijnen dan alle dese Koninglijcke huysen. En seker ick vinde groote blijck in de rede om hun party te houden: want wat is een heerlijck Paleys meer dan een groot beelt van ydelheyd / dat de schichten der blixemen voor 't wit dient. En soo 't by ghevval heur brant ontkomt: de tijd bereydt'er allengs / het nest der ravens / en kauwen / op dat sy op de vervaerlijcke toon van haer gekrijt / en geroep / de onschuwelijcke noodt van heur vernietingh / voorts hands / verkondigen.

Men moet sich over geen dingh / sonder de natuur daer van te kennen / verwonderen. Zoo de glants van 't goudt u eenighe aenschouwingh van verwonderingh ontreckt / breeckt daetelijck de vergulde schorsse van dit bedrieghende ooghmerck / en ick verzeker u dat ghy

daer niet in vinden sult dan berou / en schaemte/ om dat alleenlijck aenghesien te hebben. De wijsen begheeren nimmer / hoe rijck datse sijn / groote paleysen te doen maken / en noch minder de heerlijckheden daer van by een ander te gaen sien / om dat sy in de staet van Keysers en Pelgrims / sich vernoegen in gasterijen te logeeren. En dewijl sy niet anders dencken/ dan hun pelgrimmagie vaerdigh te eyndigen/ soo willen sy de moeyt niet doen / van een tred uyt'er wegh te gaen / om de rijckdommen van een nieu logement te sien; sulck een haest hebben sy om hun loop ten ende te brengen.

Vertoond u onderwijlen hoe veel Heeren/ Princen/ Koninghen / en Keyseren / dat'er in de werelt gheweest sijn/ sedert de eerste oogenblik van sijn scheppenis.

En beelt u nae dese gedachte noch in/ dat yder van dese Heeren / Princen / Koninghen / en Keyseren / heerelijcke Palleysen gehad hebben/ de een schoonder dan d'ander / naer de staet van den eyghenaer. En bedenckt nae al dat eens hoe alle dese menschen t'saem soo wel tot stof zijn ghebracht als de paleysen dien zy bewoonden : en dat door een

nieuwe

nieuwe straf des Hemels hun namen/ en de gedachtenis van hun ydelheden in de verghetenis soo diep begraven sijn/ datmen de aerde zou moeten opgraven/ tot aen haer centrum / of middelpunt om daer tekenen van te vinden.

Dickwils heb ick nieusgierigh ghe-weest om de heerelijcke timmeringen te sien/ daer de konst/ en de natuur/sonder nijt / en twist / heur uytnementheden/ rijckdommen/ en al heur vercieringhen met sulck een aenvalligheydt t'samen mengde / dat de aller-hardneckighste in 't verachten der schoone dinghen / sich/ door een stercke behaeghlijckheydt in heur aenschouwingh/bewoogen voelde. Maer als de ooghen heur loncken ghe-schooten hadden / op duysend schoone verwen / dat'er 't ghesicht van staerde/ waren zy soo gretigh niet in haer be-merckingh. En dan ontdeckte de geest/ over dese ydelheden practeseerende/daer met een de valscheydt / en de bedriege-ry van : en inder daedt / wat ghelijckt het / dat een man hem overrompelen laet / door 't zien van een groote hoop aerde/gekoockt/en gekneed door de hit-te van de zon/ of een oneyndelijck ghetal steenen / die op malkander zijn gemets-selt / en by dese nieuwe zotheydt daer 't

bezit van begeert / gelijck of 't rijck van al de aerd' hem rijck kon maecken ; is sulck een geen medoog waerdig?

Wanneer ick denck op dese veranderingh/ die de wereld van eeuw tot eeuw van kledingh en verciersel verandert/ dewijl de volgende tijd gedwonghen is nieuwe ghebouwen op te richten / op 't aensicht van d'aerde / kan ick my met Democrijt van lacchen niet onthouden/ ziende soo veel heerlijke timmeringen/ daer 't graf-schrift van heur tomben/ buyten weten van de werckers self/ van alle zyden in gehouwen is.

Heb dan geen oogen om te sien/ soo ge sien wilt/de nesten van de ravens/of dese gast-huysen vol siecken in 't verstand/ en verblinde in de hersenen ; want het sal u/ soo ge opt 't ghesicht van 't oordeel weerkrijght / wel haest berouwen dat ghy uw oogen/ en uw hert te ghelijck op dese elendige oogmercken hebt gevest : ick segh elendige / want ghy keunt u inbeelden / sooghe niet t'eenemael van de rede zyt verlaten / dat alle dese hooverdighe ydelheden eer de swackheyd / en zotheyd dan de grootheyd / en heerlijckheyd / van heur meester doen blijcken.

Zijt ghy nieusgierigh om gebouwen te sien / wandelt somtijds in de heerlijcke

ke galderijen der gast-huysen / gantsch ghetapijt / en verciert / niet met kopere beelden van Licipes, of Phidias, maer wel met bezielde beelden / ghemaeckt door d'eyghen handt van Godt. En voorder gaende / besoeckt der Katuyzeren Klooster / en ghy sult leeren hoe dat men huysen timmeren moet soo wel om de ydelheden des wereldts / als de elenden / en ongelucken / te beproeven want dese Hemelsche huysen staen op plaetsen / daer de lucht soo ghesond is / datmen die vol blijdschap / en gheluck schept. Zoo ghy daer begeert te logeeren / ick weet het goeden koop te looven / brengt de Notarius mee / wy sullen 't contract / als ghy wilt / sluyten.

De gheblankette schoonheydt der Vrouwen / zal die u oock t'allen uren met blijdschap / en vernoegingh in hen aensien vervullen? doet de moeyte / en verhael my ten minste een beminnelijke hoedanigheyd die ghy in haer vind / dewijl ick / sedert dat ick'er kennis van gehadt heb / niet eenen treck van 't aenghesicht zonder ghebreck zagh. En ick heb altijd vergeefs gesocht / onder al de uytverkoorenste schoonheden / dese zoetheden / aenvallickheden / aentreckingen / betoveringen / liefs verweckingen /

 en

en dese heerelijkheden / daer de poeeten/ en de minnaers ons de volmaecktheyd soo hoogh van singen. Doch ick heb mijn tijd niet qualijck gebruyckt / hebbende in heur plaets wateren ghevonden / die behendigh ghedistelcert / met zoo veel list / als konst ghestreken zijn op een bond-blauw vel / met voorneem om dat blanck te maecken : en fijne pomade / dat is een seeckere zalf / die van self smelt / alsse gheleyd is / ghelijck de verf op een bereyden doeck. Het vermiljoen op de nieuwe snof / dat d'aldersubtijlste bedriegh. Het poeder om de tanden wit te maken/amandel-koeken/ of semel voor de handen / een maskes gevoert met ghewast linnen / om 't aenghesicht niet te ontsteken. Ziet daer de netten daermen hen mee vanght. Ziet daer de banden daermen hen mee bind. Ziet daer de ysers daermen hen in sluyt. Ziet daer het wercktuyg van hun neerlaegh / en de stof der toverkruyden/ die hen zoo langh betovert houden. Hy gelooft het die wil / ick stel 't aen de eervarentheydt / maer sy kost veel.

Wat my aengaet / ick zegh vry uyt dat ick gheweest heb van 't ghetal deser gequetsten/ gekneveldén / gevangenen/ betoverden/maer mijn quetsure duurde

niet

niet langh; want ick brack wel haest de draden der netten / die my hadden ghevanghen / de banden die my hadden gebonden / en de yzers die my hadden gesloten / en verstompte de wapenen die my verwonnen hadden / met de kracht der rede; en zy was 't oock die my de toverkruyden / die my betoverde/ hielp vernietigen; en sedert dese tijd lachten ick alle de schoonheden des wereldts uyt. Niet dat ick noch heur macht niet vrees/ dewijl ik een vleesschen hart heb/ maer ick triumpheer daer over / door dien ickse schuwe.

Ick sou my niet konnen bemoeyen te lesen alle dese buytenredense beschrijvingen / die de poeeten doen van de schoonheden / om dat zy / in plaets van ons te vertoonen wat'er van is / ons niet zegghen dan 't gheen dats'er zich van ingebeelt hebben. De een ghebruyckt al de kleyne machten van sijn geest / om ons te doen gelooven dat de hairen van Danaë meer blonken dan de zon. Men moest die dan besien door lange veerekijckers / mits de minste strael van dese star ons verblindt. De ander wil ons vergeefs wijs maken dat Cleopatra een Majesteyt / gelijck een Godin vertoonde/ maer dat zegghende zeyde hy niet /

mits hy nimmer een Godin gesien had. Die houd vermetelijck staende dat Penelope de vercieringh was van al des werelds schoonheden / en mooglijck sal hy'er noopt gesien hebben/ en noch minder die voor haer gheweest zijn / en die nae haer in verscheyde plaetsen zijn geboren. Dese wil vast verdedigen / dat Lami eenigh / en sonder weerga in alle dinghen was / accordeert nu dese vier Musicanten / zoo ghy keunt / ghy sult uw tijd verquisten. Doch 't gheen ons tot een les kan strecken / is datmen 't seggen van een ander niet seer gelooven moet / als 't boven onz' oordeel gaet/ dewijl 't fenijn der wereldtse ydelheden/ soo wel door de oozen / als de ooghen in onse ziel glijd. Laet my toe dat ick u met weynigh woorden zegh/ wat'er my van dunckt / of eer wat ick'er van gheloof / volghende de meyningh der wijsen.

Ick hou dat de zyde veel schooner/ fijner/ en blinckender is/ dan d'ontleende hairen der vrouwen. En bemerck in 't voor by gaen / dat ghelijck de zyd' een werck der wormen is/heur hairen wortelen sijn van luysen. Dunckt u niet dat het glas van een oolike spiegel/hoe gualijck dat het gepolijst sy / altijd schoonder

der is dan heur voorhooft / dewijl de rimpelen daer altijdt opkomen / en alle oogenblicken aengroeyen ? oordeelt ghy oock niet zonder vleyery / dat een stuckje glas / klaerder / en aenghenamer is dan heur ooghen / die'er elende alle morgens op 't aengesicht doen leken ? staet'er wel zoo kleynen wilde bloem in kuylen / die niet duysendmael sonder vergelijckingh schooner zy / dan de konstighe roosen van dit gemaeckte vermiljoen / daer zy heur wanghen mee vercieren ? zultghe noch my niet belijden dat het vaelste korael rooder is dan heur lippen / soo de konst daer niet toe-gedaen heeft ? durft ghy staende houden dat'er boesem eenige vergelijcking by het sneeu heeft / behalven in de broosheyd van Natuur / dewijl 't een allenghs smelt / en 't ander sonder ophouden vergaet ? dat is 't noch niet al / beelde u in dat heur lichaem is een Appotekers winckel / en heur aengesicht een Alcomiste kamer / invoegen dat ghy / van welcke zyde dat ghyse aenschoud / nimmer siet dan heur schaduwen / om dat sy verborghen zijn onder soo veel pleysteren / pomade / vermiljoen / doecken / en andere beuzelinghen / dat het onmooghlijck is te bemercken hoe datse van binnen zijn. In voeghen

dat men wachten moet tot den dagh van heur overlijden: want dan wort de Maskes afghenomen / heur aengezicht ontdeckt heur rimpelen / heur ooghen heur etterighe dracht / de wanghen de doornen van al dees valse roosen / de lippen heur bleeckte / de tanden heur swartigheyd / en heur boesem heur weeke / en hanghende elende / dat / medoogh verweckende / verschricktheydt baert. Zoo ghy nae al dat noch van zins zijt / u over dese schoonheden te verwonderen / soo voor segh ick u dat ghy nooyt van dese zotheydt sult genesen.

Waer zijn dese vermaerde antijcqse schoonheden / zoo geprezen in d'een / en d'andere aerd / ghebleven? dese Helena van Griecken / die de muuren van Troyen ontstack. Dese Lais van Corinthen die haer soo veel aenbidders maeckte alsse wilde. Dese Semiramis, wiens heerlijck ghelaet al de wereld waerdigh was. Dese Dido, wiens aenlockentheden de schepen / ja gantsche vloten na heur haven van Carthago lockten; en dese Lucreria, die de grootste gheesten bezigh heeft ghemaeckt om heur loff te schrijven? Segh me doch / waer is nu Paris, Narcissis, Adonis, Hipolites, Pyramus, en Alexis, die de Zon in schoon-

schoonheydt tarten ? al verschenen / en verdwenen als een weerlicht / en daer nae heeft de blixem van de tijd / die alle dinghen verteert / hen al tot asch ghebracht.

Waer zijn noch dese konstige / en uytnemende wonderheden die van alle zyden de sterffelijcke tot heur besichtingh noodighden ? dese seltsame Pyramiden van Egypte ? desen soo vermaerden toorn / door Ptolomeus ghebouwd / in 't Eylandt van Paphos ? dese muuren van Babelonien / daer alle daghen drie hondert duysendt mannen aen arbeyden ? desen Tempel van Diana in Ephesen / daer eertijdts gants Asia twintigh jaren toe verbruyckte ? dit graf / daer de Coninginne Arthemise, heur man niet konnende verwecken / door besloot zijn gedachtenis eeuwigh te maken ? dit groote / en wonderlijcke beelt / of Kolosses van de zon / dat de haven van Rodes doorlughtigh maeckte ? dit beelt van den Olimphiaensen Iupiter, gemaeckt van yvoor / door de onnavolghelijcke Phidias ? Al dat heeftmen op 't toneel des wereldts gesien / gelijk de vercieringen van de Comedy / maer 't spel daer van ghespeelt zijnde / is alles verdwenen.

Een

Een vreemde saeck / de wereldt heeft maer seven wonderen voortghebracht/ en heeft'er niet een heel konnen bewaren / jae self de stucken daer van. Wat soeckt ghy / wereldtse menschen / hier beneden sekerheyd/ dewijl de aerde self/ niet konnende van Natuur veranderen/ in alle ooghenblicken van aenghesicht verandert ? wat is 't datje daer soo schóon vint / zoo al 't geen dat oopt verwonderlijck was/niet dan slijck en mest is ? wat vernoegingh konnen wy'er genieten/ soo wy al de lucht dien wy aessemen stinckend maken / door de stanck van onse elenden ? wat goed hoopt ghy'er / zoo 't toedringhen der quaden ons daer verdruckt / en t'allen uren versmacht ? kan daer yets zijn datje behaegt/ dewijl de schrick/en de vervaertheyt gegraveert zijn in de vorm / daerse de natuur in maeckt ? loopt vryelijck/ soo lang als 't u belieft / door de werelt/ met voorneem van te zien al heur ydelheden/en ghy sult my op 't tipje van uw vertreck weten te zegghen / of ghy uw tijd wel/ of qualijck besteed hebt.

Waerlijck ick heb noch niet konnen begrijpen / hoe dat'er soo zotte luyden konnen zijn / die de kleyne tijdt diese te leven hebben/verslijten in de wegen van

ver-

verscheyde tochten. Ick wil liever door een gevangenis gaen/ om'er de elendige te besoecken / dan door Europe om'er uytnementheden te besien: want wat profijt sou 't my zijn / ghezien te hebben een deel der Monsteren die de Natuur teelt / en bewandelt te hebben de sterckste steden der vyanden van 't gheloof/ en verkeert te hebben met de Barbaersse volckeren die 't bewoonen?

Al dees valse geneughten souden my niet teelen konnen / dan warelijck / en mooghlijck onnut berou. Ick magh u/ sonder lieghen / verseeckeren dat ick/ alwaer 't dat al 't schoonste / en uytnemenste vande werelt voor by mijn huys passeerden / niet eens het hooft uyt het venster sou steken : om dat ick soo veel ydelheden heb ghesien / dat ick ongheloghen groote moeyte heb om de beeldenissen daer van uyt mijn memory te schrabben.

Helaes! hoe veel zyner in de Hel/ die wel wilden blind gheboozen te zijn / dewijl zy/door oogen gehad te hebben/zijn verwesen. Dat bewoogh een Propheet te roepen dat sijn oogh sijn ziel gherooft had. En inder daedt onse loncken zijn soo veel als Rovers / die onse vryheden roven / en die met een bandt onse

zielen/

zielen / en herten te ghelijck onderwerpen. Daer uyt koomt dat Ieremias ons versekert dat de dood door de vensteren der ooghen inkomt. S. Omer, blindt geworden zijnde / kreegh zijn ghesicht te Atrecht weer / door de verdiensten van S. Vedast; maer toen hy zijn heylgheden had ghesien / eyschte hy op nieuw zijn eerste blindheydt / oordeelende met groote rede / dat Godt hem dese ooghen had doen verliesen/om hem t'allen uren die van de ziel te bewaren. Men leest van Anaxagoras dat hy / ghevraeght sijnde waerom dat hy in de werelt was/ antwoorde / dat het was om te zien / en de zon t'aenschouwen. Laet ons hooger klimmen dan hy / dewijl 't gheloof ons heur ladder leent / en bezien met de ooghen der gheest / niet desen star / oorsaeck der duysternissen; maer eer desen Goddelijcken zon der gherechtigheyt en liefde / wiens zoete licht / en stralen de Koninghlijcke Profeet duysendtmael daeghs deden suchten / toen hy seyde: Mijn oogen aenschouwen gedurigh mijn God, ghelijck het eenige ooghmerck dat ick behaegelijck vinde.

Samson viel in 't midden van zijn ongelucken zijn God niet moeyelijck/ met de stomme gebeden van zijn suchten / en tranen/

tranen/ dan om zijn eerste kracht te her-krijgen/ en niet zijn eerste ghesicht / om dat uyt zijn ooghen ghesprooten was de oorsaeck van sijn elenden. En de Hey-lige man Iob, gelijck S. Ian Chrysostomus seght / verschrickte niet dat hy den duyvel met allen stucken zagh ghewa-pend/ en doende om hem aen te grijpen: maer bleef onbeweeghlijck als een Rots in de stormen der quellingen daer hy van besprongen wiert. Desen groo-ten S. segh ick/ wiens moed de gantsche Hel weerstond / had nooyt soo moedigh geweest dat hy een Maeght durfde aen zien / wetende dat een eenige aenschou-wingh/ de oorsaeck van onse verdoeme-nis kan wesen.

Maer laet ons daer de werelt met al-le dese ydelheden : het is tijd / mijn zie-le / de ooghen naer den Hemel te heffen/ en te roepen met S. Augustinus, dien Goddelijcke zanger / die met zijn stem/ vol aentreckelijckheydt / de menschen/ en de Engelen teffens optoogh. O gants Aenbiddelijck licht! dat duysend, en duy-sendtmael in een ooghenblick over, en weer over mijn Horisont schijnt, ver-hoor toch een weynigh desen armen blin-de, en streckt hem de hand van uw goet-heydt ; om zijn elenden te verlichten.

Want

Want inder daed / soo zijn Goddelijcke genade-roepingh u geen nieuwe maght gheeft om de bandt van uw verblind-doeck te scheuren / ghy sult nimmer op staen uyt het verkens slijck / daerge door uw onnoemelijcke misdaden in ghevallen zijt. Ick sal dan altijd om hulp roepen / Heer / soo langh als ick roepen kan / mits ghy het alleen zijt die my helpen keunt. Ick weet wel dat mijn sonden groot zijn / maer hoe uytnement datse zijn / heur ghetal is altijd bepaelt / en uw ghenade oneyndelijck. En sooge my eertijds hebt ghehulpen / sonder dat ick'er u van bedanckt heb / laet het u ghenoegh zijn / Heer / dat ick'er de misdaet van beken / en die ondanckbaerheydt belijde. Ick verstout my om u te quellen / dewijl uw oogh alles door dringht ; invoegen dat ghy in mijn hert keunt lesen / de gheeyndighde besluyting dien ick ghenomen heb van u nimmer te vertoornen. Ick offer / en draegh het u op / niets hebbende dat uw waerdigh is dan dit kleyne goe saedje / dat ick u schuldigh ben / hoe wel ick 't voor een gheschenck van uw milde handt heb ontfanghen. Doe dan / soo 't u belieft / dat zy my niet onnut zy / en datse my soo wel tot uw glory / als tot mijn salighey t streckt.

Ick

Ick ben op-ghetogen t'elcken-mael als ick denck op desen glorieusen S. Steven, wanneer hy op zijn uytterste / van alle zyden gequest / als verdruckt onder de blixemende haghel der steenen / met de laetste krachten van zijn stervende ziel riep. Dat hy de Hemelen open sagh / en Godt ter rechter handt zijns Vaders zitten. Vergheeftme / groote Sanct/so ick in eeniger wijs sta naer de kroone van uw Martelaerschap / om dat het / in dese optoogende blijdschap/ die uw geesten / en zinnen te gelijck / in 't zien van uw eenigh goet vervulde / gheloofelijck is dat ghy eer door een uytnemende vreughde / dan door uyt-nemende smert ghestorven zyt. Invoe-gen dat de instrumenten van uw straf-fen verandert zijnde / in soo veel oorsa-ken van vernoegingh/ in de bitterheden van 't overlijden gesmaeckt hebt alle de zoetheden van 't leven / of om beter te segghen in 't midden der aerdse quellin-gen / de Hemelse ghelucken. Doch ick ontken mijn stoutheydt / door 't belijden van mijn doolingh ; want de kroonen van 't Martelaerschap behooren in der daed u / dewijl uw hert / gants omvan-ghen van liefde / nooyt suchte dan nae heur asch / om daer uyt / door de hulp

der

der stralen van dese Goddelijcke zon / die nimmer rijst / of onder gaet / maer in 't midden van zijn eenwigheydt onbeweeghlijck blijft / weer op te staen gelijck een andre Phenix. Invoeghen dat uw Heylige genegentheden u alle dagen 't vonnis van uw doodt uytspreken/ om u te vertroosten in de moeyelijcke proef van 't volbrenghen. En my dunckt dat ick u noch ter aerde zie liggen / gheheel bedeckt door 't onnoosel bloed / van uw glory-rijcke wonden / en noch besigh met bidden aen dese beulen / met de stomme spraeck van uw blijdtschap / datse nieuwe krachten sullen nemen / en hun worpen verdubbelen / om de laedste sucht uyt uwen borst te rucken / dewijl God / uw schepper / en verlosser t'zamen u aen de poorte van zijn Heerlijck Palais verbeyd.

Helaes! groote Sanct/hoe veel nieuwe dooden van rou / en quellingh soud ghy geleden hebben / soo de Tyran / die u tot sterven doemde / u noch het leven had ghelaten/ nae het eeuwige gheluck/ dat u tot vergeldingh was bereyd / gesien te hebben. Hoe veel suchten / zegh ick / zoud ghy gheslaghen hebben op de selve poorte des Hemels / die u geopent was / om haer noch eens te doen openen?

nen ? ick geloof dat ghy 't self niet soud konnen uytdrucken / maer deel ons uyt ghenade mee een kleyn ghevoel van dese zoetheden / vernoegingen / en gelucken die ghy in uw ghesicht gesmaeckt hebt. Zegh ons ten minste yets / ons wel inbeeldende / dat een druppel van dese Goddelijcke vochtigheydt / daer ghy mee gelaeft zijt / en dat een kruimel van dit brood der Engelen / daerge mee gespijst zijt / voor onse noodsakelijckheydt overvloedigh genoegh zy. Ha! ick speur wel aen uw zwijghen / dat dese soetheden te uytnemende / dese gheneughten te groot / en dese ghelucken te volmaeckt zijn / om met woorden vertoont te worden / dewijl uw geest daer van in optooginghe is / konnende gheen gheluck / en blijdschap smaken / die met dese eeuwighe leckernijen vergelijckingh hebben. Dat S. Paulus dee segghen / toen hy weder quam van de reys dien hy maer tot den derden Hemel had ghedaen : dat nooyt ooge heeft gesien / noch oore ghehoort / ja nooyt in der menschen gedachten is ghekomen / wat vreughden Godt voor sijn uytverkoorene bereyd heeft.

Daer uyt koomt het dat desen Goddelijcken Apostel zijn leven gaf in de quellingen / elenden / en in straffen / lijdende

met

met een kloeckmoedige moed de schrick der Kerckers / de wreedheydt van drie geesselingen / de strengheyt van de kou / de brant van de hitte / de smert van de dorst / de nieuwe pijn van de honger / en duysend andere vervaerelijcke straffen. En evenwel heeft hy in 't midden van zijn smerten / en pijnen / die hem sijn beenderen braken / die hem de zenuwen klutsten / en die hem 't bloedt druppel / by druppel uyt de aderen putten / t'allen uren van gheneught / en blijdtschap ghesonghen / segghende dat hy niets heeft gheleden / en dat hy niet leed / om dat de vergeldingh van sijn kleine arbeydt soo groot was / dat al waer 't dat hy niet dee dan alle uurs te sterven / en weer op staen tot den dagh des oordeels / alle de straffen deser dooden noch niets souden zijn / te gelijcken by dese eeuwige blijdschap van gheluck / en vernoegingh / daer hy de kroon van hoopte.

Ick geloof 't / O Goddelijcke Apostel ; maer my dunckt / dat dit gheloof niet dient by 't leven dat ick legh. Want soo ick 't vast geloofde / ick sou alle wereldtse dinghen verachten / en ick heb geen bewegingen in 't gemoet / of willen na haer. Niet dat ick niet wel duysendmael besloten heb / de wortel van alle dese

dese sotte ydelheden / die my de schoonste dagen van mijn leven ontstelen / uyt mijn ziel te rucken; maer daer is altijd eenighe kleyne zwarigheydt die my aen d'aerde bind; God wil dat ick my haest daer van verlosse.

Menschen kinderen / volght my daer in niet na. Doet het goet dat ick u voorstel / soo mijn wercken u niet behaghen. En soo God toelaet dat ick u door mijn redenen verkeer / mooghlijk sal hy oock toe-laten dat ghy my / van mijn arbeyd vreught treckende / door uw ghebeden bekeert.

Ghy ziet hoe de Hel gheen verbaertheydt ghenoegh heeft / noch de wereldt elenden / om desen grooten Apostel van den wegh / bezaeyt met doorenen / te doen keeren. Zoo men hem een verhinderingh van vlammen vooren stelt / hy gaet / ghelijck een andre Salmander / daer in zijn leven soecken. Zoo men hem vloeden / en revieren bestelt / hy swemter door / gelijk een Zwaen / gants verciert met onnooselheydt. Zoo de Beulen zich voor hem vertoonen / ghewapent met ketenen / en roeden / hy ontkleedt zich gants naeckt / en verweert zich niet dan met sijn vel / dat hy ten proye aen hun wreedheydt gheeft. In-

vvegen dat hy altijdt aentreed / en noch bemerckende dat hy snelder in de smer- ten/ en straffen gaet / weygert den kelck vol edick / en bitterheydt niet / diemen hem wil geven.

O geluckigh dan / en duyzend-mael gheluckigh/ die alleen / die lijd/ en alles verdraeght / dewijl de prijs der vergel- dinghe / de grootheydt der smerten on- eyndelijck overtreft. Verre/ verre van my/aertsche geneughten/ ick wil roosen sonder doornen. Verre van my / inge- beelde ghelucken / ick haeck maer naer een waerlijck gheluck. Verre van my/ grootheden van mest / ick wensch een glory die altijd duurt. Endelijck verre van my al 'tgeen dat my van mijn God kan houden: ick wil niets dan hem be- minnen / dewijl ick oock niet dan hem beminnens waerdigh vin. Heer / ver- andert wel haest / zoo 't u belieft / dese woorden in daden.

Wy lesen van S. Augustinus dat hy / in de gedurige overdenckinghen van de wonderen des Hemels / daer hy alle oo- ghenblicken in was / op een dagh aen S. Heronymus besloot te schrijven / om sijn schoon verstand t'onderbragen over een soo hooghe / en ghedenckweerdighe stoffe. Maer zijn brieven waren te spa

geschre-

gheschreven; want hy was alrede naer de andere werelt gegaen. Doch sijn begheerten waren niet vergheefs. Want desen goeden Sanct verscheen hem eenighe tijdt nae sijn doodt / en verhaelde hem al stamelende een kleyn deel der wonderen / en geluckenvan dese gloryrijcke plaetse. Waer van S. Augustinus soo op-getogen was / dat hy naderhand sijn mont niet opende dan om te roepen; O leven vol leven! dewijl de Eeuwigheyd uw oorspongh is: O leven vol licht! dewijl God uw Zon is: O leven vol vermaeckinghen! dewijl uw gheneughten zoo wel sonder getal als eynde zijn: wanneer sal 't zijn; wanneer sal 't zijn; dat ick niet meer sal leven het stervende leven dat ick leef, als strijdende tegens dit levend-maeckende leven, dat my alleen sonder sterven kan doen leven? wanneer sal 't zijn?

Wat hart sou 't koesteren van dese betoverende woorden konnen tegenstaen/ zonder te barsten / soo 't van steen is / sonder te smelten/ soo 't van ys is / sonder sacht te worden / soo 't van stael is? maer/ O Godt van mijn ziel! doe/ so 't u belieft/ dat ick de eerste treffingen van dit koesteren ontfangh/ en dat alsoo mijn hert het eerste gequetst sy van heur

schichten / het eerste gebonden van heur banden / en het eerste verwonnen van heur wapenen/ op dat ick voor 't laedste scheyde van dese tegenwoordige ydelheden. Ick sal u nimmer ergens anders om quellen.

S. Tomas, van een heylige nieusgierigheyd aengedreven / willende/ gelijck S. Paulus, zijn geest doen vliegen tot den derden Hemel / was ghedwonghen te blijven in die van de Maen / als verblind van de wonderen dien hy vond in 't neer-hoff van 't Palays / daer sijn schepper woonde. En hy was niet soo haest tot sijn selven gekomen / of hy beleed dat dit het werck was / daer Godt de krachten van sijn almogentheydt toe ghebruyckt had / en dat het gheluck/ en glory daer niet grooter konden wesen. Beeld u soo veel vermakelijcx / en wonderlijcks in als ghy keunt ; bevest u het bloeyenste / en geluckighste Keyserrijck dat men kan verkrijgen / en plaetst het in een plaets/ daer 't van alle ongheluc-ken en elenden zy beschut / en laet het noch eeuwigh duren ; 't is al maer kinder-werk: want ghy zijt maer besig om de zon met een kool te schilderen. Neen/ neen / daer is niets by sijn vermaeckingen te ghelijcken / niets dat by sijn ghe-

lucken

lucken magh halen / niets dat sijn glory ghelijckt.

Menschen / soo de schoondheydt der tuynen u in'er paden/ en bloem-percken lockt: ach datje niet alle daghen sterft van begheerte / om te zien dese schoone lust-hoven van 't Paradijs / daer God self de Hovenier van is. Daer de boomen / geplant in een gebenedijde aerde/ en van soodanigh een vochtigheydt besproeyt / voort brenght dierghelijcke vruchten. De bloemen sijn daer altijdt ontloocken/om dat heur zon niet ondergaet / en de Reuck noch by heur schoonheyd hebbende / zijn tweemael verwonderlijck. Bemint ghy de frisheydt der Fonteynen / sy zijn daer ontellijck / en om u met een woort heur deught te segghen / weet dat'er Godt de oorsprongh van is.

Heer / sal ick nimmer wandelen in dese schoone tuynen / om daer een bloem-tuyltje te maken dat door wind/ regen / noch de zon verdorren kan? sal ick niet eens dese paden zien die soo langh / en breedt als de Hemelen zijn? daer ghy met geneugte hebt geplant de boomen / wiens vruchten tot uw tafel dienen. Zal 't my niet toeghelaten zijn te hoopen dit gheluck / en dese vernoe-

gingh van my te baden in heur Fonteynen / dewijl ick als een dorstigh hert / ten uyterſte gekomen / niet ſoecke dan nae haer ? wanneer zal 't zijn dat het beſit van deſe geluckẽn / mijn begheerte / en hoop ſal eyndigen?

Zoo de ſchoonheydt der Pallayſen u ſterck tot heur behaeglijckheyt / en verwonderingh perſt; och! hoe heerlijck / en koſtelijck moet dat zijn daer Godt zijn woonplaets heeft geveſt ! 't is geen Pallays van Salomon, daer 't goudt / de peerlen / en alle dierbare geſteenten waren onder een gheleght / met een onnavolgelijcke konſt / en onvergelijckelijcke koſten. En noch min dat van Aſſuerus, daer de Rijckdom / 't uytnemendſte / en 't koſtelijckſte van de vier hoecken des wereldts had getogen. Ick ſal u alleenlijk voor d'omtrek vertoonen / een kleyne beeldenis van ſijn Heerlijckheden. Dat de maan / de zon / en de ſtarren de minſte vercieringhen van buyten zijn. Ick ſegh van buyten: want van binnen; men moet zich daer ſonder op-houden verwonderen / dewijl 't daer alles aenbiddelijck is. Maer 't zal u toegelaten zijn u te vertoonen dat de Seraphynen, de Cherubinen met al 't hof der Engelen voor Tapiſſeryen in de zale dienen /

die duysendtmael grooter dan duysendt werelden is / en daer de levende God is gezeten op sijn troon. En voor de rest/ beeld u/ die / naer uw manier in / en soo 't blinckende oogh-merck van soo veel schoonheden niet ghenoeghsaem is om een ziel gedurigh ghevangen / en geketent te houden / in de vervoeringen van blijdschap/ en in d'optoginghen van geluck / en gheneughten ; en ghy'er meer van weten wilt ; Godt / die de bouwmeester / en metsselaer van dit Palais gheweest is / is'er oock self de glory / en de verciering van. Nae dat heb ick u niet meer te seggen.

Mijn ziele / waer mee bemoeyt ghy u dan / stellende uw hert / en genegentheden te logeeren in Heerlijcke Palaysen ? oopen / oopen een weynigh eene der vensteren van uw gevangenis / gelijck Daniel, en werp uw gesicht naer dit Hemelse Jerusalem / dat lieve Vaderlandt / daer uw schepper woont. En houd altijd het ander venster gesloten/ dat naer de zyde van Babylonien / ick wil segghen naer de zyde der aerde is/ dewijl ghy daer op niets te eysschen hebt / dan een plaetse van seven voeten/ noch is dit loffelijck/ tot dat de wormen sich met uw lichaem versadigt hebben.

Laet dese Heerelijcke timmeringhen voor de wereldse menschen / dewijl dat hun erfdeel is / ghy zijt niet voor haer geboren.

Heer / hoe schoon zijn uw Pavellioenen/en hoe heerlijck uw Tabernakelen/ seyde Daniel, sal de uur van mijn vertreck niet haest slaen/om te vliegen naer dese heylighe woonstee / daer alle mijn gedachten / alle mijn begeerten / en alle mijn hoopen / alree op voordeel / woonen ? Ach ! dat de Zonne soo traegh gaet ! Heer / sal 't niet haest zijn dat ick de loop van mijn loopbaen sal eyndigen? O woorden / vol liefde ! datghe uw maght niet volkomen ghebruyckt over de ongevoelijckste herten/ dewijl ghy'er 't vermoghen toe hebt ? want wie isser die 't koosen van uw zoetheydt kan tegen-staen?

O wereldse menschen ! gheeft u aen haer over / en van begeert / en redenen veranderende / zijt de Echo van dese Goddelijcke woorden / en beklaegt u nimmer yets dan dat de Zon te traegh gaet/ dewijl zijn trage loop / de tijd van uw ballingh verlanght / in dit vreemde landt / daer men gheen ander ampt kan doen dan dat van lijden / en verdragen. Wil de wereldt door dwangh dat ghy t'huys

t'huys leght in haer Pallaisen / doet dat'er alleen uw lichaem woont / en zendt / ghelijck de Coninghlijcke Pro=pheet / al uw ghenegentheden / al u be=geerten / al uw hoopen / en al uw rechts eyssinghen in den Hemel / om daer uw plaets te mercken / ghelijck quartier-meesters. Dit 's de eenige raed dien ick u geven kan.

Zijt ghy endelijck op-getogen / en be=tovert van dese beplaysterde schoonhe=den / die / door 't recht van konst / en list / de beheersers maken als 't haer belieft / laet u verleyden tot de rede / ghy sult / zonder 't gesicht te verliesen / wel haest blind zijn voor heur ooghmercken / van slijck / en stoff. Ghy hebt maer de raed te volgen die sint S. Hieronymus een Ro=meynse vrouwe gaf. Hy vertoonde haer dat sy / wanneerse sich van een ydele aenvechtingh geperst voelde / dan date=lijck heur ghesicht naer den Hemel sou heffen ; om dat hy / hoe wel ons ooghen hem niet door-dringhen / dese geheyme kracht heeft / dat hy / telcken mael als wy hem soo wel met de ooghen van de ziel / als die van 't lichaem aensien / de gheest in'er zwackheydt troost / en geeft toedringingen van blijdschap / door een verliefde begheerte / dien hem in dien

oogenblick besit om de bolwercken van lucht/ en vuur / daer hy van omringht is / te beklimmen. De eervarendheydt is'er so licht/ als aengenaem van/ weyger het gheschenck van soo dierbren behulpmiddel niet/ in de doodelijke sieckt/ daerje van geraeckt sijt.

Cicero, dien ongeluckigen wel-sprekende/ door 't eenig gevoel van de deugt te achten gheperst / zeght ons met zijn goude woorden/ dat wy/ so wy 't moghten ontdeckt sien / nimmer uyt de optoginghen van haer schoonheydt zouden gaen. Ach! wat sal ons dan ghewooden/ als 't gebeurt dat wy / door de hulp van uw eenige genade / sonder decksel/ sonder gordijnen/ uw Goddelijcke Majesteyd / soo aenbiddelijck Goddelick / aenschouwen? dit is 't geen dat S. Bernardus doet seggen. Dat de glory daer van soo groot is, datmense niet kan meten : soo langh datse gheen eynd heeft : soo veel van getal datmense niet kan tellen ; en endelijck soo kostelick datse niet te waerdeeren is.

Denckt / denckt somwijlen een weynigh / wereldse menschen/ met ootmoedigheyd/ en sonder veerder te dringhen/ wat een vernoegingh dat het sal zijn te zien een oneyndelijck getal van dese geluckige

luckige gheesten / wier kleedinghen alleen geen vergelijkingh met de zon konnen lijden. Te sien een onnoemelijcke hoop Cherubinen, en Seraphinen, gants ootmoedigh in heur op-tooginghen / en gants op-getoogen in heur ootmoedigheydt : gants verblint in 't aenschouwen daerse zijn / en gants verwonderlijck in de op-toogingen van blijdschap/ en gheneughten/ die hen vervullen. Te zien de andere overste der Engelen/yder in zijn troon / en yder troon soo blinckende / dat al de starren des Hemels in de tegenwoordigheydt van heur licht onsichtbaer souden zijn. Te hebben altijdt voor oogen dat aenbiddelijcke oogmerck van de Maeght / wiens schoonheydt van soo veel glory/ groothevd / en Majesteyt omringht is / dat de Seraphynen daer van verduystert zijn / de Cherubinen verblindt / de troonen ontroert / de deughden buyten self ; de regeeringhen verbaest : de maghten verwondert : de Vorstendommen in een ghedurige optoogingh / de heerelijckste Engelen in een eeuwighe sluymeringh/ en de andere Enghelen / met al 't hoff der Sancten / en d'andere ghelucklighe geesten / in de buyghsaemheyd van eer-bewijsingh / en vervult van blijdschap/

als gheboghen voor hun voeten / onder 't toedringen van duysend leckernyen / die zuyver Goddelijck zijn / en die zy gretigh smaken.

En al dese beecken der mirakelen / wonderen / schoonheydt / grootheydt / glory / Majesteyt / en glants / vloeyen sonder op-houden in dese onuyt-puttelijke oorsprongh van de Drievuldigheyt. Oorsprongh van soo volmaeckte goeden: oorsprongh van soo uytnemende vernoeginghen: oorsprongh van soo groot een rust: endelijck oorsprongh van soo veel op-toogende geluckken / datmen niet doen kan dan aen-bidden / altijdt aen-bidden: want 't aenschouwen is te weynigh / te bemercken is niet ghenoegh / niet anders dan ghedurigh aen-bidden. Maer in dese aen-biddingh / swemmende in dese beecken / daermen zich met haer stort in dese oorsprongh sonder grondt van goetheyd / geneughte / gerustigheyd / en geluck. Ach! welck een blijdtschap is 't zich vereenight te zien in de eenighe volkomen blijdschap / en als herschept in haer / gelijck het yser in vuur in de fornais! wat goedt is 't volmaecktelijck zijn eenigh te bezitten. Wat geneughte is 't / dat men niet leeft dan in die / die / door zijn eenige tegen-

woor=

woordigheydt alle dese vernoeginghen teelt / en veroorsaeckt! wat een rust is 't datmen tot grondt-vest heeft desen Godlijcken bouw-man / wiens woort alle dingen heeft geschapen! en wat geluck is 't te bezitten de schepper van dit Paradijs? nimmer yets zien dan God / nimmer leven dan in God / en ghedurigh woonen met God. Wat naem sullen wy dese blijdtschap gheven? altijdt God in sijn hert hebben / altijd Godt in zijn ziel / en met ziel / en hert altijdt in Godt te wesen; hoe sullen wy dese gheneughten heeten? niet te zien dan God / al in hem te zien / niet beminnen dan God / niet spreken dan tot God / en niet hooren dan God; hoe moetmen seggen om alle dese gelucken uyt te spreecken? soo de geest zich verliest in dese gedachten: soo de in-beeldingh ontroerd in dese overdenckinghen? en soo de krachten van de ziel in ontsteltenis / en onorder vallen / door een overdadige verwonderingh t'elckenmael als zy'er op dencken? voegen wy nu dese aenbiddelijcke gelucken toe / de Eeuwigheyt, tot d'uyterste pael; de Eeuwigheydt, tot ghedurigheyt; de Eeuwigheyt, tot scheyding / de Eeuwigheyt tot eynde. Hondert millioenen jaeren is'er niet een eeuw by / honderden

derden Millioenen van eeuwen is'er niet een jaer by / hondert duyzend Millioenen jaren / is'er niet eenen dagh by. En al de getallen by een ghestelt / en op een hoop ghehoopt is'er niet een ooghenblick by. Altijdt sien / en bezitten dese glory / eeuwigh smaken / en gevoelen heur leckernyen / en voor een eeuwigheyt van Godt vervult / en in Godt ghedompelt te wesen / en gheen andere zelfstandigheyd dan in God zelf te hebben. Zonder liegen ick weet niet waer ick in ben. My dunckt dat mijn hert van blijdschap in mijn boesem smelt / en dat mijn ziel / gants op-getogen / allenghs uyt heur gevangenis breeckt / en dat zy / al wijckende / my met sulcken blijdschap doet sterven / dat ick anders niet wensch. Invoegen dat my de pen uyt de handt valt / en soo ick haer herneem / 't is om my t'onderhouden met S. Paulus, als ghetuyghe van alle dese mirakelen; O Goddelijcke Apostel / ick ben niet meer verwondert over de reden die ghy / in 't wederkeeren van den Hemel / spraeckt / toen men u naer zijn wonderen vraeghde / ick heb ghesien, seyde ghy hen, ick heb ghesien, ick heb ghesien: dit is 't al dat ick u kan segghen.

Wat

Wat is 't geen dat ghy mooght ghezien hebben/ dat u zoo optoogh? groote Sanct/ soo ghy niet hooger zijt geweest dan tot den derden Hemel/ daer alleenlijck de zon/ dese snel-loopende star/ en oorsaeck der verduysteringen/ heur hof houdt/ en daer door evenwel verheven zijt gheweest in de optooginghen tot de buyten-selfheydt/ hebbende de spraeck/ en stem verloozen/ of zoo ghy spraeckt/ 't was niet dan om ons te segghen/ dat ghy hebt gesien, dat ghy hebt gesien, dat ghy hebt ghesien. Is dit het groote/ en heerelijcke Palais/ van waer dese werelts toorts hier beneden so veel glants/ luysters/ en soo veel stralen schiet/ datmen hem/ sonder van vermetelheydt te weenen/ niet durf aenschouwen. Ick heb gesien, antwoort ghy altijdt: maer wat toch? zouden dit zijn de Planeten/ met de regel/ en de maet soo Goddelijck gepast/ met welcke zy met heur stralende vingeren weven het lange laken der eeuwen/ door-wrocht met verscheyde koleuren der jaer-stonden. Ick heb ghesien, herseght ghy noch. Zoude dit zijn de groote omwegen van desen Hemel/ met de kostelijcke stof/ so bedisputeert/ waer van hy ghemaeckt zy/ of wel al de verancieringen/ daer hy door sijn schepper mee

mee verciert is. Ick heb gesien, seght ghy ons noch/ en dit is 't al.

O glory-rijcke Apostel! hoe welsprekende is u swijghen: want in ons niet segghende/ seght ghy 't ons al. Zwijghende/ preeckt ghy ons wonderen/ en ons verhalende dat ghy ghesien hebt/ verklaert'er ons genoegh van/ ons inbeeldende dat het u onmoghlijck is de spraek des Hemels op der aerde te spreken/ en volgens dat de schoonheden die ghy gesien hebt een naem te geven. Ja ghy hebt'er ons ghenoegh van gezeght/ om ons daer al ons leven op te doen dencken.

Ach! met hoe groote rede is 't/ O Goddelijcke Augustinus, dat ghy verkondigen mooght dat al de verwesene/ sooder maer eenen druppel van dese eeuwighe zoetheden in de Helle viel/ niet souden lijden! dewijl in der daedt het eenigh verhael van dese swacke inbeeldinghen/ dien ick'er van op 't papier schrijf/ verpoosingh/ en rust gheeft aen de straffen der Helle/ daer mijn onredelijcke begheerten mijn ziel mee pijnighen.

En ghy/ Koninghlijcke Profeet/ die ghedurigh klopt aen de poort van dit Paradijs/ met de deerelijcke toon van

uw klaghten. Versterck uw roepen / en klop harder; men kan u gewelt maer prijsen / dewijlder 't ooghmerck heerlijck van is. Roep altijdt / hou niet op / en sterf al roepende. De barmhertigheydt van die die ghy roept tot uw hulp / is te groot / om u d'ingangh te weygeren. Laten wy dan met een selve stem al t'samen roepen aen de poort van dit Paradijs / en laet ons als de zwaen al zingende sterven / of gelijk de nachtegael van blijdschap barsten door 't hooren van het soet ghelupt onser klaghten / hakende sonder ophouden / van begeerte / en liefde naer zulcke heerelijcke ghelucken.

Wat my aengaet / Heer / ick gheef u weder al datge my ghegheven hebt / tot de laetste druppel toe van mijn bloedt / door de nieuwe aenbiedingh dien ick'er u van doe / op voorwaerde dat ick ghe-niet van dese eeuwighe vreughden die ghy uw uytverkoorene bereyd hebt. Zo 't gheschenck van mijn vel u behaeght / doet my villen / op dat S. Bartolomeus my plaetse maeckt onder hem. Zoo de offerand van mijn vermorselde beenderen / en gebroocke zenuwen / u aenghenaem is / dat men my nieuwe raden bereyd / om te verkrijgen de eygen vergel-

dingh

dingh van S. Catarina. Endelijck stort my in de Hel der straffen deser wereldt/ al dat is niet / soo 'k maer namaels de aenbiddelijcke Majestetyd/ van uw aenbiddelijck aenschijn magh aenschouwen. Ick eysch van u niet voor gheschencken / dan elenden / en voor gunsten / ongheluckken / op voorwaerde dat ick u alleenlijck maer een ooghenblick zie. Ick segh een ooghenblick / om dat ick wel weet dat alles eeuwigh in u is / en dat de kleynste ooghenblick van blijdschap / naer mijn manier van ontfanghen / dien ick in u zou moghen ontfangen/ eeuwighlijck zou duuren. Snyd dan/ Heer/ kerf / en braedt / als 't u belieft / ick gheef u 't erghste te doen met mijn lichaem / soo mijn ziel u magh zien / en aenschouwen na heur gemack/ dat 's te segghen/ altijdt/ en ghedurigh. Wie wil doe de selve offerhande / op de selve conditie / terwijl de dierte der tijdt van 't Paradijs noch duurt.

Ick begheerde nu wel te weten / wereldse menschen / waer in uw Paradijs bestaet. Zeght my / smaeckt ghy daer geneughten sonder smert? bezit ghy'er goeden sonder vrees? ziet ghy daer schoonheden sonder ghebreck? gheniet ghy daer langh gheluckken sonder ongeluck?

luck ? wassen de bloemen daer onder u voeten sonder te verwelcken/en groeyen daer de vruchten op de boomen sonder te verrotten ? is de locht die ghy daer schept soo ghematight dat u pols in een geregelde bewegingh / en een ghemeten maet / wech blijft / om een volkomen gezondheydt te ghenieten ? zijn uw geesten daer in een onveranderlijcke plaets van rust / zonder vrees van ongerustigheydt en eyndelijck / al uw vermakinghen ! duuren zy een Millioen van eeuwen ?

Helaes ! ick schaem 't my te seggen ; ick doe niet dan daer uyt te gaen. Al de geneughten zijn'er van sneeu / al de goeden van roock ; al de schoonheden van slijck ; al de geluncken van wint: de bloemen sterven'er al opkomende: de vruchten verrotten daer al wassende. De locht is'er zwaer vergif / dat al de wereld vergeeft. De ghesondheydt is'er/ ghelijck de rust / nimmer seker. Endelijck al 't gheen dat men daer onder de naem van geluk bezit/ is niet dan straf/ en smert. En noch na al dat/ regeert'er de dood volkomen.

O God van Majesteyt/ en glory/ doe dan / zoo 't u belieft / dat ick soo langh als ick leef blijf in de Hel des wereldts/

lieven

liever dan in heur Paradijs. Ick wil zegghen / in d'armoed / elenden / in de quellingen / in nieuwe ongheluckken / en in alle soorten van straffen / dewijl dat dit een Hel is / daermen / door de doodt van gekocht kan worden / voor de prijs van uw dierbaer bloedt / om eeuwigh te genieten een eeuwigheydt van glorij / daer al mijn begeerten zich eyndighen. En ghelijck ghy zeght op de dagen van heur scheppingh. Het worde licht, en dat het datelijck opklaerde. Zegh / soo 't u belieft / noch eens / dat het in mijn zieke licht worde / en zy sal op dien oogenblick blincken: ick beloof u dat mijn hert / van desen Goddelijcke toorts die ghy in mijn boesem sult ontsteken / de kaers-vliegh sal zijn. Keerende sonder ophouden / met een ghedurighe en verliefde bewegingh / om heur stralende / en aenbiddelijcke klaarheyt / tot dat hy in heur vlammen 't leven laet / en ghy hoort alree 't ghelupt van sijn zuchten / in 't verlangen daer hy is / van dit goet te bezitten / dewijl het eyndight in de glory van uw eeuwigheyd.

Het GRAF der *Vermakingen van 't ghehoor.*

Het tweede Hoofd-ſtuck.

ONgeluckige werelt! elendigh leven! ach! wat ſmaeck hadt S. Ian Chryſoſtomus van een wel zuyvere ſpijt/ toen hy voor zijn deel/ de quellinghen/ en elenden der aerde koos. Hy moght wel woonen in 't midden der heerlijckheden van een bloeyend Keyſerrijck/ hy gingh altijdt over de doornenen; hoewel de ſtraten met bloemen getapijt waren/ vermits zijn hert ſonder ophouden aen 't kruys genagelt was. Invoegen dat al de behaeghlijcke ooghmercken voor hem/ in ſijn teghenwoordigheyd/ van natuur veranderende/ hy nooyt yets ſagh dan nagelen/ ſpeeren/ en roeden. S. Auguſtinus, van een ghevoelen geperſt/ in de gedurige overdenckingh daer hy was/ van d'eeuwige ghelucken/ eyſchte niet van Godt/ dan pijnen/ en ſtraffen/ ten eynde

eynde dat hy 't gheluck ghenoot van sijn livreyen te dragen. En wy / arme elendige / soo wel verblindt in d'ooghen des verstandts / als in die van 't lichaem / vallen nimmer den Hemel anders ergens moeyelijck om / dan om rijckdommen / en grootheden te hebben ; zonder te dencken dat de Hel vol is van sulcke diese hebben beseten ; wat glory is dat wy / stervende / van een troon in d'afgrond worden gestooten.

Dit sijn de gewoonten van de leckere / en bedrieghende deser eeuw / die niet anders doen / dan dagelijcx ter jacht gaen om goederen by een te grapen / en als sy de prooy hebben gevangen / om te eeten / vanght de doodt hen / en de wormen eetense. Ach! hoe slim is 't datmen over de gracht van dit leven in 't ander moet gaen langs een gelt-plangh ; want men loopt prijckel van te glissen / en de val is'er soo verbaerlijck van / dat ick van verbaertheydt spuw / als ick'er om denck.

De wereldt brenght niet schadelijckers voort dan de rijckdommen : die zijn 't verboden fruyt / daer de kinderen / de Vaders doolingh volgende / van eeten willen. Maer sy behouden / nae hun graeghte versaedt te hebben / een eeuwigh

eeuwigh berouw / en duysendt andere straffen van den selven aerd. Niet dat de rijckdommen oock dingen sonder insicht zijn / of datmense niet behoort te achten ; maer de ghenegentheden daermense mee bezit / maecken haer voor de verstandighe soo mispryselijck/ dat syse niet begeeren/ en die niet beminnen dan voor de noodsakelijckheydt van hen / en die der armen.

Niet dat het sondt is rijck te wesen ; maer 't is alleenlijck een ongeluck voor die gheen die hun schatten niet wel ghebruycken kunnen. Om dat sy / mogende bezitten al watse begeeren / geen andere voester dan de wellust hebben. Hun begeerten / volle toom hebbende / doen hen alles aenvangen/ en oock daer haest berou van krijgen. Maer soo dees loop langh is/ sal ick 't vervolgh van dese redenen bewaren / voor 't Capittel dat'er toe geschickt is.

De Epicuristen waren twistende om te weten of de gheest eer opghetooghen wiert van de schoonheydt der dinghen/ of door de zoetheydt van 't gheluyt. Eenige hielen de party van 't ghezicht / de andere die van 't ghehoor / en ick / de meyningh der wijsen volghende / hou staende/ dat gheen van beyde maghtigh

is om ons t'ontsetten/ soo wy 't met een beslooten wil niet hertelijck begheeren; noch moetmen gelooven/ dat onse geest niet wort opghetoogen/ of onse zinnen niet buyten selven ghevoert door dese ydele geneughten: maer onse zotheydt/ welcx ghcheyme/ en onbekende ziecktе de smaeck onser zielen soo verderft dat wy ons alle oogenblicken door alle soorten van ooghmercken laten betoveren.

De Athenianen stelden de Muzijck in de ry der grootste van hun Goddinnen. Dat de Musicanten/ en de speelders op instrumenten zoo aenzienelijck maeckte/ dat de wijste van hun Secte zich begaven om die te leeren. Invoegen dat het ghetal der gildebroers van dit ampt so groot wiert/dat de lucht der omligghende plaetsen niet klonck/ dan van 't ghelupt van hun stemmen. Wilt ghy nu dat ick u zegh wat eynde dat dit heeft ghenomen/ doet my de speel-sael zien/ ick sal u tijdingh van de speelders seggen. In dese tijdt bemoeyde zich de grootste self de lucht met heur heesch geschreeuw/ suchten/ en hicken te slaen. Nero speelde volmaeckt op verscheyde instrumenten; maer was'er oyt ongeluckiger mensch dan hy/ dewijl hy met al zijn wetenschap in de Muzijck/ de

maghten van zijn ziel niet op maet wist te stellen. Invoeghen dat de melody van zijn instrumenten niet dan de duyvelen van blijtschap betoverde. En men sagh noch dat men nae zijn doodt tot zijn ghedachtenis anders gheen treur-dichten maeckte/ dan sulcke die de guyghelaers/ en speel-lieden nae 't eynde van hun farcen krijgen; is dat niet een schoon leven van een Keyser!

De Romeynen hebben aen-bidders gheweest van dese weergalmende ydelheden; want hun Schouburgen waren niet beset dan van dese roock-verkoopers/ die door de toon van hun instrumenten de zotheydt dede geldt ghelden. En om de waerheydt te seggen/ zy verkochten niet dan wint/ en lucht/ en evenwel was hun koop-manschap van soo hooghen prijs/ dat de grootste daer groot deel van hun inkomst in besteden. Tiberius had er van voor vijff hondert duysend kroonen: Nero voor een Millioen/ en Galba voor noch meer: maer alsoose oock niet dan windt kochten/ wierden sy'er endelijck soo vol van/ datse in wint veranderde; dewijl ons van al hun spelen/ en desghelijcks van hun grootheden anders niet is overghebleven.

Wy lesen van de schoone Flora van Athenen / datse met heur oogen de herten kon roven / en met heur stem de zielen betoveren. Maer soo heur ooghen ghemaeckt waren van de selve stoff als die daer men heden de zoetheden voor ontzienelijck/ en de koseryen van de selve aerdt / van verkondight / soo moetmen gheloven dat die gheen die ons soo hoogh een toon van heur volmaecktheden song / zot / en blind was: want 't is seker dat wy/ soo de Natuur geen andere vorm neemt / altijdt zien sullen met oogen / die leep / en gants rood zijn van 't gedurig loosen der elenden ; en desgelijcks heesche stemmen hebben/ die geen liedekens zullen konnen zinghen dan op de toon van de dood.

De Poeeten hebben ons schoone leerstucken ghelaten in hun grillen. Zy vertoonen ons een Orpheus, die door de toon van sijn lier de boomen / en rotsen bewoogh ; maer niet de menschen / soo 't geen sotten/ of rasende waren / dewijl de Bachanten hem verscheurden. Zy sonden hem oock na zijn dood in de Hel/ daer hy niet dan onnutte wondren doet/ hem hebbende/ tot vergeldingh/ belooft al 't geen dat hy begeert / op voorwaerde / dat zy'er nimmer van ghenieten sullen.

sullen. Zy vertoonen ons noch met het eygen penceel / de betoverende Sirenen, wiens halve beestelijckheydt niemandt inder daed betovert dan die gheen die'er de hoedanigheyd van hebben. Dat wil seggen / dat men zwack van verstandt moet zijn/ soo men 't koosen der zoetheden van een wint / die soetelijck op'er maet in ons ooren wort gedreven / niet kan wederstaen.

De History van Anacron, Thebaan, is belacchens waert ; want men gaf hem / een gantschen dagh ghesonghen hebbende op de Bruyloft van Alcinoe, een bloem krans tot loon / een verghelding / die waerlijck de vrucht van zijn arbeyd voeghde : want gelijck de koopmanschap dien hy verkocht had in 't leveren was versworden / soo waren de bloemen / eer hyse op zijn hooft zette / verwelckt. Wereldse menschen ! zinght dan / soo langh als 't u beliefdt / op de Feest der Bruyloften / daer de ydelheyd u alle dagen nood/ ik bereyde u kroonen der bloemen van d'ondergaende zon / tot vergeldingh.

Ach! hoe vervaerlijck waren de laetste ghesanghen van Nero, toen hy / van zijn misdadigh gheweten gheperst/ riep dat sijn ongheluck sonder weerga

was/dewijl hy in 't midden van sijn gesucken van droefheydt storf / en noch met al de schatten dien hy had niet een ooghenblick rust kon koopen. Hy had goed op instrumenten te speelen / zijn suchten / en hicken maeckten hem altijd een nieuw Musijck-spel ; men had goed dagh / en nacht om sijn ooren te zingen / de ghedachtenis van sijn voorgaende leven / noch hoogher zinghende / hiel de boven-zangh / in dese Muzijck. Invoegen dat hy self dickwils 't veers van 't liedeken / dat zijn elenden hem gheleert hadden / hervatte ; Och ! hoe vervaerlijck is mijn lot ! ick bezit alles / en alles ghebreeckt my tot mijn vernoeginght.

Hoe veel sijner noch van dese Neroos in de wereldt / die in 't midden van hun gheneughten de gheest op de pijn-banck hebben / wetende dat het schip daer sy lacchen / en zingen / niet landen kan dan in de haven van 't graf / dat sy ghedurigh nadert. Zy mogen vry al de guychelaers / en speel-mannen tot hen trecken / sy heffen altijdt 't hooft om hoogh / om te weten waer zy zijn ; en gelijck de eervarendste schippers dese kaert niet kennen / is dickwils de stilte hun storm / dewijl 't tempeest van de doodt hen in 't

moye weer komt verrasschen. Wereltse menschen / verslijt dan uw leven al zingende / ick weet wel dat het laetste veers van uw gesangen / van rou / en de doodt sal zijn / en datge met desen ellendighe Keyser zult segghen / dat ghy rasende sterft van leedwesen datge soo qualick geleeft hebt. Wat denckje dat men soo vernoeght leeft? gheloof tge dat de rust bestaet in 't hooren van een soete stem? alle dese gheneughten vergaen ghelijck de andere / en kittelen maer 't oor als sy 'er in komen / 't getal der ongeneughten / en ongerustigheden / die in onse zielen ge-ent zijn / beneemt 'er ons 't gevoel van.

Salomon kon een groote armade maken van Musicanten in sijn hoff / en 't is geloofflijck / dat yder om 't seerst al de behendigheyt / en kracht van sijn konst gebruyckte / om desen Prins geneugt te geven: maer hoe wel hy niet zingen kon hy antwoorde altijdt op een selve toon / aen 't eynde van hun gezangh ; dat het alles niet dan ydelheydt was , en dat de begeerte van een uytnemender Musijk te hooren, hem gedurigh persten. En seker / hy had groote rede om sulcx te segghen : want by al dat dit niet dan elendighen waren / die vergeefs pooghden / door de

toon van een stem die door swackheydt beefde/ als sonder ophouden de doot genakende / zijn elenden te betoveren / geloof ick dat het bemercken van dese waerheyt Philippus, Koningh van Macedonia / bewoogh / niet dan een van sijn jongens zingen te doen leeren / zich vernoeghende dat het dese was die hem alle morghens in sijn opstaen dit schoon wijsje zongh / dat hy dencken zou dat Hy een mensch was, en dat sijn groothe-den hem niet van de dood bevrijden souden. Dit is het eenige ghezangh dat de verstandighen kan betoveren / hoe heeschen stem dat het zingt / om dat de zin/ en de woorden te ghelijck verwonderlijck zijn. Grooten van de wereld/ doet dit schoone deuntje in uw Musijcken zingen/ soo ghy wilt dat uw Musicanten / u niet dan wint / en roock verkoopen : want u moet vertoondt zijn dat t'elckenmael als ghy in een overdadige swackheydt valt / door een overdadighe behaeghlijckheyd / in 't hooren deser bedrieghlijcke Sirenen, die langher gheen menschen zijn die zinghen / maer duyvelen / dewijl uw misdadighe ziel dese valse vernoegingen is overghegeven. Sluyt de poorte van uw ooren voor de ydelheden, seght de Profeet / dewijl sy

100

soo veel als helse roovers zijn, die om de afgronden te bevolckeren, de lichamen dooden, en de zielen wegh-voeren.

Daer zijn verscheyde ghezangh deunen; eenighe houdent met die van de stem / ghelijck Alexander; maer 't is vreemd. Desen grooten Monargh / die altijdt onverwinnelijck was / liet zich verwinnen van een kleyne wind-slagh / die hem soetelijck in de ooren sloegh. Doch ick verwonder my niet / als ick my vertoon dat sijn hooft vol windt was / als vol van een sotte eergierigheydt van een nieuwe wereldt te verkrijghen / en nae menigh / en menigh triomph hebben de wormen hem ghekregen.

Andere beminnen niet dan die der instrumenten / ghelijck Eliogabalus, die was altijdt de eerste intree van zijn feesten / daer hy heel wonderlijk verscheen. Dese ziel / swart van schelm-stucken / had dese list verziert / om de lucht / die hem omringde / te doen klincken door 't geluyt van duysendt instrumenten / sonder twijffel ten eynde datse niet hoorde 't gheruch des donders van de Goddelijcke gerechtigheyd / dat over sijn hooft schreeude / en zijn vond eyndighde tot sijn nadeel: want hy hoorde 't gheruch

der verwijtingen van de doot niet/ wordende soodanigh van heur komst overvallen/ dat de razerny/ en wanhoop hem de laedtste sucht uyt den boesem ruckten.

Die hebben gheen gheneught dan in 't hooren van de Melody der trompetten/ en trommelen/ gelijck Cyrus, maer desen ongheluckigen Monargh dacht noopt dat dese selve trompetten / en trommelen heur deuntjes soo wel in de lijck-sanghen deden hooren / als in de triumphen / dewijl hy van dese waerheyt haest een voor-beelt was.

Dese haken niet dan nae de nieuwe Harmony van de wel-spreeckentheydt/ gelijck Pyrrhus, hebbende altijdt sijn Cineas aen 't oor hangen. En soo Amphion eer-steden dede bouwen door de kracht van sijn stem / desen nieuwen Musicant namse door de kracht van sijn wel-sprekentheydt in. Terwijl desen elendigen Prins niet dacht/ dan al 't geen dat Cineas hem soude mogen krijgen / door de toverijen sijner woorden van wint / kon een andere kleene contrarij wint hem 't bezit daer van beroven / ghelijck ghebeurde/en de History is'er aenmercklijk van. Desen Prins was niet bezielt dan van hooghmoed / en in de overdaet van

sijn

sijn eergierigheydt / schiep hy niet dan de lucht der lof-redenen / diemen hem overvloedigh gaf. Maer toen de misdaet van sijn verwaentheyt op'er hooghst was / behielp zich de Hemel met een nieuwen steen / om desen nieuwen Goliath te bestrijden / en de slagh van heur val trefte op 't oor ten eynde van te breken / en te brijselen de poorte / daer soo veel ydelheden waeren inghedronghen. Indvoegen dat de tovenaer / en de betoverde het fortuyn voor een speeltje diende / de gheesten niet meer betoverende / dan met medoghen / door 't verhael van heur elenden.

Nu wil ick naturel vertoonen de schade van 't belanghen deser bewijzingen / dien ick in forme heb gestelt / op 't ooghmerck van uw leven / en 't voorbeelt van andere. Ghy hebt dan gheneught een schoone stem te hooren zingen/en in de swackheyt van uw Humeur smelten uw herten van blijtschap / door 't hooren van soo een zoet geluyt / daer in is 't dat ick my verwonder; want ick kan niet bedencken / wat vernoegingh dat'er wesen kan / in 't hooren blaesen van stinckend vlees / dat met een selve slagh van wint de stanck in de neus / en de moeyelijcke toon in 't oor slaet. Men

magh vry de lucht behendigh slaen / en schetteren / met verdubbelde slagen / de moeheden / en de inhalingen des adems van de blaser / moeten ons 't ghelupt'er van doen verachten / dewijl dit niet anders is dan een weergalmingh van een Echo / ghemaeckt in 't hol der milten / daer 't allengs met het leven uyt komt. Ick heb eertijdts dese Amphions van 't hoff gehoort / die'er hun werck van maken / om al de werelt te betoveren / maer hen langh ghehoort hebbende / bracht altijd de prijs / dien ick hen wilde geven / de nachtegaels van mijn tuyn / sonder passi oordeelende / dat die beter zongen dan zy. En nu van 't zingen handelende / koomt hier recht te pas dit schoone gezangh van Ecclesiasticus te zinghen / denckt op de dood, en ghy sult nimmer tegens God sondigen.

Ghy sult my seggen / Ach! wat gheneughte is 't een luyt te hooren spreken / en de snaren te hooren reppen van duysend lieffelijckheden / door de toverende handt van een uytnemendt speelder. Ziet daer schoone woorden / maer men moeter de rede van soecken. Dat ons betovert / is niet anders dan twee of drie olicke darmen van onredelijke beesten / in de zon ghedrooght / behendigh

get roc-

ghetrocken / en ghenepen van een speelders vingher / die duysend loopjes over en weer over de snaren doet / op dat uw gheest / zich door soo kleyn een saeck latende vervoeren / in swackheydt valt. Ik weet wel datmen een luyt doet suchten / datmen hem doet klaghen / en dat men hem / door wel-sprekender redenen dan de wel-sprekentheyt self / de geheyme tochten der liefde doet uytdrucken; maer soo ghy / al dat een eyghen naem woud heeten / hoe souje 't noemen ? vervoeringh ? 't zijn niet dan zotten die'er sich door vervoeren laten. Heet ghy 't tovery ? de plompaerts sullen 't toestaen / dewijl zy al 't geen datse niet begrijpen konnen onder de mirakelen stellen. Dese waerheydt is goet te seggen : de wijsen onderkense altijdt / om haer de glants / en luyster / diemen haer benemen wilde / weer te geven. Verscheydemael heb ick de eervarendtste meesters van dese speel / of nijpkonst op de luyt ghehoort : maer ick konde hen nooyt meer dan 't eene oor leenen / om dat mijn gedachten het ander dede hooren dit Goddelijck ghesangh van Salomon, 't is al ydelheyd.

O menschen ! speelt dan op alle soorten van instrumenten / en hout u geluyt /

als hanghen / aen uw ooren / 't is den wegh niet / die ons naer 't Paradijs geleyd. Keunt ghy uw gemoet niet dwingen om 't zoet gequeel der instrumenten te verachten / streckt uw yver naer die van de zon / dewijl dat een andere luyt is/ die lieffelijck wort ghenepen door de handt van de Goddelijcke voorzienigheydt / en soo sy hem niet dan kouranten laet spelen / 't is om u/ de maet volghende uw treden te doen haesten / naer 't west van uw dagen / daer ghy het oost van een eeuwigh licht sult vinden.

Plato heeft staende ghehouden dat de Hemelen / en de starren soo veel als instrumenten waren / die op een maet gedurigh de wonderen van heur schepper deden klincken. Maer de Koninglijcke Profeet / 't verstandt van desen Heyden in de kuyl van de Maan latende / heeft sijn wit hooger ghenomen / als hy ons seght / dat niet alleenlijck de Hemelen/ maer alle geschapene dingen stemmen/ en tonghen hebben / om te zingen / en te verkondighen de glory van desen grooten God. Invoegen dat al 't gheschep niet is dan een Musijck-ghespel / daer alle gheslachten / alle aerden / en al wat hier op aerden self-standigh is / elck zijn party houd. De zon met al de star-

ren

ren slaen de hoogte: het vuur/ de lucht/ en de voghelen slaen t'samen teghen de hooghte: de onredelijcke beesten / de bomen / en de bloemen slaen tusschen beyden / de aerde met de Rotsen / de vloeden / en de fonteynen slaen de laeghte/ of de bas / en dat zich 't meest verroert slaet en wijst de maet; maer altijd op de toon die de Goddelijcke voorzienigheyd haer geeft; en de mensch alleen luystert naer dese betoverende Musijck/ als of se niet dan om hem gedaen wiert/ ick segh de wijse menschen; want de zotten hooren dese Goddelijcke gespeelen niet.

Wilt eens dencken op dese schoone toon / die de starren zinghen: dat alles vergaet, dat alles versvwind, en dat de omlopen, soo wel als de langhten van heur ronde loop-baen bepaelt zijn. Het vuur/ de lucht/ en de vogelen zingen 't selve in andere redenen/ seggende: dat het gantsche ghefchep altijdt waeckt, en dat de tijdt, die rekeningh van zijn jaren houdt, zich self allenghs verslind. De onredelijcke dieren/ de boomen/ en de bloemen zingen ons dese waerheydt op een diergelijcke noot: dat hier beneden niet leeft dewijl 't daer al sonder op-houden sterft. En de aerde/ met de rotsen/ de vloeden/ en de fonteynen seggen ons op een toon: dat

dat de Natuur ons niet dan lijden en ſterven leert, dewijl de elenden ons met een gedurigh gewelt in 't graf ſlepen.

O menſchen! leent dan uw ooren/ om 't gheſpeel van ſoo uytnemenden Muſijck te hooren / en zoo ghy wilt voeght'er by de ſtem van uw ſuchten/ en berou/ belijdende / dewijl 't waar is/ dat het al ydelheydt is, en dat wy ghedurigh buyten adem loopen, naer dit altijdt oopen graf, daer de natuur ſelf ons inſtort. Ick koom dan weder tot mijn voorge wegh.

Ghy hebt geneughte in 't hooren van 't geklanck der trompetten / in d'oorloghs velden / en ghy beſpeurt niet dat het ſoo veel zijn als doodelijcke klocken/ die meeſten tijdt uw vrienden / tot uw eyghen lijck roepen; invoeghen dat dit zijn de trompetten van de dagh des oordeels / dewijl ſy u dagen te verſchijnen voor de troon van deſen onzienelijcke rechter / om 't vonnis van uw verwijſingh te hooren uyt-ſpreken.

Vraeght S. Hieronymus, wat koude vrees / en wat bevingh van verbaertheydt / hem ſloeghen alleen om dat hy zich inbeelde / dat hy 't gerucht van deſe trompetten hoorden. Zijn hairen / ſchoonſe gants grijs waren / van 't

ſweet

sweet zijns arbeyds / resen op sijn hooft te bergh / zijn altijdt ziedende bloet in de brandende fornais van sijn liefde / vroor in sijn aaderen / en zijn lichaem / ghesterckt door een blye hoop van saligheydt / waggelde noch van swackheydt / door 't slaen van dese schrick.

En ghy hebt dese misdadighe stoutheydt van te soecken / uw gheneughten / en behaegingen / in 't doodelijck gespeel der trompetten / in plaets van daer door van vreese bleeck te worden / en te spuwen / niet konnende te recht weten of dit niet 't gespeel van de dood is / dat u tot het oordeel roept. O ghenadighe God! geef / soo 't u belieft / dat heur verbaerlijck ghelupt / in 't ghevaar van daer af door schrick te sterven / ghedurigh in mijn ooren slaet / op dat mijn ziel altijdt in oproer is / als ghedaeght wordende voor uw Goddelijcke Majesteyd te verschijnen. Ick wil nimmer ander ghespeel hooren / ick versaeck dat van de lupten / dewijl de Enghelen / op desen laetsten dagh / op trompetten sullen slaen.

Oock laet ghy u verboeren door 't speelen van een logenachtige tongh / die u niet dan listen / en bedrogh sal verkoopen. Cicero, by de Romeynen / en Demosthenes

mosthenes by de Griecken/ hebben al de kroonen van wint / en roock / dien men aen de wel-sprekentheydt eyghent / behaelt: want wat wonderen ghelooftge dat Cicero in de raed dee / daer hy op sijn troon verscheen / in 't gheselschap van sijn bedrieghlijcke aenvallighheden/ en zijn Majesteyt met twee aenghesichten? hy heeft'er onbeschaemt de misdaden / naer 't humeur dat hem besat/ staende gehouden / hy heeft met gesuyckerde / en ghehonighde woorden de tyranny / en wreedheydt krachtigh soecken in te voeren. Hy heeft zich selve als opperste ghebeest / om daer eer zijn begeerte / dan de gherechtigheydt te laten heerschen. Endelijck hy verkoght'er al de misdadige listen van een verwaende/ en hooghmoedige geest/ die niet dan naer heerzingh haeckt / hoe onrechtveerdigh datse moght wesen. Laet ons nu dat sootje omkeeren/om te sien waer 't al heen wil. 'k Sta toe dat hy alleen met de wapenen van zijn wel-sprekentheydt / verkregen heeft duysend kroonen van eer / en glory/ maer weetmen niet dat sy soo wichtigh waeren / dat zijn hoofd endelijck onder heur pack verdruckt wiert.

Demosthenes speelde de selve Personagie/

nagie/ op een ander toneel / daer hy van de deught preeckte / sonder haer te kennen/ en de misdaedt verwees/ daer hyse self volghde. Al dees oor-betovers en alle dese gheest betoveraers / betoveren zich self eerst/soo dapper in de ydelheyt/ dat sy niet leven dan door de stem / en gelijck die in de lucht wesen krijght/ soo is heur glory van de selve aerd. Daer is niet verbaerelijcker te hooren/ dan de wel-sprekentheydt des wereldts ; dat is een Musijck van duyvelen / die / verscheyde partijen hebbende/ niet zinghen dan wijsen van verradery / wellust / qualijck spreken / en lasteringhen. Ick laet u dencken met wat misdaden dat die ghene sijn beladen / die zich verheugen in die te hooren. Helaes Heer ! laet my al zinghende toe / te bidden met de Profeet ; oopen mijn lippen, op dat mijn mond de onsterffelijcke glory van uw lof ghedurigh verkondight. Want 't is nu / Heer / dat ick besloten heb niet te spreken dan om u te loven / en altijdt mijn party in dit Musijck - spel te houden/ dat ick u in mijn ziele heb bereydt / daer mijn gebeente/aderen/zenuwen/ ademghevers / zinnen / en al d'andere deelen van mijn lichaem gedurig sullen zingen desen schoone toon / door de Enghelen gedicht.

ghedicht. Driemaal heyligh is de Heer, desen groote God der wapenen, en driemaal aenbiddelijck, desen eenigen schepper van alles. Om wie mijn hert des daeghs soo menighmael sucht / en om wie mijn gheest op aerde sonder rust is/ als niet leven konnende sonder hem/ noch van hem zijn. Ick wil dat het gelupt van dit Goddelijck gesangh de eenighe Musijck sy van stemmen / instrumenten / trompetten / en van wel-sprekentheydt/ die voortaen mijn ziele door de ooren sal betoveren.

Vlucht van my / bedriegelijcke Sirenen, dewijlje my / met een duyvelse stem / onghevoelijck in de Helle lockt / uw betoveringen hebben gheen maght meer; ick heb'er de besweeringhen van gebroocken. Vlucht van my doodelijcke instrumenten van mijn verlies / dewijlje door 't ghelupt van uw weergalmende deunen / my met traghe stappen in 't graf der verdoemden leyd. Vlucht van my trompetten/en trommelen/ dewijlje nimmer dan van dooden spreeckt in 't oorlogs velt/daer de eer van roock/ de glory van wint / en de kroonen van stof zijn: niet dat ick d'oorelogh niet bemin / en geen behagen schep in de schermutselinghen te zijn; maer 't is de oorlogh

logh tegens de duyvels / 't vleesch en de wereldt. En in dese strijden zijn de suchten van mijn sonden mijn trompetten/ en de klachten van mijn berou / mijn trommelen. En ick ben noch geduurigh in 't stormen van dit Hemelse Herusalem / alleen met de wapenen van 't kruys in de handt. Volght my in 't besluyt dat ick heb van heur muuren te beklimmen / en ick beloof u tot vergeldingh / gheen vermaertheydt van thien jaren/ of een eeuw / en noch min laurier kroonen die de tijd t'allen uren verdort: maer wel een eeuwige glory/en duysend kroonen van gheluck / die onwaerdeerlijck zijn / dewijlse God self maeckt / en geeft.

Vlucht van my/ bedriegende koosinghen van de valse wel-sprekentheyt der menschen. Ick heb niet langher ooren om uw betooverende galmen te hooren/ de Hemel spreeckt nu tot my / ick moetter na luysteren. Ach wat redenen! ach wat wel-spreeckentheydt! O Hemel spreeck altijd/ en hou nimmer op; want ick begin van blijdschap te sterven/ vervolgh dan / zoo 't u believd / op dat ick ten eynde raeck: ick ben in d'optooginghen / daerge my in voert / ten uyterste geraeckt. Ja ick sterf van vreucht / en blijd-

blijdtschap: spreeck / ey spreeck noch! mijn zinnen zijn alree ongheevoelijck: mijn geesten sluppen allenghs/al steelswijs / uyt mijn lichaem / en mijn ziel is op 't tipje van op te vliegen / spreeckt ghy een eenigh woort. Ach! Heer/ ghy wilt niet dat ick sterf in dese optogingen van geneughten / ghy hebt dese Hemelse stem/daer ghy 't orgel van waert/ doen swijghen. Ick ghehoorsaem met ootmoed dese harde wetten die ghy my steldt; maer gheef dat ick my troost in dese hoop / dat de beroving van dit goet niet langh sal duuren.

Ziet daer / menschen / het beeldenis van al dees valse geneughten van 't geluyt / daer ghe u soo sottelijck van beroveren laet. Nu rest u noch op het selfde tafereel / te zien de waerlijcke vernoeginghen / die'er in de Hemelse Musijck zijn/ daer God de zielen / die'er zich toe begeven / door verwoert / en ick sal'er 't eerste voorbeelt af leenen van dit vercierſel der ootmoedigheydt/ desen grooten S. Franciscus; wanneer gants omvangen van de levenste vlammen sijner liefde / het aenbiddelijcke ooghmerck van sijn genegentheden / ick wil seggen zijn wel-beminde / hem expres een sanger sond/ die door de toon van sijn stem/

en

en lier / dese volmaeckten verliefde soo krachtigh optoogh / dat hy zich in-beelde / dat hy geloofde / en dat hy gevoelijck gevoelde / dat al de soetheden van 't Paradijs / in zijn ziel besloten waeren. Daer hy nochtans maer een stems gelupt / en een veels gheklangh hoorde / beeld' u in wat vermakinghen datmen sou ontfangen / in 't hooren van de heele Musijck van al de Engelen t'samen.

Zeg'er ons yets van / groote Sanct; maer wat eysch ick u / dewijl ghy ghevoert zijt in d'optoogingen van een blijdschap / die gheen naem heeft / en in de gheneughten van een geneught / dat alleen van 't hert / en de ziel ghesmaeckt kan worden ; om datse alle beyde even stom zijn. Maer u onmacht in ons dese gelucken te vertoonen / is evenwel soo wel-sprekende / datse onse inbeeldingen stof genoegh geeft / om onse geesten / in dese soete ghedachten eeuwigh te onderhouden. Het sal genoegh zijn.

Ach! hoe soet is in de kerck-hoven de Musijck der dooden te hooren / doende met een stomme / maer Goddelijcke stem / desen schoonen toon / in d'ooren der verstandigen slaen. Dat sy ghelijck wy geweest hebben, vol wind, en roock, en datse, toen de blase borst, tot'er eerste niet

niet gebracht zijn. Is dit geen schoone toon? ziet'er noch dese spreuck van; op aerde is niet gedurigh, en gelijck onse lichamen sonder rust loopen, met een strompelende gangh in 't graf, alsoo rollen onse zielen met een heel ander tuymelingh, maer ghedurigh overhoop, in d'afgrond van de Hel. Hoor een nieuwe Musijck.

Men leest van een Devoot religieus/ die/ gheperst door een heylighe yver om te hooren d'eene toon der Musijcke van 't Paradijs/ in de bosschen gingh wandelen; daer hem God/ zijn ghebeden eenighsins verhoorende/ een kleyne voghel dede zien/ wiens pluymen rijckelijck verciert waren met al de schoone verwen/ die de Hemel ons in de vanen/ der vrede dien hy ons belooft heeft/ vertoont. En van d'eene boom op d'ander vliegende/ kneuterde so soete deuntjes/ die heur wilt gesangh aenghenaem maeckte/ dat hy daer van opgetoogen/ en als betovert bleef/ de tijdt van vijfhondert jaren/ die God tot verlenghenis van zijn leven gaf. En d'History daer van is in't langh beschreven door de Abt/ die/ toen dese goede Religieus wederkeerde/ leefde. Ick laet u dencken/ of de verwonderingh daer

van

van niet soo groot als 't miraeckel was.

Zoo een kleyne voghel des Hemels/ onse gheesten / soo veel eeuwen gedurende / met d'eenighe melody van zijn gheknenter / in optoogingh houd / ach wat sal 't wesen alsmen hoort de harmony / van al dese Goddelijcke Musijck-spelen / gesongen met negen kooren / door de negen opper-Engelen? hoe sal 't zijn soo 't eenigh gedencken / sonder besloten ooghmerck / de minste party van 't geen'er af is / niet konnende begrijpen/ ons door krachtige optoogingen buyten ons selven voert?

Helaes! Heer / sult ghy uw voghelkou niet meer openen / om my hier beneden het Goddelijck wilt-gezangh te doen hooren? 't verdrietigh geluyt van dese aerdse Musijck/ slaet mijn geest/ en ooren / dat ick niet weet waer ick ben. Jck mach loopen waer ick wil/de ydelheydt des wereldts zinght soo hoogh/ dat'er klanck tot my koomt. Kneutert/ kneutert dan uw Hemelse ghezanghen/ O Goddelijcke voghelen! om de tovery van dese Sirene, die my over al vervolght / te breken. Want 't is geloofselijck/ dat ick/ 't geluyt van uw Musijck gehoort hebbende / die van de menschen

sal verachten / en gheen ernst hebben dan om naer uw te luysteren. O betoverende Musijck. Dewijl de stellingh / de zinnen / de geest / en al 't vermogen van de ziel / soo wel ghestelt houd / datmen door 't oor een volkomen rust gheniet. 't Is gedaen / ick sal voortaen geen begeerte hebben / dan om noch eens de Hemelse gezangen te hooren.

Desen grooten Heylighe Augustyn, doch groot in alle dingen / sprack gemenelijck niet dan van de begeerte dien hy had van de Hemelse Musijck te hooren / en daer in noch eens zijn party te houden. Wanneer sal ick, seyde hy, mijn stemme aen die van d'Engelen voeghen, om met hen de glory van God te zingen? ik sou alree wel een kleyn veerske beginnen maer weet niet hoe ick sal zegghen, ick ken de Nooten van dese Musijck niet, en mijn stem is te heesch, om'er de toon van te vatten. Wat sal ick dan doen, in de perssende begheerte daer ick van zinge ben. Mijn ziele, doet de weerklanck der melodye van de wil dien ick'er toe heb tot den Hemel slaen; op dat uw onmaght self niet vergeefs zy: en ghy, mijn hert koomt door de kracht van uw suchten, de swackheydt van mijn stem te baet, en maekt also een liedeken gants van liefde,

de, van uw hicken, en klaghten: want in wat voeghen dat het zy, ick moet gedurigh zinghen de glory van mijn God, ick segh gedurigh, dewijl ick, soo ick ophiel, niet sou leven.

Dit is de zin der Goddelijcke ghedachten van desen grooten Sanct / in de verliefde beweginghen / daer hy zich t'allen uuren hier op aerd' in vond / niet konnende leven sonder hem / om wie alleen hy leefde. Zingh dan met hem / niet konnende gelijck hy / wereltse menschen / en herseght dickwils 't gezangh van dese betoverende woorden / dewijl die eenige Melody bequaem is uw geesten wech te voeren. Of anders zijt de Echo van den Profeet. Wanneer hy seght / Heer open mijn lippen, en mijn mond sal uw lof verkondigen. Wat my belanght / ick sal'er aen-voegen dat hy oock mijn hert opent / op dat zijn bloed aen beecken ghestort / met de stem van heur kleine ruyssingh zinght / dat hy vermakelijk van de liefde des Hemels / en de haet der aerde sterft.

Nimmer zie ick met d'oogen van gedachten / S. Lidivine, verheven op een bergh van elenden / in 't gezicht van al de wereldt sonder te ghelijck van vrees verbaest / en van blijdtschap vervaert te

zijn / dewijl dit een ooghmerck is met twee aengezichten / dat aen d'eene zyde ons vertoont al de pijnen/ en al de straffen des wereldts / en aen d'andere / al de gedenck-tekenen van de gestadigheyd / en al de kroonen van de mogentheydt: want inder daed / soo ick haer aen zie met d'oogen van 't lichaem/ ick zie haer al levende in een graf begraven / daer de wormen / ten spijt der smerten / sonder graeghte heur inghewand knagen / om de pijn / door 't verlangen van heur eynde / te vermeeren. Maer soo ick haer met d'oogen van de geest bespeur/ zy schijnt my te ligghen op een bed van bloemen / daer zy/ vol van geneughten/ diemen niet kan uytdrucken / en noch min gevoelen / sonder van blijdschap te sterven / de wonderen van heur Godt zinght. Beelde u in of 'er 't gelupt aenghenaem van moest wesen. Heur lighaem was bedeckt met een ontallijck ghetal wonden / en de kleynste was ongheneeslijck. Maer dit waren soo veel als instrumenten van Musijck / vereent op de toon van heur stand-vastigheydt / die de hooghste stem in dit ghespeel had / waer van de Melody soo betoverende was/dat de Engelen van den Hemel daelde om'er na te luysteren.

Iob,

Iob, dat wonder van gedult/ maeckte die op sijn mest-hoop gheen nieuw Musijck-spel/ toen hy/ omringt van smert/ verdruckt van elende / en van lichaem in een stinckende slijck-hoop veranderd/ter eeren van sijn God desen schoonen toon zongh; O Heer, hoe vertroostge my, my aldus pynigende. En dat was/ onghetwijffelt / om hem te bedancken van de gaef der quellingen dien hy hem gesonden had. Zijn grootmoedigheyd hiel de Superius / of opper-stem / zijn liefde de Contra-tenor / of tegen-zang/ zijn betrouwen de Tenor / of de tusschen galm / zijn ootmoedigheydt / de Bas/ of onder stem / en de Enghelen sloegen de Maet / O aenbiddelijcke Musijck / dewijlder Godt self ernstigh naer luystert / en zijn behagen in neemt.

Wereldse menschen / zultghe dan altijd stom zijn? ick meen niet in uw elenden: want ghy roept luyd ghenoegh / quellende den Hemel sonder ophouden/ met het geluyd van uw suchten / en geleende tranen : maer in de ghelucken daerghe naer staet / als verplicht / die / die'er u't bezit van geeft / daer voor te dancken. Zoo hy u met goed vervult/ verkondight ten minste zijn goedheyd; soo hy uw doolingen vergeeft / vergeet

niet sijn barmhertigheydt te loven / uyt vreese dat d'onghevoelijcke steenen self / u op den dagh des oordeels / gheen ondanckbaerheyd verwijten.

Ick sal eeuwigh uw barmhertigheden zinghen, Heer, seyde S. Thereses, ja ick salse noch eens zinghen, maer met een eeuwighe stem, die sonder moe te worden, sonder rusten, en sonder Adem te scheppen haer Melody in de Hemelen, luyde sal doen klincken.

Helaes! Heer / ghy dwinghet my wel uw barmhertigheden te zingen / alwaer 't dat ick'er geen begeert toe had / dewijl mijn misdaden / t'allen uuren / of eer alle oogenblicken / uw rechtveerdigheydt uyt-dagen van my te doen versincken / daer zy 't evenwel niet doet. Dat my verplicht de mondt te openen / om t'eenemael uw goetheydt / en quaedheydt te verkondighen. Maer / Heer / word niet moede / soo 't u belieft / van my te vergheven dewijl ick alle daghen naer de komst van mijn bekeeringh haeck / door een uytnemende begeerte van te veranderen van leven. Niet dat ick de party tot des anderen daeghs gedurigh uytstel / maer het schort alleen aen u / Heer dese uure voor de leste van mijn uytstellingh te mercken / en soo de vryheyd / die

ghy

ghy my hebt gegeven / geen gewelt lijd; ick dien my met de selve vryheydt / soo ghy 't toelaet / om van uw ghenaden die de meeste kracht / en deught hebben / te kiesen / hoewelse alle aenbiddelijck zijn. Ick weet wel / en ick word'er rood door van schaemte / dat ghy in alle plaetsen / en altijd / my aen de poorte roept / daer-ge my noch met ondult verbeyt. Maer ick ben soo doof dat ick 't / soojе niet wat luyder roept / nimmer sal hooren. Genade dan / Heer / op dat ick met desen Heyligh uw barmhertigheydt eeuwigh zingh.

Zullen wy ons niet verwonderen over desen Koninghlijcken Profeet / dewijl hy niet leeft / en niet wil sterven dan al zinghende? en noch niet te vreden / vereend zijn stem op de toon van zijn harp / en geeft met een geluyt van twee partyen / den Hemel / en al de starren / of eer aen God self / alle morgens de morghen-zangen. Noch doet hy vry meer; want hy stelt / om dat hy altijt gunst van noode heeft / zijn ghebeden op Musijck / en zinght / om beter ghehoort te worden / de toon daer van met zijn stem / en harp; is dat geen heylige list?

Heer / dewijl ick gheen stem heb / wil ick mijn oogen leeren zingen / door haer

 sonder

sonder op-houden te doen weenen van berou over mijn sonden ; om dat ick wel weet dat dese tranen / soo soet / en maghtigen gelupt voorts brengen / dat sy de Hemelen door-drucken en in uw ooren slaen. Ach! dat ick my niet gants kan doen versmelten tot tranen / om gants verandert te zijn in stem / van stem in lucht / van lucht in vuur / en van vuur in Hemel ; daer ick / mijn eerste gestalte hernemende / zijn glory moght genieten / dewijl dat het eenige oogh-merck van mijn eergierigheyd is. Ick sal in dese hoop leven.

Ick werp nooyt mijn ooghen in 't boeck van 't leven der Heylighen / dat ick niet duysendtmael van blijdschap / en vernoegingh word' op-ghetooghen / door 't verhael der geluckken daerse van te vooren in dit dal der elenden van vervult wierden. Surius schrijft van S. Nicolaes van Tolentine / die ses maenden / voor zijn overlijden / de Enghelen alle nachten van den Hemel zagh dalen / om voor hem een morgen-zangh van stemmen / en instrumenten te zingen. Beelde u in / al 't gheen dat u zal believen / van de soetheydt deser Melody / want ick verdool / en ga verlooren in 't doolhoff van dese gedachten. Al 't geen dat ick

ſck doen kan is noch met S. Auguſtinus te roepen ! O onbegrijpelijcke ſoetheden ! O onvergelijckelijcke geneuchten ! O ſuyver Goddelijcke blijdtſchappen ! O Goddelijck volmaeckte vermakingen! ſoo ick op-ghetoogen ben in d'onſteltenis van mijn gedachten, en in d'onorder van mijn inbeeldinghen, niet konnende landen aen de Oever van de onuytputtelijcke beeck deſer eeuwighe ghelucken, wat ſal ick ſeggen, my daer in badende, of wat ſal ick niet ſegghen, als ick met lange halen van heur zuyver Goddelijcke vochtigheydt ſal drincken? Ach! dat de hoop van dit goet te beſitten, verdrietigh is. Zinght gedurigh deſe ſchoone toon: ſoo ghy der Engelen Muſijck wilt leeren.

De Hiſtory des levens van S. Iuliaen, en S. Baſilius, is vermakelijck heyligh: want men merckt daer in uytnemende gunſten / en weldaden / daer de Hemel hen mee eeren wilde/de eerſte nacht van hun kuyſſche bruyloften / hen ghevende der Engelen Muſijck in plaets van den dans/ die deſe elendighe ſpeel-lieden op der aerde / van arbeyd / en elende zweetende / ſpeelen. Ziet daer de verbeydingh der Bruyloften / van de maeghdelijckheydt.

Men ziet in 't leven van S. Franciscus van Paula, eene der blinckenste toortsen van de Kerck / als gants van de gemeyne liefde brandende / dat Caroles de achtste/op een dagh verscheydemael aen de poorte van zijn celle kloppende / sonder in te konnen komen / en heel ernstigh toehoorende / een Musijck hoorde van soo betoverende stemmen / dat hy'er gants van op-getoogen bleef/ en soo seer dat het geloosselijk is dat hy/ om die een ooghenblick te verlanghen/ zijn Scepter / en zijn Kroon had gegeven. Laet ons dan noch herhalen. O soetheden! O vermakinghen! O blijdschappen! O gelucken! hoe uytnemendt heyligh zijt ghy/ en hoe uytnemend vervoerend! en hoe overdadigh hard / en ongevoelijck zijn wy. Helaes! ick sterf van rou / voor my alleen / want mijn hart is gants van steen.

Sinte Maria Magdalena, 't verciersel der woestijnen / eenighlijck van den Hemel ghelieft / als begunstight van heur schepper / had seven-mael daeghs der Engelen Musijck. Dat wil naer mijn ghedachte segghen dat de Hemelen zich oopende / en dat een kleyn licht van de glory van 't Paradijs tot op'er Rots schoot. Wie sal nu weygeren in de woestijnen

stijnen te woonen / soo de geluckige geesten daer soo dickwils heur hoff komen houden / en 't voor-bereydsel van heur eeuwige blijdschappen maken? Ha geluckige Magdalena, ick verwonder my niet / soo ghy langh in 't Paleys van uw Rots ghewoont hebt / dewijl die een nieuw aersch Paradijs was / daer de lucht nimmer dan van de Musijck der Engelen klonk. Ha lieve eensaemheden / hoe schoon zijn uw holen! een vreemde saeck / de stilte / hoe wel stom / sprack daer altijdt van de wonderen des Hemels: de bloemen / die over al verdorren / hielen daer het gantsche jaer heur aengename bloos; en de wilde kruyden die daer wossen / in plaets van vruchten / waren ten spijt van de verkeerde Natuur / diese sooght met bitterheydt / soo lecker van smaeck / datse de zinnen optoogen. De zon schoot 'er zijn vuurighe nocht vlammende stralen / en de winter zaeydener noch min sijn sneeu / en hagel: het eenige somer-gety heerschter volkomen / onder 't gebied van duysend kleyne voghelen / die / ghelijck soo veel Orpheussen / de Leeuwen / Beeren / en Tigeren soo verzoeten / door de toon der lier van heur wilt-ghezangh / datse geen strafheyt meer hebben. In-

voegen datmen daer niet kan scheppen dan liefde/ om dat d'ooghmercken daer soo beminnelijck zijn / datmen daerom de woningh hertelijck moet beminnen/ en met de selve herts-tocht de tijdt diemen elders besteed heeft / beweenen.

Heer! wanneer sult ghy 't uur van mijn vertreck doen slaen / om daer de rest van mijn daghen door te brenghen! want / sonder liegen / sint ick rede heb verstaen / wierp mijn hert nooyt een sucht in de wint / gheput uyt 't diepste van heur ingewand / als van begeerte / om daer mijn woningh te vesten. Is 't dan haest tijd / Heer / om my te geleyden in dese aengename woestijnen/ daer ghy woont / op dat ick'er de aerde bebou / soo de vruchten van mijn arbeydt uw aengenaem zijn. 't Is al meer dan tien jaren / dat mijn jeught vergingh / en mijn kracht met haer: dies my niet overigh is om u te offeren / dan een weynig levens/waggelende van swackheydt. Toon my / soo 't u belieft/ daer ick heen moet gaen / ick ben bereydt te scheyden.

Ick moet bekennen dat d'eensaemheydt der woestijnen voor die ghene heel vermakelijck is / die de werelt verachten; en 't zou vergeefs zijn dat ick poogen

gen wilde de vernoegingen diem'er ontfanght uyt te drucken. Al seyde ick u al 't geen dat ick my'er van kan inbeelden / 't zou noch heel wat anders zijn. De eervarentheydt alleen kan 't verhalen / en evenwel / schoon zy 't ons al bekent maeckte / sou 't vermogen ons gebreken / aen andere sulcx te verklaren. Invoeghen datmen die / om te kennen / smaken moet.

Hovelinghen / verlaet dan vaerdigh de hoven der Koningen / daer ghy ghedurigh sterft / sonder oopt uw oogen op dit pijnelijck werck te werpen / en gaet door 't gedacht in dese schoone woestijne van Magdalena, daer d'Enghelen alle dagen nieuwe Musijck-speelen speelen. Ick weet seker dat ghy / sooge daer een Maend versleedt in de nood-zakelijcke oeffeninghen van een devoote ziel / daer nimmer uyt sou willen / dan om ten Hemel te gaen / de proef is'er heel licht van.

En ghy Burghers / en bewoonders der nieuwe Babylonien des wereldts / die geen andre handel dan van ydelheyd doet / treed een weynigh van de groote wegh die tot de verdoemenis streckt / en besoeckt in passant dese lieve eensaemheden / daer God self neder is gekomen /

 komen /

komen / om zijn beminde te omhelsen/ handel daer in 't besonder met uw ghe-weten / van de middelen uwer zalig-heydt; en soeckt u 't belanghen van die niet genoeghsaem/ in uw verblindheyt/ laet u de nieusgierigheyt van de Hemel-se Musijck der Enghelen / daer toe be-kooren. Een Musijck die soo beweegh-lijck is dat S. Augustinus noch voor de derde-mael roept. Ick sterf van blijd-schap/ en verdriet; t'elckenmael/ Heer/ als ick op uw eeuwige geluckken denck/ van blijdschap / die noch eens te bezit-ten / en van verdriet / ziende dat de oo-ghenblicken van dese toevingh / eeuwen duuren / en soo ghy my/ Heer/ de handt niet gheeft / sy sullen noch langer duu-ren.

De waerheydt dwinght ons te belij-den/ dat alwaer 't de Enghelen/ en al de geluckige gheesten t'samen/ ons de ver-makinghen der glory van 't Paradijs wilde uyt-drucken/ men ons daer maer een deel van verhalen souden / dewijl God alleen/ die tijdt / noch bepalingh heeft / en die niet dan door zich selven kan begrepen worden / daer 't ontwerp van zy. Wat sal ick u dan vertoonen / van dese Goddelijcke Harmony / daer-men soo Goddelijck door vervoert is /

in

in dese Hemelse woningh. Zoo al de Sancten / en Sanctinnen / die'er ghevoelijck door betovert zijn geweest/ buyten heur optogenheyd eeuwigh ghesweten hebben / doch niet gheswegen uyt ontsagh / of met wil / maer eer door dwangh/ en nood / ontstaende uyt 't gebreck der inbeeldingh / van de woorden te vaten/ en van stem / omse uyt te spreken : men moet onse voldoeningh in onse swackheydt soecken / dewijlmen met d'eenige leer van ootmoedigheydt kan ten Hemel klimmen. Doch ick sal u de schoonste ghedachten mee-deelen/ die de verstandigste ons op dit ontwerp gelaten hebben / mits by u zelf herdenckende 't geen ghy'er van weet.

S. Ian verseкert ons dat hy ghehoort heeft een Musijck van instrumenten/ vermaeckelijck ghehandelt door vierenveertigh duysendt Hovelinghen van 't Lam Gods. En Necephorus verhaelt van den Martelaer S. Ignatius de derde Paus na S. Peter, dat hy/ op een dagh/ tot op-mercking op-getoogen zijnde/ de Engelen sagh / en hoorde zingen de lofzangh van de Heylige Drievuldigheyt: daer uyt sproot de eerste ghewoonte van in de Kercken te zingen. Antioches begon het eerst / en naderhandt wiert het

gemeen,

gemeen. Vertoont u dat de Engelen gedurigh zinghen op neghen partijen dit Goddelijck ghezangh. Heyligh, Heyligh, Heyligh is de Almachtighe God, Godt aller volcken, en de Hemel, Aerde, ja ſelf de Hel ſijn vol van 't gerucht zijner glory.

De Profeeten zinghen dit veers / de Rijckdommen, en de Heerlijckheden van die, die ons het weſen heeft gegeven, ſijn onbegrijpelijck.

De Patriarchen roepen in heur op-tooginġen. Helaes! wat ſullen wy ſegghen, groote God van de wonderen van uw Hemelſe Heruſalem, dewijl 't daer alles te gelijck aenbiddelijck is?

De Euangeliſten ſeggen luyde / hoedanigh dat uw glory is, Heer, wy hebben haer goet te beſitten: heur onbegrijpelijcke ghelucken, ſijn ſoo veel als afgronden van verwonderingh, en blijdſchap, daer wy niet dan naer op-tooginghen haken.

De Apoſtelen verkondighen met een ſtem vol lieffelijckheyd / is dit de vergeldingh van onſe kleyne arbeyd? Ach! wie had het ooyt gelooft?

De Martelaren herhalen alle oogenblicken dit ſchoone gezangh: Ach! dat het ons niet toe-gelaten is duyſendmael-

daeghs

daeghs te sterven, tot de laetste des werelts, in de wreedste straffen, die'er ooyt versiert wierden, om desen grooten God te bedancken van de oneyndelijcke weldaden dien hy ons doet.

De maeghden doen heur Musijck alleen hooren / zingende al t'samen met een selve stem op desen schoone toon: wat onheyligh hert, en onsuyvere ziel, sou in dit gheheylighde Paleys van den Heer durven komen? zoo de zon self, hoe suyver dat hy sy, zijn stralen nimmer hooger heeft konnen schieten, dan sijn wegh loopt.

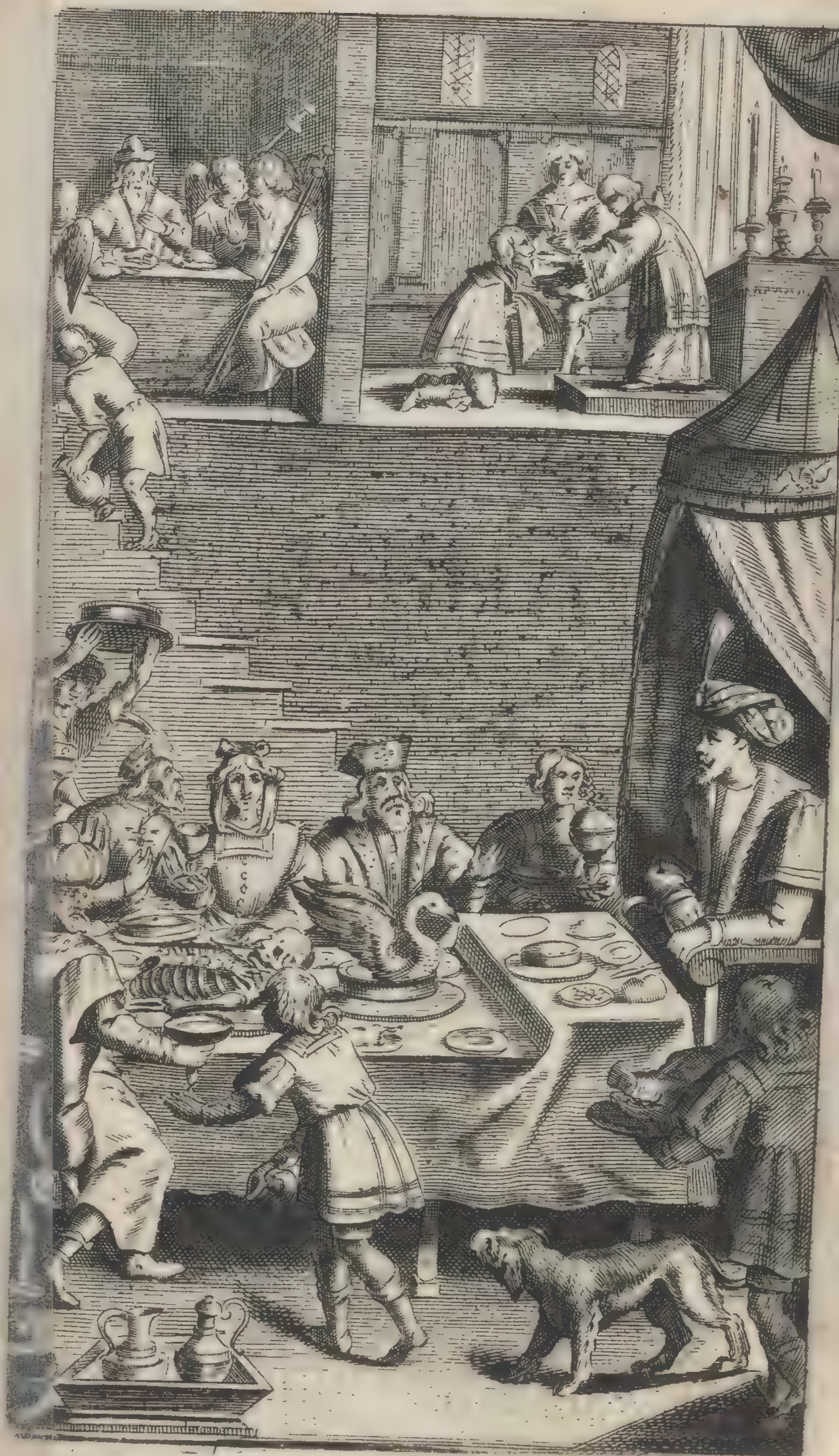
En na gesongen te hebben dese schoone wijsen / dese betoverende veersen / en dese verVoerende ghesanghen op een selve toon van loff / herseggen sy al t'samen met de rest der geluckige gheesten / dit Goddelijck ghezangh / tot een reverepn. Heyligh, Heyligh, Heyligh is d'almachtighen God, God aller volcken, de Hemel, aerde, jae self de hel sijn vol van 't gerucht sijner glory.

Wat dunckt u van dese Goddelijcke Musijck-zangen? wat sult ghy seggen van de volmaecktheydt deser Musikanten / en wat gedachten sult ghy hebben / rakende d'uytnemende van heur / gants Hemelse stemmen? sult ghy u tegens

tegens de soete bespringinghen van soo veel gelucken beschermen konnen? men moet zich endelijck aen soo veel optogingen en vermakingen overgeven / en herhalen duysendtmael in een uur dit schoone gesangh van Augustinus; O suyver Goddelijcke blijtschappen! O Goddelijck volmaeckte vermakinghen! soo ick opgetoogen ben in d'onsteltenis van mijn ghedachten / en in d'onorder van mijn inbeeldinghen / niet konnende landen aen de oever van de onuytputtelijcke beeck deser eeuwige gheluckken / wat sal ick segghen my daer in badende / of wat sal ick niet seggen / als ick met lange halen van heur suyver Goddelijcke vochtigheydt sal drincken: ach! ach! dat de hoop van dit eeuwighe geluck te bezitten my verdrietigh is.

Wie sou na sulcke betoverende redenen konnen spreken / de stem begeeft my soo wel als de macht om voorder te gaen.

Het

Het GRAF der *Vermakingen van de Smaeck.*

Het derde Hoofd-stuck.

HY mint wie wil de wereldtse feesten/ ick ben de spijse/ diem'er dient soo sat dat mijn hert'er van walght; wat is 't een beestachtigh ampt/ nimmer niet te doen dan drincken / en eeten/ ghelijck of 't leven ons nergens anders toe waer gegeven. Van al de valse gheneughten daer de wereldse menschen gierigh nae zijn/ haeld die van de feesten de eer / en prijs: want t'aller tijdt / en t'elcken uure hebben zy honger / ghelijck offe twee buycken hadden/ daer van de eene ledigh wierd / terwijl de andere wort ghevult. Welck een specktakel sou het zijn als onse magen door-luchtigh waren / wat mest-hoop van alle reucken onder een ghemenght / sou men niet zien? maer wat poel souder stinckender zijn? ha ick kan'er

kan'er de reuck niet van verdragen / soo teder is mijn inbeeldingh.

Zonder lieghen onse swackheydt is seer groot/ als ick denck op dese gretige begeerten / die ons nacht / en dagh met soo stercke banden aen de tafel binden / datse de dood nauwelijcx kan breecken; wat is 't een verbaerlijck leven / niet te leven dan voor zijn buyck / ghelijck ofmen een besondere gaef van onsterffelijckheyt had / of dat de ziel / en de darmen maer een dinge waren.

Is 't mooghlijck dat voor een maeg/ voor een klein sackje van stinckendt vlees / soo veel geesten / en soo veel handen arbeyden; soo veel keuckens roocken / soo veel zeen geroert worden / soo veel revieren uyt-ghepuit / de lucht / en de bossen van heur bewoonders ghiledight / en dat men de Natuur allenghs vernietighende / alles in vuur / en bloet sette? wat handel! dat men zijn leven disteleert door 't sweet/van wegen d'arbeydt van 't gedurigh reysen / om desen verbloeckte Tantales maegh te laven / die / door een rechtveerdighe straf des Hemels / alrede in zijn inghewand/ een saet van dese brandende straffe draeght/ die de dorst / door drincken / vermeerdert.

Heliogabalus at noyt of 't koste tachentigh duyzend kroonen / en meestentijdt vermeerderde hy 't met de kosten van dertigh duysend. Ha! hoe vernuftigh was hy om de wormen / daer hy vol van was / heerlijck te onthalen! zy hadden geen gedencken van wooningh te veranderen. Maer wat sult ghy van zijn eergierigheydt segghen? is 't niet gheloosfelijck dat hy de mest-hoop van zijn lichaem wilde laten / voor een kostelijck pand / aen de nakomelingen / op dat men na zijn dood / hem stelde onder 't getal der wonderen des wereldts / dewijl de Colosse hem daer van meer dan 100. Millioenen koste. Maer de wormen die hem allenghs knaeghden / haddener te veel op te seggen / om zijn voorneem toe te staen.

De Romeynse Histoy vertoont ons altijdt seltsame voor-beelden van sotheydt / als vruchtbaer om sulcke geesten voort te brenghen / die niet dan aen de wellust offeren. Dese leckere waeren nimmer wel op gedist / soo hun gulsigheyt de order der jaerge tijden niet veranderde / en de aerde dwongh t'allen tijt bloemen / en vruchten van hunnen aerd voorts te brenghen. Invoeghen dat de rosen heur purpere rocken toonde in 't mid-

't midden van de winter / hoewel hy regende van toorn/ hagelde van raserny/ en van spijt al de aerde met sneeuw bedeckte: want sy drincken niet sonder hun glasen met dese bloemen te kroonen; maer sy speuren niet/ in heur gulsigheydt / dat syer de doornen van inswelgen/ wiens scherpe punten nimmer om gaen leggen. Zy voegden noch de heerlijckheden van de konst aen alle dese vermakinghen / daer de quistigheydt de koste van dede. En de soetheden diemen daer smaeckte / waren niet geacht dan na heur koste/ invoegen dat de prijs alleen de smaeck gaf / ghelijck of hy de kock was.

Seneca kon zich / hoe stuurs dat hy was / van lacchen niet onthouden / als hy Apicius, en een seeckere Octavius te samen sagh krakeelen / en nae veel lasteren / handt-ghebaer worden / om een seeckere visch te hebben voor drie-hondert ponden. De een wilde aen de ander niet laten de heylige bedieningh der misdaet van de gulzigheyd / dien sy alle beyde bediende.

Is 't krakeel niet behaeghlijck te zien van twee groote beesten op 't punct van malkanderen / in de strijdt/ daerse zijn te eeten / wie van beyde een ander/ veel

veel kleynder / eeten ſal ? wie wil deſe zotheydt vermeerderen ?

Maer laet ons deſe gulſige meeſters wat volgen / tot het laedſte gerecht van hun doodelijcke feeſt. Deſen Apicius, in de ſchou van zijn keucken tot aſch gebracht hebbende twee Millioenen / en meer / en hem voor zijn gantſche rijckdom niet over zijnde dan twee-hondert en vijftigh duyſendt kroonen / keerde haeſt / vreeſende van honger te ſterven / 't aenghezicht anders om / en een ander wegh nemende / ghebruyckte / om een ſoeter dood te vinden / al dit gelt / dat hem over was / om een glas met vergif te koopen / daer hy ſijn vergiftight leven / door 't fenijn van alle miſdaden / in verdronck. Ziet daer de Kopy van 't graf-ſchrift dat men heden op zijn graf leeſt. En wat Octavius, ſijn mede-geſel / belanght / hy voede de wormen met ſijn doodt lichaem / tot datſe ſat van vleeſch waren ; want hy moeſt zich over-gheven / toenſe zich begaven ſijn beenderen te knaghen / om zich met mergh te voeden. En zijn overlijden vol ſchrick / belet my dat ick uw'er de Hiſtory van verhael.

Men bemerckte met eenigh medoogen d'uytnemende zotheyd van Eſopus,

de Comediant / toen hy op 't toneel van zijn fabel de vermaerdste Comedie van gulsigheydt / die'er oopt was / vertoonde/daer de duyvelen/yder zijn personagie speelende/ uyt een schotel aten / die veertien duysend kroonen koste / daer niet in zijnde dan parroketjes / en andere voghelen / die dickwils beter dan de menschen spreken. Doch u te versekeren dat dit parroketjes waren / geeft geen schijn / dewijl de farce van de Comedie ons dwinght te gelooven/dat het eer uylen waren / wier stom gheroep / self naer hun dood / de eeuwighe dood van de waerd voor-seyden.

Vitellius, dat slijck-vat / meer sorgh voor sijn buyck/ als zijn rijck dragende/ droomde altijd van zijn keucken / oock soumen / hem ziende/ genomen hebben voor een ziedende ketel / diemen altijdt moet schuymen/ en altijdt overliep: want hy spoogh al wat hy at uyt / om de pot al staegh met nieuwe spijse weer te vullen. Hy at gemeenelijck niet dan hersenen van pauwen / en faysanten/ maer daer in was hy t'ontschuldighen/ om dat hy'er geen in 't hooft had. Men veeghdemer endelijck de straten van Roome mee; maer de besem was'er soo vuyl van/ dat de straten noch naderhant nooyt suyver zijn geweest. Wat

Wat elendighe uyt 't gast-huys sou tot desen prijs Keyser willen wesen? wat verhongherde sou de stoutheyd hebben van zich te setten aen dese tafelen met de duyvelen? Heer/ geef eer dat ick/ gheperst van de hongher daer uw rechtveerdigheydt my toe verwijst / my selve versiin / en mijn dorst in mijn eyghen bloed verslae / eer dat ick my in sulcke feesten vinde / mits het zwaert van uw wraeck / over 't hooft van yder ghenodighde hanght. Ick heb liever dat mijn suchten my tot voedsel / en mijn tranen tot dranck dienen ; want 't arghste dat my kan over-komen / is sterven : Ach! hoe zoet is 't dat men dit pijnelijk werck waerdigh magh koopen! maer men heeft goet goe cier te maken / men versaed zich nimmer dan met ajuyn / dewijl de wereldt een nieuw Egypte is / wiens aerde niet anders voortbrenght.

Desgelijcks richte Heliogabalus eertijdts een heerlijcke feest van alle soorten van geschilderde bancketten / daer alleen de ooghen van de ghenoodighden goed cier maeckten. Dit zijn ghemeenelijck de bancketten van d'aerde / men is daer niet versaed/ dan ingebeeld of in ghedachten / dewijl al de spijsen daer

geschildert / of so ghy wilt in een verheven werck vertoont zijn: maer na alles/ rest u niet dan 't gedencken van die ghezien te hebben / doch met dit berou / dat ghy uw hert'er op gestelt hebt / of 't een begheerens waerdigh dinge was. Dit zijn gheen redenen uyt geneughte voorgestelt / noch ghedachten / die / met een dicke swaermoedigheydt / borgh behoeven/ ick maeck u rechter van dese saeck/ daerge nochtans partijen zijt. In hoe veel feesten hebt ghy gheweest / zint ghy de borsten hebt verlaten / of eer zint ghy de maghten van uw zinnen hebt beseten / om te smaken / en te ghevoelen de verscheyde soetheden der gheneughten / die yder / naer sijn wesen / eyghen zijn; wat is'er van al de spijsen/ waer mede ghy uw half verslete-balgh verscheydemael gevult hebt / overigh; een altijdt brandende druppel sause die u licht op de voet / of op 't been valt: of tseventigh / of tachtentigh pondt stinckend vet / dat van uur tot uur uw graf bereyd / zich allenghs verwisselende in een popelcije humeur / anders genoemt de beul van 't hoogh gerecht / die u verworght / op de kostelijcke wip van uw vergulde legher-stee / om 't vonnis van uw dood / daer uw uyt-steeckende misdaden

daden u toe verwijsen / te volbrenghen. Doch ick ben van zins u te bleyen: laet ons instellen dat al dees ongelucken u niet gebeuren sullen / en dat den dans/ en de Musijck 't laedste gherecht van al uw bancketten sal zijn / evenwel moet men altijdt met de waerd rekenen / om te weten hoe veel hy hebben moet / en hoe veel ghy hem schuldig zijt. Maekt'er de rekeningh van / en begint aen al de afgrijselijcke woorden / die ghy u / sonder dat het pas gaf / hebt laten ontgaen / en daer op al die / van 't qualijck spreken / en altijdt voorts gaende / vergeet niet de vuyle / en oneerelijcke redenen / daer ghy de kuyssche ooren mee geschaeft hebt: stel oock in de rekening/ hoe veel mael ghy sonder dorst hebt gedroncken / of eer hoe veel mael ghy'er droncken zijt uyt gegaen; hoe veel mael ghy'er sonder honger hebt ge-eeten / of hoe veel mael ghy'er soo overdadigh hebt gegeten / dat u vratige balgh weer over heeft gegeven. En voegh daer aen de daghen/ maenden / en gantsche jaren die ghy in dese wel-lusten hebt versleten: en ghy sult aen 't eynde van de levens Rol konnen zien / hoe hoogh dese partijen loopen / en met wat gelt mense moet betalen. Dat wil/ in redenen van

recht/ en rede/ seggen/ dat u ziel het gelt sal zijn / en de Hel de plaets / waer men eeuwighlijck sal rekenen : want de som sal so groot zijn/ datse door al de duyvelen t'saem niet kan op-gherekent worden. Neemt'er acht op / leser / sooge wilt / en gaet van nu af uw boecken over-slaen / om recht te weten watje schuldigh zijt. En sooge my ghelooft/ quijt u van een deel / eer de dood u toewijst al te betalen ; om dat men in dese laedsten dagh soo tot vertrecken wort geprest / dat men gemeenelijck geen tijd heeft om oorlof te nemen van sijn vrinden / noch self van die geen die omtrent ons zijn / in voor-neem van ons aen de bark te geleyden. Maer doet dese waerheydt uw ghemoed peupelen / 't is een quaet teken ; want sooge daer niet dickwils / terwijlje leest / op-denckt / sal de ghedachte daer van op uw sterven vergeefs zijn.

't Is een vreemde saeck / maer afgrijselijck / dat men in al de Heerlijckste maeltijden gemeenelijck gelijck nieuwe mensch-eters/ zijn honger niet boet dan met het suyverste bloet van zijn naesten. Dese / dorstigh naer zijn bloed / maeckt alree een staet van zijn roerende / en onweerende goederen / hem doende al kort

da gen

dagen ghelijck verwonnen van duyzend misdaden / dien hy hem valselijck opleght: die noch hongeriger naer sijn eer/ die niet minder is dan zijn leven self/ maeckt'er een capilotade of huts-spot van/ voor zijn apatijt / en dischť'er voor sous op / duysend valse eeden / dien hy vertoonen sal / gelijck soo veel valse getuygen / ten eynde van hem te verwinnen van een dood-slagh / en een Kerckschendery/ dat hy selfs nimmer sal ghedacht hebben / dit is 't ghewoonelijck Musijck der wereldse bancketten / daer yder om strijdt / door een overdadighe moet-wil/ zijn party houd. Ziet daer de wellusten die de tijdt soo kort maken. Ziet daer de leckere tafel-gherichten/ daer de rasende zielen/zich met qualijck spreecken versadighen / en de stinckende lichamen met 't selve slijck / daerse van ghemaeckt zijn. Wat onmenschelijckheyd is 't / dat men zijn dorst niet lescht dan in 't bloed der Onnooselen / of dat al lacchende te storten als Herodes, die zich / in 't midden van 't bancket/ S. Ian Baptistes hooft in een schotel op dee disschen / of 't een swijns hooft waer gheweest. Dat doet u schricken / segh de waerheydt ; maer de schrick moet noch grooter zijn voor die geen die getuygen

van onse rasernijen / en wreedheyt zijn / dewijl wy ons selven over tafel dienen / niet alleen het hooft van onse naesten / maer de laedste druppel van zijn bloed / dat suyghende door de bedriegerijen die wy hem doen met een bloedt-suyghers tongh. Dit zijn de bloedighe feesten van Astiages, daer hy voor een bancket aen Arpilaus zijn ghebraden Zoon in een becken bood: want daer na verslindmen in plaets van een ander zich selven / dewijl onse zielen in de Hel nimmer dit doodelijck voedtsel verteeren.

Maer laet ons vrymoedigh de schorsse van dit valse geneught breken / dat al de wereldt in de feesten soeckt / en dat'er niemant noopt heeft konnen vinden / en vragen alle dese Heliogabalessen, alle dese Vitelliussen, alle dese Lucullussen, alle dese Apiciussen, en alle dese Octaviussen, die om strijdt aen dit rasende Monster van gulsigheydt Autaren hebben ghericht. Och! dat ick vernoeght was / seght Heliogabeles ons / sprekende tot ons' inbeeldingh / dat ick my alle dagen droncken drinck van de Nektar / die men op mijn tafel dient / en my leckerlijck mest met de aenghenaemste bancketten die de nature gheeft / en die
noch

noch niet gesooght zijn. Zonder liegen yder druppel van dese Nektar / daer ick mijn dorst mee lesch/ doet altijt mijn gheest tusschen de blijdschap en op-toogentheyd hangen/ en yder beet van heur spijse / die my tot voedsel dient / vervult my met een nieuw gheneughte / dat ick niet kan uyt-drucken. Laet ons hem dat alles toestaen / op dat wy / hem met zijn eyghen wapenen verwinnende / te meer eer behalen: wat uytnemende vernoegingh kan hy daer in hebben / zich droncken te drincken / soo de dronckenschap de schandighste / en de wreedste straffe van de wereldt is? want wat lijd een mensch niet al aen gheest / en lighaem / op 't punct als de zon van zijn rede verduysteren wil? wat marteling/ en wat pijn is onverdraeghlijcker dan de smert van te gevoelen / dat men van een redelijck schepsel verandert in een onverstandigh beest dat in 't hooft ghe-schied? en als dat werck daer van ghedaen / en dat zijn ziel dieper in de Hel dan in de wijn begraven is / wat schrickelijcker monster? ghy sult my seggen dat hy 't niet ghevoelt : maer weet ghy niet / dat'er geen gevaerelijcker zieckte is dan van de ongevoelijckheyd / en dat men / na de slaep des doods/ ontwaeckt

 in

in de eeuwige vlammen / daer men niet meer van slapen spreeckt? en dat oock het geneught van eeten aen-merckelijck sy? het rijck van de smaeck/ is soo kleyn van begrip / dat het geen vier vingeren breed is / en noch kent men de Natuur/ en de hoedanigheydt van de honigh / en zuycker / die de wereld voort-brenght/ niet/ de ghequetste inbeeldingh deeld altijd de besmettingh van heur wonde aen de zinnen / daer koomt het van daen datse nimmeer van de deught der dingen oordeelen / dan nae de humeur van hun fantasy / diese beheerst / dat hen de bitterste dingen zoet doen vinden. Ick heb eertijts by dese valse wellust t'huys gelegen ; maer ick moet belijden dat de laedste bancketten van heur feesten / my diensten van pijn waeren / beginnende op de pijn-banck te komen / die de verscheydenheydt der spijse my alree bereyd had. Ick neem u tot getuyge / leser / verswijgh dese waerheyt niet op uw gheweten : want 't is onmooghlijck datge niet zijt gheraeckt gheweest van 't quaet/ daer ick my van beklaegh. Volgen wy onse streeck.

Ick was noeyt soo ghelucklgh / antwoorde Vitellius , dan in de tijt van mijn vermakelijck brassen / alles stond mijn

vernoegingh toe. Mijn stercke/ en grove Natuur / gaf my vier-mael-daeghs een apatijt die met haer over een quam / en door een vond van mijn gierighe / en hongerighe aerd/ maeckt' ick my al 't ongemack van 't verteerde quijt / sonder pijn / of gewelt / uytspouwende al wat ick ghe-eeten had. Invoegen dat de geneugten van de smaeck gedurigh waren. Maer laet ons nu de naem geneughten noemen / de schrickelijcke beestigheden van desen schim / van de drie rasernijen bezielt. Dese levende beet / met een menschen vel bedeckt / wil ons wijs maken dat het gheneught is in dreck te wentelen / en zijn buyck vier-mael-daeghs te vullen. Wat helser ampt! mest-hoop/ op mesthoop te hoopen in de stal van dit elendige lichaem/ wiens misdadige begeerten / jonge ondwinghbare paerden zijn. En oordeelt wat vernoegingh dat het wesen moet sat te wesen/ soo de volle darmen soo veel zijn als wel-ghereckte koorden op een pijn-banck/ die ons sonder op-houden martelen. De al te ghevoelijcke eervarentheydt sal maghtiger dan mijn redenen zijn.

Luculles komt op zijn beurt om ons wijs te maecken / dat de heerlijckheden

van zijn bancketten soo aenlockende waeren / dat de Koninghen / en Prin-cen hen van zich selven noodighden/ om'er de wonderen van te zien / en om'er de soetheden van te smaken ; als of de bancketten diemen daer dienden/ een nieuwe Hemelse Manna waren / en gants wonderlijck in deughd. Maer 't kleed / dat dese valsheden verberght/ is te dick / en de Masques te schijnbaer/ dewijl de waerheydt zich van selven on-deckt. Ick wil dat dese soo nieusgieri-ge / en scherpe gheest / de Hemel van de Maen heeft beklommen / om in heur wooningh met Plato te soecken/ de beel-denissen van de uytnementste dingen in schoonheyt/en deugt/ hoe wel het school d'een van d'ander niet scheydt / en nae datse de schim daer van door een boot-seersel gestolen hebben / hebben sy 't lig-haem daer van in de aerde ghevonden/ om op de tafel van hun maeltijden te dienen. Al dat besluyt niet dan ydel-heydt / dewijl 't al in der daedt niet dan wint is / en soo ghy'er noch in twijfelt/ doet my in d'in-houd der Historien de naem zien van een van dese vercierin-ghen/ en ick sal 't met u houden. Maer dit is u tot het onmooghlijck verplicht: want de lucht / soo wel als de tijdt / ver-

slint

slint alle dinghen / en de slaep self heeft sekere jalourse gezichten / wiens brandt de schoonste schepselen tot asschen brenghen.

Wat konnen wy noch van Apicius, en Octavius, mede-ghesellen in zotheydt/ segghen? soo sy ons de rekeningh toonen van d'ongheloofelijcke kosten van hun banckketten / met moet hen antwoorden/ datse de reys van de Hel beter koop konnen doen / en dat sy evenwel wel ghetracteert behoorden te wesen van hun Waerden. Wat handel is dit van de Hemel/ en de Hel te beroeren om zich te verdoemen / en zijn rust / in de eeuwighe ongherustigheden te soecken. Het eenigh verhael van dese waerheyden verbaest my soodanigh dat ick / in mijn grootste hongher / sonder apatijt eet / konnende geen smaeck vinden dan in dingen diese niet hebben.

Vraten/ ghy mooght wel vreeten / de wormen sullen u vreeten / versaed u vry met slijck / de wormen sullen zich met het uw' versadighen. Zoo ghy goede ciere maeckt / sy sullen te vetter zijn: wat sonder omstandigheydt en vleyen / het moet soo gaen. Al uw listen / en uw behendigheden/en uw guychel-trecken/ konnen dat niet een oogenblijck uytstellen.

len. En sonder lieghen ghy zijt wel wreed/ dewijl dat / van sorgh en ongherustigheydt soo veel persoonen in uw leven hebbende doen sweeten / voor uw lecker tanden / het vet van uw geraemten noch een deel doet sweeten / als verdruckt onder 't pack / langhs de wegh naer uw graf.

De Egyptianen hadden onder hen dese losselijcke costuyme / datse op hun banckett en een doodt lichaem zetten / daermen de wormen noch gretigh naer de rest van 't aes sagh. En waerlijck 't was een schoon bezielt beeldenis van onse sterffelijcke / en verganckelijcke staet: want men ziet / ghelijck de wormen ons in 't leven / al eetende / eeten / dat de selve wormen zich / nae de doodt / noch met de selve prooy versadighen ; invoeghen dat dit verbaerelijck ooghmerck de matigheyt voor de alderfelste preeckt.

Wereldtse menschen / volght dese schoone costuyme / en laet u een doodshooft in al uw heerelijcke bancketten voor een zout-vat dienen. En ick verseker u dat ghy / sooge maer een weynigh achterdocht hebt / daer nimmer dronckken uyt sult gaen. De proef is'er niet pijnelijck van.

'tJs

't Is tijdt de gordijnen toe te trecken. Laet ons met de hulp van Iacobs Leer in dit Hemelse Herusalem stijghen / om daer op ons ghemack te zien de aenbiddelijcke Heerlijckheden/die de Almachtighe ons berept heeft. Dat zijn niet de kostelijckheden van Salomon; de schatten van Cresus: de vercieringhen van Xerces; de uptstekende toe-rustinghen van Darius, noch d'uptnementheden van Cleopatra. De verghelijckingh alleen daer van is soo haetelijck dat ick'er niet op dencken mach. Want dit zijn de Heerlijckheden daer Godt self de glory van is: dit zijn de rijckdommen daer de Almachtige de prijs van is: dit zijn de vercieringen die niet blincken dan door de lupster van zijn Goddelijck ghezicht. Dit zijn de toerustinghen van zijn voorzienigheydt; en uptnementheden die 't beeldenis van zijn Goddelijcke schoonheydt vertoonen. Is dit ghenoegh?

Assuerus richte een feest die hondert en tachtentigh dagen duurde / daer al de Elementen / en de Natuur self gheperst wierden / om yder / naer zijn maght/ zijn dierbaerst te vertoonen. Maer dese tijdt om zijnde / keerde de ghenooden weer in hun kleyne huysen / daer hen de honger op nieuw perssende/ sy gedwongen

gen waeren de persoon van Laserus te speelen / en de kruymelen te wenschen die'er van de tafel vielen in dit Heerlijck bancket / daerse alree de spijs van verteert hadden. Invoegen dat te meer verhongert zijnde / het droef gedencken van 't laedste gerecht / hen door dwangh voor voetsel diende ; maer 't was om hen het hert / en inghewant te knaghen / door een bitter leed-wesen van zich berooft te zien van een goed / dat hen soo soet / en lief scheen.

De Hemelse feesten zijn van een andere Natuur; men kan daer niet genoot worden dan voor eeuwigh. Dit zijn de bancketten daer nimmer 't laedtste gerecht wort op-ghedist / men hoort daer de droeve spraeck van scheyden niet. Al de genoodighden worden daer huys-genooten / soo dra als'er in komen. En de bancketten die men daer dient zijn oock geen vrucht van d'aerdse hoven / daer de aerde / bearbeyd door de vier hoofd-stoffen / die elendige hoveniers / niet voort brenght dan gal / en bitterheydt / onder een gesuyckerde schorsse van verscheyde gestalten. Men nuttight daer niet dan soetheden die gheen naem hebben : men wort daer niet gevoedt dan met suyver Goddelijcke geneughten / die van geen

gedach-

ghedachten konnen begrepen worden. Endelijck de lust / die ons vermaeckelijck onderhoud / is van optoginghen / verwoeringhen / en betoveringhen van blijdschap / die de stercksste inbeeldingen niet konnen bevatten. En voor 't laedste bancket / dientmen daer de eeuwigheydt / en de selve eeuwigheydt voor de tijdt. By dese 180. daghen die al de maght / en rijckdommen van desen armen Koning Assuerus uytbeelden / kanmen daer gheen rekenschap van een oogenblick by houden. Helaes! ick doe my verdoolen in dese ghedachten / en altijdt ben ick droevigh als ick my weder-vinden dat het ontwerp van dese doolingh so vermakelijck is / dat ick nimmer sou willen uyt'er dool-hoff gaen.

Ach! Heer / ick ben te vreen te sterven op de mest-hoop van mijn elenden / op voorwaerde dat mijn naem op de rol der genooden van uw Heerelijk bancket gheschreven zy. Versamel / soo 't u belieft / in een nieuwe kelck / al de gal / en al de bitterheyt des wereldts / en doe my de eer van my die aen te bieden / ick beloof 't u te drincken op de ghesondheydt van mijn ziel / als gedurigh zieck zijnde / van de vrees van niet ghebeden te worden op de feeste / die ghy voor uw

uytver=

uytverkoorene bereydt: want wat is 't dat ick niet sou lijden / Heer / om 't genieten van een oneyndelijck goed / daer ghy self de soetheydt / en de glory van zijt? vermeer / vermeer dan 't getal van mijn quellingen / en ongelucken / ick sal nimmer seggen 't is te veel. Is 't niet geloofselijck dat / soo God toeliet dat de gretighste menschen naer de aerdse ghelucken / maer een kleyne kennis / maer gevoelijck / en blijckelijck van d'eeuwige geluckken kregen / sy niet vreesen souden de hitte van 't vuur / de pijn van 't pijnigen / noch de doodt self / om heur bloedt te storten / en hun leven te endighen / om 't bezit daer van te krijgen. Maer wat segh ick / dat God hen gaf een gevoelijcke / en blijckelijcke kennisse van de Hemelse vermakingen! hoe heeft hy hem self niet gegeven? maer soo dit kostelijck gheschenck / in d'onmedoghentheydt daerse leven / hen onnut is / zy vraghen de Hemelen / Son / en al de Starren / t'samen / om kennis te hebben van dese lichtende wooningh / daerse vredelijck heersen: want so eene Star alleen tsestigh-mael grooter is dan de gantsche aerde / dat sy dan 't bewijs van hun twijffel stellen / op dees / soo wondere / en Goddelijcke ontwerpinghen /
wier

wier onbegrijpelijcke grootheydt een ander licht is dan heur glants / die hun twijffel kan verlichten / en sy sullen op staende voet voldaen worden: sy vragen 't vry de elementen / jaer-ghetijden / of om eer gedaen te hebben de Nature self / van waer en wie zy de maght leenen / om ons so veel wonderen voort te brenghen / en klimmende door de trappen van dese wercken tot de kennisse / hoewel onvolmaeckt / van heur aenbiddelijcke oorsprongh / sy sullen ghedwonghen zijn met S. Auguſtinus te segghen: Heer / ick heb de Hemelen / en de Starren by uw naem gheroepen / om te zien of sy my souden antwoorden ; en noch roep ick al gedurigh niemant antwoort my ; nochtans heeft hun swijghen my ten eersten ghesegt / en noch dat sy heeten de wercken uwer handen. Ick heb oock de Natuur ghevraeght / die soo vruchtbaer in uytnementheden / en overvloedigh in wonderen is / of sy God was: maer zy heeft gheantwoort dat sy nauwelijcx de naem van uw dienaresse durf voeren ; dewijlse oock inder daedt niet anders is dan een kleyn wercktuygh van uw Goddelijcke voorzienigheydt.

Wat ghevoelijcker / en blijckelijcker kennis

kennis souden sy begheeren / van de grootheden / en eeuwige geluchen / van desen eeuwighlijck groot / en eeuwighlijck gheluckigen God / dan dese van de belijdenis/ dat die soo wonderlijcke Hemelen / soo blinckende Starren / en soo wijse Natuur / soo opentlijck in 't ghezicht van alle schepselen gaen ? daer by/ van zich te dienen met exempelen / die met heur swackheydt over een komen / soo 't waer is / nae hun ghevoelen/ dat zy uytnemende vernoegingh smaken / in de groote passagien daerse zijn/ moeten sy niet / door dwangh / belijden/ hoe weynigh rede datse hebben / dat de Hemel de volmaeckste gheneughten heeft/ dewijl dit de wooningh is van die / die alle de gelucken te samen heeft geschapen. Te meer sy konnen door eervarenheyt leeren dat al 't geen dat leven heeft nergens toe bequaem is dan te sterven/ en wat goedt souden wy oock konnen vinden onder de ghedurige qualen / die ons sonder op-houden naer ons uytterst leyden. Nae al dit woeste loopen / daer de geest vergeefts moe door wort/ en lichaem buyten adem raeckt / sonder yets te winnen / moet men altijdt tot dese waerheydt / van de wijsen bekent/ en aengebeden / weer komen. Dat alles

verach-

verachtelijck is op de Aerde, en alles wenschelijck in den Hemel. Ick ben een weynigh van mijn wegh gegaen.

Nimmer denck ick op desen grooten Patriarch Abraham, sonder van blijdschap op-ghetoogen te worden / door de eenige inbeeldingh / hoe onvolmaeckt datse sy / die ick van zijn vermakingen heb / toen hy by d'Enghelen ter tafel gesetend / gemeensaem met hen sprack / als of hy alree in den Hemel had gheweest. Yder vertoont zich / naer sijn verstand / de volmaeckte vermakingen / daer desen Sanct van vervult wierd / zich t'eenemael in een Engel verandert ziende: want 't is gheloofselijck dat hy / als opgetoogen van blijdschap / zich niet stelde onder de menschen / en alsulcx zijn huys hiel voor een kleyn Paradijs / dewijl de gasten daer van tot synent t'huys lagen. Wat een glory was 't zijn handt met hen in de schotel te steken / en hen zichtbaerlijck te zien; hen / segh ick / die de zon / als sy hem aen saghen / doen verduysteren souden! Ach hoe aengenaem is'er 't ghedacht maer van. Frederick van Reghens-burgh / Broeder van S. Augustinus order sich / door gehoorsaemheyd / moetende uyt de Kerck vertrecken / in 't sterckste van de uytnemende

mende

mende begeerte dien had om 't dierbaer lichaem van JESUS CHRISTUS, t'ontfangen/ so quamen de Engelen/ op zijn werk-plaets daer hy houd kloofde/ de tafel van dit Hemelse bancket richten/ en gaven hem met hun eyghen handen dit heylighe voedsel te eeten. Wat Monarch sou om sulcken prijs weygeren een timmer-man te wesen?

Heer / dat ick dan nimmer yets anders doe / dan groen houdt te kloven / van de boom mijner neyginghen / om dat te werpen in 't vuur der liefde / dien ick u belooft heb / dewijl ghy de gheene die dit Ambacht doen soo Goddelijck verghelt. Ghy keunt my die ghenade gheven / want ick heb'er de begheerte toe: want alles goedts komt van u/ als heur eenige oorsprong / verhit dan/ soo 't u beliefd/ dit ysige hert / en bezielt op nieuw dese steene ziel / datse gheen rede heeft dan om uw willen te volgen/ en geen willen / als om uwe geboden te gehoorsamen. Is 't gheen tijdt / Heer/ dat ick my overgheef aen 't ghedurigh ghedencken van uw barmhertigheden?

Men speurt oock met verwondering in 't leven van de H. Clara van Monfalco / van S. Augustinus-order/ dat eens niet konnende met een van heur

lieve

lieve Susters ghemeynsaem spreecken/ om eenigh huys belet / onsen Heer haer verscheen / en haer met zijn Heylighe / Goddelijcke / en aenbiddelijcke handt zijn kostelijck lichaem tot voedsel gaf. Wie sou nu twijffelen dat het gantsche Paradijs niet was beslooten in de kleyne celle van dees soo heylige ziel / en wie sou/ met dit gheloof / de grootheydt der geluckenl / dien sy ghenoot / konnen bevatten? de eenige onvolmaeckte inbeeldingh / dien ick'er van heb / verhoert my van blijdschap / en geneughte: ach! dat ick niet altijdt kan dencken / om altijdt vernoeght te wesen.

O menschen! begheert ghy schoonder feesten / soo Godt self de spijse is? wilt ghy meerder Heerlijckheden zien/ soo een maghtighe God de meester van de gasterp is / dienende met zijn handt alle de banckettten ter tafel? ziet daer benje nu / daerje ten lesten beschuldigt/ en verwonnen wort van een misdaedt/ die onvergheeflijck is in uw volherdigheydt van die te volbrenghen. Versadight u met slijck / ick houme met dit Engelen brood.

Sinte Caterina van Siena voede zich gemeenelijck met dit voedsel/ dat alleen de Natuur in heur kracht / en sterckte hiel;

hiel; Ach wat een leven! niet te leven dan van God! men moet belijden dat die gheen die 't hert zuyver van de wereldse ydelheden / en de geest ghetoogen hebben in d'aenmerckingh van des Hemels wonderen / dickwils een kleyne soetigheydt smaken van dese selve vermakingen / diemen in 't Paradijs ghevoelt: want 't is gelooffelijck dat God/ wel een druppel van heur vochtigheydt stort in dese zielen / die heylighlijck van zijn liefde zijn bevangen. Dit 's mijn gedachte / en meeningh; maer hingh 't aen mijn wil ick sprack'er met eervarentheydt van.

Eensame woestijnen! verhaelt ons de Heerlijckheden der banckerten van uw Antoniennen, en uw Hilarionesen. Zeght ghy ons dat sy niet aten dan broot / en wortelen / en dat dit voedsel alleen al de banketten van heur feesten begreep; wat rijckdom / wat heerlijckheydt kan grooter wesen? soo 't kooren van dit broodt / daerse van nuttighden / in den Hemel was ghewossen / en soo de Engelen / daer van de backers geweest hebbende / dat self op der aerde dese heylighe zielen brachten: te meer soo dese wortelen / gheplant zijn gheweest door d'eyghen handt van Godt / die'er alleen

alleen de Hovenier van was; ick maecker u oordelaers van.

Maer vertoont u met een / wat eer/ en wat vernoegingh datmen in 't Paradijs moet ontfanghen / zich geplaetſt ziende aen de tafel van deſen eenighen ſchepper van Hemel / en Aerde / wiens Majeſteyt / eenighlijck aenbiddelijck/ en aenbiddelijck blinckende / de Cherubinen verduyſtert. Van niet te eeten dan van 't broodt van deſe Goddelijcke handen ghevoet / en van niet te drincken dan van den wijn / die ghedurigh uyt zijn heylighe borſten vloeyd: daer uyt dat de Bruydegom roept; O! hoe lecker is de wijn van uwe borſten! ſoo een Prins glory ſchept / en voor een uytſtekende eer houd te eeten met zijn Koningh / hoe ſouden wy dan konnen begrijpen de uytſtekende glory van deſe gheluckige gheeſten / dewijlmen ſonder op-houden banckerteert met Godt / en datſe niet eeten dan de ſpijſe dien hy hem ſelf van eeuwigheydt tot eeuwigheydt bereydt heeft! alwaer 't dat ick ſoo veel tonghen had / alſ'er / naer Democrits in-beelde veeſkens in de lucht ſweven / en dat al de Enghelen my de ghedachten/ en woorden in gaven / om de grootheydt van deſe gelucken te ver-

toonen / ick zou niet konnen ſeggen dat heur volinaecktheydt ghelijcken ſou / dewijl dat alles watter aen is / onbegrijpelijck / onbedenckelijck / en buyten de gheeſt van d'aller verſtandighſte is/ om'er maer 't begin van te vatten ; doe ick dan niet wel dat ick ſwijgh?

Het

Het GRAF der *Vermakingen van de Reuck.*

Het vierde Hoofd-stuck.

O Oogenblick der valse geneugten / wat sytge kort! O eeuwigheydt der waerelijcke pijnen / hoe langh duurt ghy! O menschen! alles vergaet / behalven de ongelucken / en elenden / die door de Natuur op de aerde worden gehouden / om ons in 't graf te gheleyden. 't Is vergheefs / 't is vergeefs / datge daer vernoegingh hoopt te ontfangen / dewijl de smerten uw voester-moeders zijn / di e u niet dan bitterheyt te suyghen geven / en dat noch 't erghst is / sy bieden u de tepel eerst als ghy sterft. Ghy mooght wel segghen / datje geluckigh / en wel te vreden in soo veel grootheden / en rijckdommen sijt: de goochelery is ontdeckt / niemant glooft het dan de sotten / oordeelt of ghy met dit gheloof wijs zijt. Al 't gheneught datmen op der aerde

kan vinden / koomt van den Hemel: dat 's te segghen / dat men / om de soetheden van de rust te smaken/ niets moet doen dan haer verachten.

Men moet bekennen dat yder gheest zijn sotheden heeft / die volkomen met de reden / yder op zijn beurt regeeren. Maer de verstandigen/komen daer niet toe / dan door een swackheydt / waer van de Natuur het grootste deel in de doolingh begaet. Al de werelt weet dat de eerste beweginghen van de toorn aen ons niet staen/ maer eyghentlijck aen de raserny der geesten / die 't levenste bloed van onse aaderen ontsteken/ die / onverdacht door 't ghewelt van 't gheen ons voor koint / soo krachtigh / en gheweldigh aendringen / dat het verstandt die niet soo vaerdigh weer in'er order kan brengen: invoeghen dat sy / hoe wel de misdaed lasterlijck sy / daer van ongheftraft blijft. Desghelijcx zijner seeckere bewegingen van behaegelijckheydt/ die ons dickwils stal doen houden om verwonderingh te scheppen over 't schoon van eenige dinghen/ of de zoetheydt van anderen / daer ons humeur / en onse neygingh naer streckt / welcke fout vergeeffelijck is/ soo wy niet voorder gaen: want de wijsen meten daer altijdt heur palen af.

Maer

Maer soomen zich al-willens vervoeren laet van de voedende passie die ons het beeldenis van een valsch gheneught sal vertoonen / om 't verstandt te bedrieghen / en met een de wil onderwerpen / valtmen in de misdaed / en gelijck 't gheen kleyne doodelijcke sonden zijn / wortmen door de minste tot de verdoemenis gewesen: ick heb dese waerheyden voor-ghestelt / om tot de in-tree te komen van de saeck dien ick verhandelen wil.

De Natuur teelt altijdt in ons sekere ghevoelinghen van soetheydt / en behaeghlijckheydt voor alle dinghen / die eenighe deught of schoonheydt hebben; maer alsoose die in onse zielen / sonder onse bewilligingh teelt / kan heur aenrakingh ons niet quetsen / soo wy daer van niet begeeren gequetst te zijn / vermits onse wil niet geschickt zy haer te volghen / of hertelijck te beminnen. Daer uyt koomt het datmen een schoon aenghezicht met behaeghlijckheydt sal konnen zien / desghelijcx een nachtegael hooren zingen: en mede smaken de ydele soetheden van een bancket / sonder veel tegenstandt te doen aen dese aengename gevoelingen / die onse zinnen kittelen / uyt vreese dat het verstandt / dat

licht te bedrieghen is / niet de wil met haer doe waggelen.

Van al de valse soetheden / die onse zinnen voeden / zijn die van de Reuck d'onnooselste / en evenwel vervalt het hert / hoe luttel dat het daer van gheraeckt wort / tot ydelheydt / en wellust / dewijl 't van heur vergiftighe schichten gheraeckt is. Daer is niet schoonder / en suyverder dan een nieuw ontloocken bloem in 't opgaen van de zon / en noch versch door de laedste druppelen van de melck / daer Aurora heur voedster / haer van te zuyghen gheeft. Noch soeter is de onzichtbare balsem van heur reuck / die door onbekende verborgen / doch gevoelijcke toverijen / onse geesten / sonder afgodery / bewieroockt. Evenwel is dese schoonheydt ghemaeckt van niet / dewijl dit niet in een oogenblick niet is. Wat toenaem sullen wy oock geven desen kleyne wint / gants Ambar / en Mus kus / die met adem-vlaghen vermaeckelijck in onse hersenen glijd ; soo hy / hoe ghevoelijck dat hy sy / alleen geen wesen in d'inbeeldingh heeft / als berooft van maecksel / evenwel moeten wy belijden / dat dese kleyne niet krachtige aenlockselen heeft / om de swacke / en Vrouw-achtige herten tot de vleeselijcke

lijcke liefd' te brengen. Oock ziet men in de fabel dat Zephir, en Flora, die heur hoveniers zijn / altijdt vrijen.

Maer alsoo 't dan mooghlijck zy/dat de menschen niet aessemen dan naer dit niet / dat door een onnutte list van heur in-ghebeelde reuck bevlijtight heur lighaem de quade reuck van dese elenden quijt te maken / dewijl dit een wesendlijcke party is van al 't geen dat sonder heur verderf niet kan ghescheyden zijn. Ghy mooght wel soet riecken/ wereltse menschen / men moet altijdt de neus sluyten / als men op de dreck denckt daer ghy de geut van zijt. Poepert uw hairen / 't is de poeper met de asch ghemenght. Smeert musques in uw knevels / 't is de mest op de dreck gheworpen. Wascht uw mondt / tanden / en ingewand / soo ghy wilt / met dit Goddelijcke Nectar der Poeeten / ghy sultje wel zuyver vinden: soo 't gheen fabelen werden. Endelijck om uw dagh te endighen / baed u in een fonteyn met Engel-water/ en ghy sult eenige Enghelen doecken zien warmen aen 't vuur van de Hel om u te droogen. Verquist geen ghelt meer aen heur zotheden; 't gheraemte van uw lichaem rieckt in uw leven slimmer/ dan na uw doodt; mits

uw beweginghen de mest / daer sy vol van is / ghedurigh vermeert; en daer door koomt de quade reuck in de lucht schieten / daer ongetwijffelt de besmettende zieckt / of pestilentie door ontstaet.

Men leest van Cleopatra, die hoveerdighe Egyptse Koninginne / dat'er een groot ghetal beecken / en fonteynen met riekend water in'er tuynen waren / daer sy allenghs heur schoon lichaem van sneeuw dee smelten. Invoegen dat / in dese beecken zich badende / heur schoonheydt met haer heen stroomde / en heur leven desgelijcx in damp verkeerde / gelijck heur reuck / dewijl d'een / en d'ander wint / roock / of eyghentlijcker / en naer de konst te spreecken / niet waren. En daer by vertoondt u een beelt aen d'onrechte sy. Dit schoone lichaem dat niet leefde / als met een leven / heel van balsem / soo dickwils gebalsemt wesende / storf vergiftight / door een slach des Hemels / om dat stinckende en besmettelijck te maecken / tot afgrijsens toe.

My dunckt dat ik noch hoor de schrickelijcke schreeuwen van Nero, toen hy / ghebracht op 't laetste punct van elende / en geperst door de geweldige brant van

een

een uytnemende dorst / die hem 't inge-want brande / lessende zijn dorst / in een stinckende modder-plas / dien hy op de wegh van zijn wanhoop ontmoete / de lucht vervulde met dese klaghten: ziet nu de rieckende wateren van Nero, ziet / hier de Nectar diemen op zijn tafel schaft ; wat een veranderingh! evenwel had hy niet veel rede om te klagen: want soo hy by zinnen had gheweest hy had zich konnen vertoonen / dat dese plas een beeck was van de besmettelijcke oorspongh dien hy in de ziel hadt. Invoeghen dat hy al de vochtigheden van zijn dranck besmette ; de pijn was gerechtigh / dat hy niet dronck dan stinckende wateren.

Onse elende is gevoelijck / en blijckelijck. Wy moghen onse lichamen wel voeden met banckettten / die ghekneedt zijn in Amber / en Musques / de spijse is soo haest niet in de maegh / of sy bederft / en besmet dat kleyne vuylis-vat so seer / dat de reuck onverdraeghlijck is. Dat men dit jongh verdorven paert te drincken geeft van de klaerste / en uytnemenste wateren / die'er in Bacchus fonteynen zijn / sy worden daetelijck soo stinckende / om datse alleenlijck door dit selve vuylis-vat ghepasseert zijn / dat alleen

 d'inbeel-

d'inbeeldingh daer van de geest besmet; maer dit is noch al niet. Waer zijn menschen / hoe ghematighet datse zijn / wiens darmen niet soo veel zijn als kleyne achterstraetjens / daermen de vuyligheden vande stad vergaert. Want sonder zich te vleyen / de eyghenaer self / kan'er de reuck niet van verdraghen / hoe hy'er het voeden van liefd. En daer by / zijn de sweet-gaten van 't lichaem / gelijck disteleer-vaten / altijd oopen / en loosen een deel van dese vuyle dampen / daer wy vol van zijn / uyt vreese datse ons door heur stanck versmachten moghten. Ick spreeck niet van dese groote roock-poorten / de oogen / de ooren / en de neus / dewijl ons gantsche lighaem niet is dan een koets-poorte / daer d'elenden des wereldts in en uytgaen.

De fabel vertelders mogen wel / naer hun ghewoonte / onbeschaemt staende houden / dat Alexanders sweet soet roock / de leughen wort niet dan van de Poeeten gelooft; noch hebben sy de tijd van hun geloof bepaelt ter tijdt toe dat dit soo kostelijck vat breuck lee / ick wil seggen tot den dagh dat desen Monarch wiert ghequetst; want toen heetemen hem niet meer de zoon van Iupiter, Amon, en al dees valse teeckenen van

God=

Godlijckheyd / daermen de vermaerdheydt van zijn glory mee vercieren wilde / verginghen / en verloozen heur glants. Invoegen dat'er niet dan zotten waeren die voort-voeren hem heymelijck desen ydele toe-naem te gheven/ en dit zijn de selve noch / die ghelooven dat het sweet van desen Prins soet roock.

Dat men 't zich ontgeef / al de menschen des werelts zijn van een stof ghemaeckt / en van een deegh ghekneed. Niet dat naer de matigheyd / d'een niet frisser is dan de ander ; doch de verschillende humeur/verandert de natuur van de aerde niet / maer 't zijn altijdt de ongheluckighen / besmet met de lasery van elende / daer men nimmer van genesen kan. Nauwelijcx kan ick d'ydelheydt van dese liefkoosers / en wittebroots-kinderen van dese tijd lijden/die zich inbeelden datse gheschapen zijn in een nieuw aersch Paradijs / van Gods eygen handt gelijck Adam, dat bevestigende op de blanckheydt van hun dun/ en fijn vel / of op de goede ghestalte van hun beenen / zenuwen / en half verdorven reuck-aderen ; wat dunckt u van dit geslacht? men kanse nauw genaken/ of men is ghedwonghen de neus toe te houden/

houden / en / soomen kon / te vluchten / tot in 't selve aertsch Paradijs / daer sy nimmer zijn ingegaen / om van hun besmettingh vry te zijn / is dit geen schoon fondament van verwaentheydt ? laet ons tot het ontwerp komen.

Ick sal u doen ghedencken dat de muskus van een kleyn dier voort komt / dat men vanght / en gevangen / en met stocken doodt-geslagen / in de aerde laet rotten / en van die verrottingh komt dese rieckende stanck / daer men een afgodery van maeckt ; een vreemde saeck ! men dient zich met een doode karonje / om 'er de stervende karonjes mee te balsemen : noch zietmen dat'er konst onnut is / en dat het gheraemte van onse lichamen stercker / en leelijcker rieckt / dan dat van dit kleyne beest soet rieckt. Bemuskt u dan so veel als ghy wilt / O menschen ! al de reuckeryen van 't ghelucklighe Arabien / konnen uw stinckhoop niet van reuck veranderen.

De muskeljaet is niet anders dan de dreck van dit dier / of / naer de meningh van sommighe History-schrijvers / het sweet van d'Indiaense katten / wat het sy / 't is altijdt een dreck als salf ghemaekt / daer wy 't sweeren van ons elende mee dencken te ghenesen / maer vergeefs /

gheefs / de weegh-luysen / stincken altijdt uyt er nature: ach! wat rieckt een mensch wel / als hy niet rieckt van de slijck / daer hy van gemaeckt is.

Wat denckt ge dat het Ambre-grijs is / eenige seggen 't dat het grijsachtige aerde is / en op eenige stranden ghevonden wort: andere een lijmachtige vochtigheyd / dat gedropen komt van eenige boomen / van selver ghewosschen / in vreemde Contreyen / waer van de stralen van de Zon / ongetwijffelt / de reuck rooven / dien se de bloemen geven. Maer dat ick dese oude twist / die de Naturalisten hier op onder hen hebben / yder een andere mening hebbende / eyndigen sou / begin ick niet; want wat sou 't wesen / dat ick my in de moeyte stack van een niet t'ontleden / daer de duyvelen evenwel van dit niet de ketenen maecken om u in de Hel te trecken; op wat rede sult ghy uw klachten konnen vesten / dewijl ghy voor een niet sult verdoemt worden?

Wat een schoone antwoort gaf Menander, toen hy / ghevraeght wordende waerom hy om de reuck van Amber / noch Muskus gaf / aldus seyde / om dat 'er de sotten zin in hebben. 't Is oock een groote zotheydt gedurigh te bewie-

roken

roken de Autaren der ydelheydt/ die wy in onse zielen hebben opghericht / of eer onse woeste begeerten / die'er d'afgoden van zijn. Ghy zijt kints/ seyde Ergius, tot een van zijn vrienden / die zijn hair poeyerde/ want de mannen zijn so slecht niet / ick meen de mannen met goe zinnen; voor d'andere wil ick geen borg blijven. Poeyer, poeyert u soo veel alsge wilt: Slijck, bedeck u met een nieuwen slijck-hoop: Dreck, vermeer uw mest-hoop ghedurigh / ick lach om uw sotheyt.

Elius Verus sliep gemeenelijck op een bed van roosen / maer de doornen die hy'er af nam/ gingen in zijn ziel / en gelijck hy alle daegh van bulsack veranderde / verbulde hy zijn boesem met braem-hagen. Wat verblindingh verblinde hem de oogen! hy sagh niet dat de bloem van sijn leven te ghelijck met die van zijn rust-plaets verwelckte / en dat ghelijck de Son dese in zijn ondergaen het graf bereyde/ de selve Star dat van zijn ongheluckighe dagen in'er west sou gheleyden. Ghy hebt ghezien de af-beeldingh van zijn leven gants van roosen; ziet nu dat van zijn doodt gants van doornen.

Desen nieuwen Epicurist zich endelijck

lijck verdruckt ziende onder 't pack van zijn misdaden / daer duysendt smerten hem pijnighde / riep de doodt tot zijn hulp ; maer dese doove / en dese onmenschelijcke / die ooren noch hert heeft / liet hem roepen om hem soo veel mael als hy aessemde te doen sterven / sonder hem 't leven te benemen. Hy wilde wel zijn beul wesen / maer hy had maer kracht om te lijden / en niet zijn lijden te eyndigen. Hy versterckt dan zijn roepen / al de qualen dien hy leed / zijn de vruchten van zijn bloemen ; laten wy hem in de pijnen waken.

Wereldse menschen ! zie daer een gevoelijck exempel van straf / die de Hemel op uw misdadighe mede-ghesellen oeffent : want u vercierde slaep-steden / zijn soo veel als bedden van roosen / daer ghy alle nachten slaept. Wat sal 't zijn als de doodt u van bulster / en decksel verandert. Ick segh niet van slaeplaken / dewijl ghy een doodt-kleedt sult hebben. Wat sal u inder daed gheworden ? vreestge niet de farce van dese Comedie te speelen op 't tooneel van de Hel ? ick heb u altijdt ghesegt / en ick herseght u noch / dat men door de wegh der roosen in 't landt der doornen gaet ; maer dit zijn levende doornen / wiens

puncten

puncten nimmer stom worden. Leser denck op u/ ziet daer een steen in uw tuyn vallen.

De Romeynse History versekert dat de lampen die 't Pallais van Eliogabales verlichten/ vol balsem waren ; sulck een afgoden-dienaer was hy van al de valse gheneughten dien hy kon bedencken. Desen elendighen vertoonde zich niet dat hy self een brandende lamp van wellust was/ en dat een kleyne ongeluckige wint haer in een ooghenblick uyt kon blussen / om haer weer in de Hel door de Goddelijcke gherechtigheydt te ontsteecken. En ziet hier alree de storm daer hy door gedreyght is. My dunckt dat ick desen elendighen / die niet dan gebalsemde lucht aessemt / de gheest zie geven in een geut / daer hy self de grootste hoop vuyligheydt van is. Leser/ ick laet u / noch de kopy van dit Hemelse besluyt/ ten eynde dat ghy u betert.

Laet ons van nader by bezien waer in dit ingebeelde geneugt/ dat men in de reucken soeckt/ bestaet. Men moet door kracht belijden dat de Muskes qualijck rieckt/ de Muskeljaet noch qualicker / en dat oock de Amber alleen gheen goede reuck heeft : alles light in 't mengen van dese drie dreckken / om een nieuwe

we aengename / en lieve dreck te maerken/ wiens reuck de zinnen kittelt / om datse bequaem / en lieffelijck is / maer niet de geest ; want hy is soo hoogh gevloogen/dat de aerdse dampen hem niet bereycken konnen : laet ons daer voorder in-gaen. Dese valse gheneughten heb ick willen smaken / om daer van de Natuur / en hoedanigheydt ghevoelijck te kennen ; maer 't is waer / ick socht dese vernoegingh dien ick my in-gheveelt had / in de genietingh self / sonder hem oopt te konnen vinden : en recht uyt ghesegt / dewijl ick 't u alles seggen moet ; de schoonste reucken konnen ons niet dan een weynigh ghebalsemde lucht doen aessemen. Ick segh / gebalsemt / als hy in onse boesem gaet; maer stinckende / en besmet / als hy'er uyt komt/dewijl wy vol besmetting/en verrottingh zijn. Waer in bestaet dan de gheneughte als in verscheyde blazingen van een kleyne ghepoeperde wint die door de neus gaet/ om'er de geut mee te veghen ? want dit zijn de grachten van de stad / waer door de eedelste partijen van 't lichaem / als inwoonders / heur reucken loosen : wat vermaeck is 't van de wint te leven als de Cameleon.

Waerom seght ghy dat men Arabie geluc=

geluckigh heet? 't is uyt oorsaeck van uw sotheydt / en by datse niet dan drecken voorts brenght / koomtmen die / noch van soo veer tot een hooghe prijs koopen / dewijl sy gemeenlijck de koopman het leven kosten. Die haer desen toe-naem ghegheven hebben / hebben groote rede ghehadt: want 't is in der daedt een geluckige landts-douwe / dewijl men over soo veel bergen / en water reyst / om te komen op'er altijdt oopen marckt van'er waeren. Ha! sotheydt / hoe dier zyt ghy!

Is dit noch gheen onverdraegelijcke ydelheyt in de Grooten van de werelt / door 't willen / dat'er lichaem / nae hun doodt / ghebalsemt sy / om soo dra niet te verrotten. Hun ongevoelijck lichaem is in een valsch Paradijs van reucken / en hun gevoelijcke ziel / in een warelijcke Hel van stanck. Invoeghen dat sy / zich een rijck van gheluck vestende / waerse zijn / of waerse niet zijn / niet dan in straffen leven.

Confijt dan uw lichamen op en in der aerden / aerdsche menschen / door de reuck van uw balsem / Muskus / Muskeljaet / en Amber / al dese stanck / sal endelijck de uwe verslinden / en de wormen sullen zich met alle bey voor-zien.

Ha!

Ha! dat onse humeuren verkeert zijn! ghy draeght gheen sorgh dan om 't lighaem lecker t'onderhouden / en de zinnen vermaeckelijck te voeden: en ick denck altijdt op mijn ziel / dewijl sy onsterffelijck is. Dat mijn lichaem de honger ly / ick gheef'er niet om / als mijn ziel maer eeuwighlijck versaed sy; dat mijn lichaem maer light in 't slijck der elenden des werelts / het raeckt my niet / hoewel ick 't ghevoel; ick denck maer mijn ziel behouden in den Hemel te brenghen / dewijl dit voor eeuwigh moet wesen: natuur-kenners! hoe groot is 't begrijp van d'eeuwigheydt?

Men seght van de Panther datse met d'onsichtbre ketenen van heur reuck de grousame beesten treckt om haer te volgen; doch sy volghen haer niet dan van veers / om datse soo afgrijselijck is / datse haer niet genaken durven. Maer de wreede / en stiefachtighe natuur heeft haer de list gheleert van heur hooft te verberghen / en alleenlijck te toonen 't gheense schoon heeft. Invoeghen datse door dese konst de wilde beesten / die van alle kanten rondom haer loopen / verslint.

Nu dese Panther / vertoont ons de wereldt / wiens betoverende reuck ons

vermakelijck verweckt om haer tevolghen. En de duyvel speelt de persoon van dese stiefachtighe natuur / die haer de vond leert van heur leelijckheydt / en mismaecktheydt voor ons oogen te verberghen / om zich te versaden / de een met onse lichamen / de ander met onse zielen. Vergheet dese waerheydt niet/ en beantwoort my dese rechtveerdighe verwijtinghen / dien ick u begheerde te verwijten.

Hoe is 't mooghlijck datge valt in dese swackheydt van niet te konnen lijden de reuck van een gast-huys / daer uw mede-gesellen van uw elende logeeren / en datge alle daghen gaet lijden de reuck van uw stallen / en de dreck van uw paerden. Ghy sult de neus toe-houden als ghy een arm sieck mensch ontmoet / die zijn ongeluckigh leven sleept/ en sult niet beschaemt zijn een hondt te streelen / en sijn snuyt duysendt-mael te kussen / wiens reuck hem voor een toorts dient. Wat naem salmen dese onmedoogende wercken gheven/ om'er de misdaedt van uyt te drucken? sonder lieghen ick spuw / van deerenis / en schrick te gelijck t'elcken-mael als ick'er op denck.

Maer dunckt het my niet dat ick

Moyses zie / dien Hemelsen bereucker/ die met de bebalsemde wint van zijn suchten d'autaren / dien hy tot des Heeren gloꝛy heeft gheheylight / bewieroockt! Ach! dat zijn reucken! dewijl sy / met een Goddelijcke macht de Hemel deur-dꝛingende / zich in het Paradijs verspꝛeyen. Is 't oock Abraham, en Isaack niet dien ick de lucht zie beroeren / dooꝛ de rieckende roock van hun offerhande! ach! hoe soet moet dese roock ruycken / dewijlse daer mee de troon van d'Almachtighen Godt bereucken.

Helaes! mijn Heer / 't is al langh gheleden dat ick u de offerhande van mijn hert begheerde te offeren / dooꝛ 't uyt-wissen der ydele offerhanden dien ick op d'onheylige autaren des werelts heb gheoffert: maer ick vꝛees dat heur roock de lucht met heur stanck sal besmetten. Invoeghen dat ick u offeren wil het Engel-water van mijn tranen/ en de wieroock van mijn klaghten / suchtende van leed-wesen / dewijl u de reuck daer aenghenaem van is. Ick laet de Amber/de Muskus/en de Muskeljaet/ de aerde houden / die'er de mest van voort-bꝛenght / oock konnen heur dampen de grensen / daer heur ooꝛ-

spꝛongen

sprongshen besloten zijn / niet bedrijven. Laet ons op soo schoonen wegh niet staen blijven.

Och! hoe soet rieckt de deughdt / wereltse menschen! dit's een altijdt ontloken doorenige roos / wiens suyver Goddelijcke reuck / de Hemel / en de Enghelen bebalsemt. Maer kent ghy de wortelen van de rooselaer niet / diese voortbrenght: 't is een plant die niet in uw tuynen wascht / om dat de aerd daer niet wel bearbeydt wordt. Ghy hebt liever Tulpen / Anemonen / en Pivonen / de sorgh-bloemen reecken ick niet / want sy wassen daer wel sonder dat ghyse saeyt. Ziet daer een schoon tuyn-perck / dat uw sorgh / en arbeydt waerdigh is: oock schiet'er u endelijck niet van over / dan een stekende doorn / die / gelijck een wel-verstaelde schicht / u 't hert met duysendt doodelijcke steecken door / en weer door-steeckt; en de duyvel de wortelen van uw bloemen voor de aerde latende / neemt die van uw zielen / om die in 't tuyn-perck van de Hel te planten. Is dit zijn dagh-werck niet wel ghedaen?

Daer is geen kostelijcker balsem in de wereldt / dan die der goede wercken. Die is 't alleen / die voor een tegen-middel

del kan dienen teghen de besmettingh der elenden/ die ons onscheydelijck ver-sellen. En so ghy'er in twijffelt/ soeckt-'er de waerheydt van; in de History van Iob, dese suyvere Lely / of gheduldighe Roos / groeyt tegen heur natuur / in de reucken van een mest-hoop. Bespeurt dese rechtveerdighe man / beziet hem van nae-by / en beschout hem van alle syden / d'elende self / is niet elendigher dan hy: want de duyvelen slaender elck om 't seerst de handt aen / om dit werck van pijn / en elende te volmaken. Zijn vrou / en vrienden / begheven zich uyt zijn quade reuck; al de wereldt verlaet hem. En noch / O aenbiddelijck wonder! omringhen hem de Enghelen van alle syden / en Godt self woont in zijn hert / besloten in het midden van de bezielde stinck-hoop sijner lichaem; wat sullen wy in onse verbaestheyd seggen? men moet belijden dat de eenige deughte van desen Sanct soo soet een reuck gaf/ datse ghenoeghsaem waer gheweest om d'allergeluckighste des aerd-booms tot zich te locken / soo Godt het toe-ghelaten had / dewijl Godt self hem nooyt begaf.

O aenbiddelijcke deught! wat Goddelijcke tover-kruyden / wat dierghe-

lijcke optogingen bezielen uw reucken/ dat'er kraght de Hemelen door-dringht en de Enghelen / jae hun schepper self naer zich lockt? helaes! sal ick nimmer uw gheheylighde balsem ruycken als wesende een volkome middel tegens de stanck van ons' elenden? ick offer u de tuyn van mijn ziel / om daer de wortelen van uw bloemen te planten. En op datse daer ontluycken sullen / sal ick'er dese stinckende saden uyt-rucken / die mijn verstandt in een doodelijcke slaep versoopen houden. 't Besluyt is'er van ghenomen / ick verwacht maer uw genade/ Heer/ om'er de daden van te zien.

Men behoeft andere Muskus/ nocht Amber / om de lichamen der gener die in God gestorven zijn te balsemen / dan die van hun goet leven: en men heeft'er duysent-mael de eervarentheydt van gezien / in de gheheylighde tomben der Sancten / dewijl die waren soo veel als drogisters winckelen / wat segh ick van drogisters/ al hun Amber/ al hun Muskus / is maer stanck te gelijcken by dese Hemelse reuck die'er uyt gaet. Die selve Lidivina, daer ick u een voor-beelt van/ op een andere saeck/ vertoont heb/ gants bedeckt van 't slijck haerder wonden / daer heur lichaem een onuyt-

puttelijcke oorsprongh van was / dee heur naeste maghen schricken / dewijl heur moeder self / die'er in'er lichaem had gedragen / in 't eerste vluchte / konnende de quade reuck / die de lucht van heur kamer vergiftighde / niet lijden. Maer evenwel dienden de Enghelen haer / en Godt self besocht haer in dese besmette kamer. Is 't dan niet geloofselijck dat heur wonden niet dan balsem storten / of datse soo veel fonteynen waren met Engel-water : om dat de Engelen die van alle kanten omringhden / om de blinckende schoonte van dese Goddelijcke vochtigheyt / diese storten / te zien. Twijffelt ghy'er in / vraeght het de H. Caterina van Siena / die'er van ghesmaeckt heeft : want sy wiert op een dagh begeerigh haer dorst te verslaen uyt een aposteunie die'er uyt de wonde van een siecke ontstont / om'er hert dese heylige oeffeningh te gewennen / ziende dat het / hem dienende / van schrick opsprongh ; en sy sal u seggen datse noyt soeter / of leckerder vochtigheyt dronck. Wat denckt ghy wat God te beminnen is ? een eenigh ghevoel van dese heylige liefde / is bequaem alle dinghen van natuur / en hoedanigheyt / tot ons' vernoegen / te veranderen ; beproeft het in

de gast-huysen / nae dat ghy'er u wel toe geschickt hebt. Dient daer de siecken / meestertse met ootmoedigheydt / ja met ontsagh / dewijl dit de leden zijn van JESUS CHRISTUS, en ghy sult gevoelijck bekennen / dat de aerde van dese Gods-huysen / een nieuw gheluckigh Arabie is / daermen ongevalst / de bebalsemde lucht van duysent verscheyde reucken schept.

Wilt ghy noch ghevoelijcker voorbeelden? hebtge neoyt ghezien de eerelijcke twist / en 't krakeel onder de arme Kapucijnen / als elck om 't eerst de lieden / die de pest hebben / dienen wil? die ghebruyckt al de krachten van zijn wel-sprekentheydt / om zijn overste soo veer te krijghen / dat hy hem de voortocht geeft: dese / door kracht van roepen / sprakeloos zijnde / sal zijn ooghen en hart doen spreken / suchtende ghedurigh / en weenende sonder op-houden om dit bevel te hebben. Wie kanmen dese krachten / en ghewelden anders toeschrijven / dan de eenighe Goddelijcke liefde / die hun hert gequetst / en ziel geraeckt heeft. En dit is dese Goddelijcke liefde / die hen vermaeckelijck doet smaken duysendt soetheden in de bitterheyd self / veranderende haer natuur / en

hoeda-

hoedanigheydt. Als sy de kelck met gal in de hand hebben/ is het niet meer gal/ de liefde Godts gheeft haer de smaeck van een betoverende vochtigheydt/ die duysend-mael leckerder is dan de Nectar der Poeeten; maer wie sou zich verwonderen van uw wonderen/ O liefde! dewijlje gants wonderlijck zijt?

Ons is schriftelijck nagelaten dat de bloemen/diemen stroopde op 't graf van de geluckighen Thomas te Villanova/ om te doen zien dat heur broosheydt self niet onnut was / de siecken met heur reuck ghenasen / door de eerste pleyster van 't geloof. Soo dan de eenige reuck der bloemen / de een over de ander ghestroyt/die van d'Aerde op die van d'Hemel / dewijl de Sancten soo veel als altijdt ontloken bloemen zijn / die God in de Hemelse aerde van zijn eeuwigheydt heeft gheplant / dese deught hebben van de besmettende lucht / die de siecken omringht / te bebalsemen / en die te jaghen tot in 't diepste van hun ingewanden. Hoe sal 't dan zijn in 't Paradijs/ daer men de tuyn-percken soo vol van bloemen sal zien / daer d'overbloedt van'er reuck / en schoonheydt te ghelijck verwonderingh waerdigh sullen zijn?

Hoe sal dan zijn / segh ick / hoe sal 't dan zijn / alsmen in de tuyn van onsterf-felijck geluck ziet / de allersuyverste / en heylighste maeght / dese roose sonder doornen die van alle eeuwigheydt open / en ontloocken is geweest in 't verstandt van den eenigen schepper aller dingen? dese roose / segh ick / wiens schoonte de son'er aenghesicht in'er oost / ja zuyden doet verbergen ; en dese roose / segh ick noch / wiens reuck de Engelen / en God self tot heur roselaer lockt om haer te beter te ruycken. En daer by te zien de Propheten / en Patriarchen dese ghe-heylighde violetten / die ghedurigh de balsem van de wint hun'er aessem di-steleeren : te zien de Apostelen / en de Martelaren / die CHRISTUS-bloe-men / bepurpert met de Hemelse voch-tigheydt van'er bloedt / wiens eenighe over-blijffselen alles wat op aerde is / bebalsemen. Te sien de Bieght-vaders / en de maeghden / die schoone / en suyve-re Lelijen / die nimmer verslenssen. En endelijck in een gedurige op-merckingh aen te bidden / de aenbiddelijcke drievul-digheydt / desen drie-mael geheylighde / en drie-mael heylige boom van 't leven / met drie tacken / gants beladen met bloemen / die eeuwigh Goddelijck

schoon

schoon blijven/ en vruchten wier deught volmaeckt/ en oneyndelijck goet zijn: in de schaduw van welcke 't gantsche Hemelsche hof gheniet/ een rust/ een vernoegingh/ en een gheluck/ die noyt naem hadden/ noch nimmer hebben sullen; soo uytnemende zijnse. 't Is my onmoogelijck mijn geest hooger te doen vliegen.

Het

Het GRAF der *Vermakingen van 't gevoel.*

Het vijfde Hoofd-ſtuck.

HOe elendigh ſou ick zijn / ſoo ick de rijckſte van de wereldt was / onder hoe groot een pack van ongheluckken ſou ick verdruckt weſen; doch ick ſou my wel haeſt van de troon mijner grootheden / in de ſlijck van mijn ghebooꝛte ſtoꝛten. Ick wil ſegghen dat ick dꝛa mijn ſchatten ſou verlaten / om / dooꝛ die te verlieſen / de ruſt / dien ick ſoeck / te vinden. Een vꝛeemde ſaeck; maer mijn humeur behaeghlijck. Niets behaeght my hier / alle dinghen ſtaen my teghen. De goeden ſelf dien ick hertelijck wenſch / dienen tot een oogh-merck van mijn verachtingh / als ickſe bezit. Een geduri-ge bekommernis ſteurt te gelijck mijn ziel / en lichaem in de aengenaemſte geſelſchappen / en met wat tijd-verdrijf ick de quellingen van mijn ongeruſtig-

heydt wil versoeten / de vlaegh duurt soo kort / dat het gheloofftelijck is dat de droefheydt altijdt duurt. Dickwils heb ick doende geweest om de vermaeckingen in 't hof der Koningen / en Princen te besoecken : maer ick vond / mijn Vagheviur/ daer de andere hun Paradijs vonden. Doch ick stel u alle dese waerheden niet voor om u tot deerenis te bewegen / mijn quael is niet dan benijden waerdigh : want dat my hier beneden niets behaeght / is dat'er niet aengenaems is : veracht ick al de goeden dien ick gewenscht heb / in heur bezittingh/heur gebreckelijckheyt dwingt my'er toe/en ick sou niet dan volmaeckte dinghen volmaecktelijck beminnen konnen. Soo een gedurige beroeringh my in de beste ghefelschappen by-blijft/ ick vindt 't niet vreemt / dewijl de eensaemheydt mijn element is. Soo mijn altijdt ongerustigen geest / geen verlichtingh in de aerdse wel-lusten kan vinden / hou dan op van u daer over te verwonderen : men is niet dan voor den Hemel geschapen. En eyndelijck soo al de hooven der Koninghen / en Princen my soo veel als gevangen-huysen zijn/ daer ick sonder op-houden om de vryheyt sucht / soo moet de verwonderingh niet

niet groot wesen / dat ick besloten heb mijn fortuyn in 't hof van een Clooster te maken: bemerckende dat de grootste Monarch des wereldts my'er niet dan een deel van gheven kan; en soo ick'er een oneyndelijck ghetal van bezit / die van de selve aerd als dese zijn / ick geefse hem van goeder herten / op voorwaerde dat hyse voor hem self bewaert. Invoeghen dat ick in plaets van my van 't quaet / dat ick u verhaelt heb / te beklaghen / u self beklaegh / dat ghy'er niet van gheraeckt zijt. Ick wensch Heerlijcker lot / noch gheluckigher staet.

't Is een groot belasterlijck bewijs teecken / voor een die niet dan naer wereldse rijckdommen haeckt/en die/ naer diergelijcke ghelucken eergierigh / zich van de wegh der deught begeeft / daermense selden ontmoet/soomenser soeckt/ maer wel op die van de misdaedt/ daermense by drommen vint. 't Gaet soo niet recht: de vryheydt is ons gegeven om goet/ en quaet te kiesen: yder is vry om naer zijn verlies / of behoudenis te loopen. En schoon ons Godt sonder onse bewilligingh heeft gheschapen / hy kan ons sonder onse wil niet behouden. Invoegen dat men onse begheerten aen

zijn gunsten moet voeghen / en de handt aen 't werck slaen / soo wy van ons dagh-werck willen gekroont zijn. Laet ons tot ons eerste voorstel komen.

Men mach vry roepen / en 't teghen-deel staende houden / ick sal nimmer van meningh veranderen; de rijckdommen zijn niet dan kindere poppen / en oude waren van een boere marckt / die de plompaerts / en onverstandigen koopen / sonder te weeten watse waerdigh zijn. En soo evenwel 't meestendeel der menschen gheen andere handel doen / wat middel is'er om zijn saeck teghens soo veel vyanden te winnen? daer is niet dan verlies aen vast: de werelt die-'er de rechter van is / gheeft niet dan tusschen spreeckende vonnissen. Men verwijst my soo veel alsmen wil / ick sal my weer / als bedrooghen / aen 't Parlement des Hemels beroepen / daer ick versekert ben / d'uytterste uyt-spraeck tot mijn gunst met onkosten/schaden/en intresten / tegens mijn party te verkrijgen / en / soo'er betalingh gebreeckt / sal 't Goddelijck gherecht hun wapenen grijpen / en hen in de af-grond der eeuwige gevangenissen werpen.

Dat men dan niet langher den hart-neckighen maeckt / men moet altoos/

nae

nae wel gekrakeelt te hebben/ naer rede luysteren.

Ick heb my met het gout willen dienen / om 't gheneught van 't ghevoel te betamelijcker te vertoonen / dewijl dat dit metael oock gevoelijcke / en blijckelijcke soetheden heeft / die de zinnen door-dringhen/ en met de gheesten ghemeenschap maken ; ick versta de swacke gheesten / want de stercke / en onbeweeghbare weeten daer niet van. Wat uyt-nemender vernoegingh kanmen zich in-beelden. Sullen de wereldtse menschen my seggen / dat te ghelijcken is by die / dat men alle daghen handen vol pistoletten handelt / daer is gheen zicht-baer vermaeck / gheen geneught van geluyt / geen aengenaemheydt van smaeck / noch geen lieffelijckheydt van reuck / dat by de op-togingen der blijdschap die de glants van dese Alchimiste Son in de ongevoelijckste zielen geeft/ magh geleken worden. O God! waer zijn wy toe gheraeckt / dat men zijn eenigh / en hooghst gheluck in 't handelen van kleyne aerde stuckjes stelt/ die geel/ oft wit zijn/ daer de sotheyt / en de elende de prijs / en waerde van schatten. Wat sou 't zijn/ dat ick de Oosterse Indien in mijn inghewandt beslooten had/

dewijl de westerse van de dood endelijck al mijn rijckdommen op sou veylen / aen die geen die 't meest bood / of liefste had / of beter te segghen aen de sotste / en gretighste der koop-luyden / die'er komen sou / om haer voor de selve moeyte / en arbeydt / daer ickse voor ghekocht had / te koopen. De vleyery gelt'er nu niet: want de Hel is nu vol bedrogh / en bedroogene / om beter te seggen / ick vin gheen onverdraeghlijcker ongeluck dan dat van de rijckdom / om dat die de brugh is / die door de schoonte van heur wegh ons noot om over de vloedt der vergheetenheydt te gaen: dat 's te segghen van dese Hel in d'ander. Daer uyt komt dat de Poeten / altijdt duyster in hun versieringhen / den god der hellen het koninghrijck der rijckdommen geven / in de vlagen van hun mijmeren bemerckende / dat de rijcken in hun gelt-tellen ghemenelijck soo bezigh zijn / datse geen tijd hebben / om op hun salighheydt te dencken. Invoeghen dat sy / van 't valse Paradijs des wereldts / daerse hun gheluck vesten / zich ongevoelijck in de waere eeuwighe Hel storten.

Anacreon queet sich wel / toen hy Policrates een goede somme ghelts weder

der gaf / dat hy hem schonck. Ick sou/ seyde hy/ sulck een sware pack niet konnen dragen; zietge niet dat dat van mijn elenden my verdruckt? ick sou 't selfde doen / in 't humeur daer ick ben / soo'er een andere Policrates quam die my rijck wilde maken: want sonder liegen ick beklaegh me nimmer dan dat ick te gelucking ben. Al de gunsten der fortuyn zijn so veel als straffen van den Hemel/ om dat het vleesch 't koosen der grootheden / en rijckdommen soo bevanght/ dat sy / sonder een besondere ghenade / in plaets van haer in de staet van volkomen Heer te bezitten / ons onder de tittel van slaven besitten. Maer is 't niet een geneuchelijcke sotheydt van de rijcken / datse zich geluckigh achten onder 't ghepers der ongheluckken / daerse niet uyt konnen raken. Men moet gelooven dat de geveynsde deugt een dubble misdaedt is/ alsoo is het vals geluck een vergrootingh van ongeluck. Laet onse rijckerts sich dan geluckig en vernoeght noemen/ wy sullen in 't eynd van de komedy zien/ wie gheloogen sal hebben / dewijl men van kleederen sal moeten veranderen om de persoon / van een stanck / roock / en worm kooper te speelen. Wat dunckt'er u af? ick laet u toe

daer

daer van te oordeelen / hoe wel de saeck u raeckt.

De Egyptenaers waeren ghewent heur gheboorte-dagh met bemerckwaerdige dingen te vieren. Yder droeg een hand vol gras / in de morassen ghewossen / met sulck een blijdtschap of 't een Scepter was. Is'er de verborgentheyt niet schoon van? sy beyverden heur elende onder 't af-beelsel van gras te vertoonen: sy vercierden zich met kroonen dieser van maeckte / om'er de armoed/ daerse in gebooren waren/ uyt te beelden. O rijcken datge dese loffelijcke gewoonte niet onderhout/ om u allengs uyt de stricken van goud/ en zilver/ daer de wereldt / 't vleesch / en de duyvel u in verwarren / te redden. Soo ghy niet als hoy zijt / waerom weyghert ghy'er de kroonen van? groeyt ghy niet / ghelijck 't wilde gras/ in de stinckende / en besmette morassen? en wort ghy noch niet als dit selve gras ghemaeyt om tot een aes / en voedsel voor de beesten te dienen / ten minste voor de wormen? het lot is niet al te heerlijck. En nae al de waerheden/ die de sotten self in gheen twijffel stellen / maecktge noch veel geruchts / en bedrijft veel dertelheden. Soo 't aen de eeuwigheyt niet lagh/ ick sou

sou 't mede-lijden dat ick met u heb in lacchen veranderen.

Zietge dese vrinden van 't fortuyn/ en dese aenbidders der wellust niet / als levende begraven in fijne linnen graven/ wentelende heur stinckende karonjes in de soetheyt / die de aengenaemheyt van dese kostelijcke doot-kleeden daerse mee gedeckt zijn/ teelt : Och ! hoe saght liggense op het dons/ en 't katoen/ datmer nu de gordijn voor-schuyft / en geen geluyt maeckt / de Heeren rusten. O vervarelijcke rust ! dewijl dese doodelijcke rust-plaets niet ghemaeckt is dan van doornen / en bedeckt met sorgen. Want nae daer op verscheyde-mael de doot al slapende na-gemaeckt te hebben/ moetm'er sonder veynsingh de persoon van vertoonen. Invoegen dat dit dons en katoen zich veranderen in scherpe scheer-messen/daer dit/eertijt so gelief-koost vleesch / mee aen stucken wort gesneden / door duysendt steeckende smerten die haer op de pijn-banck houden. Slaept/ slaept dan sacht/ en ghemackelijck / wereldtse menschen / uw fijnste lakenen roepen uw doodt-kleeden / en uw schoonste hemden / de beste kleederen die ghy aen sult hebben.

Ick weet niet of ick Heraklijt , of

Democrijt moet zijn als ick op 't toneel der Historien desen elendighen Sardanapeles zie / in de staet van de gheest te gheven op 't slacht-block / dat de vlammen van zijn wellust in 't ghefelschap van zijn hoeren / en kostelijckste schatten ontsteecken hebben. Hy leefde niet in 't vuur als de Salmander / maer in 't vuur van zijn dertelheden / sonder oopt te konnen verteeren. Dit selve vuur verslont hem endelijck door de wint der Goddelijcke gherechtigheydt / die'er van alle sijden in blies / en daer blafende de asch van eysche. De vrouwen / en rijckdommen waeren sijn afgoden / en ghy zietse op 't autaer van dit slacht-block verheven / om van de duyvelen aen-gebeden te zijn ; hoewelf'er de leste offerant van verwachten. O gerechtige straf des Hemels ! dat desen oudste soon der wellust / die altijd met duysend soetheden / en leckernijen was ghevoet / zijn eygen beul en straf moest zijn: want 't is gelooffelijck dat het vuur van sijn raserny / en wellust zijn in-gewant gretigher verslont / dan dat van zijn slacht-block de rest van zijn slijk-hoop dee: maer wat een schou-spel / een varcken te zien sterven als een Phenix. Ick dien my met dese vergheliickingh / om dat hy in 't

helse

helse vuur dat hem verteerde / weer verrees.

Rijcken / ziet hier een levend af-beelt van uw leven / en doot. Leeft / leeft in Sardenapeles. De duyvelen bereyden u een dierghelijck offer-block / om de lijck-gangh van uw zielen by te zijn. Zoo ghy / noch sotter als desen elendige / wiens naam verbaertheydt gheeft / uw schatten / ter liefde van uw erfgenamen / van de brant bewaert / het sullen soo veel als leyds-lieden zijn om hen den wegh / die ghy houd / te wijsen: sy sullen u wel haest volghen / uw voetstappen zijn te zichtbaar. Nu laet ons een weynigh de heerlijcke graf-schriften lesen daer men uw graf-steenen mee verciert. Hier light soodanigh een / eer 't wonder van zijn tijdt / d'eer van de wereldt / en 't verciersel van sijn afkomst. Voeght daer by : maer nu de schrick der menschen / het aes der wormen / en de buyt der duyvelen. Hier light een rijcke koop-man / of om beter te seggen / hier licht zijn geraemte: bid God voor sijn ziel / de ghebeden sullen voor de verwesene onnut zijn ; en wat blijck dat hy behouden sy / soo 't berou van sijn schatten te verlaten / hem de leste sucht uyt den boesem toogh. Laet ons

ons voorder segghen / de loop-baen is te schoon om in 't midden staen te blijven.

Hier light de Koningh Cresus, desen sonder gelijke in rijckdommen. Dunckt u nu niet dat men van redenen moet veranderen / en dese woorden setten. Hier ligghen de wormen die zijn meest verslonden hebben / bid de duyvelen voor sijn ziel / sooge yets op haer vermooght / op dat sy hem wel onthalen.

Hier light dien groote/en on-na-volgelijcke Alexander, gaet vaerdigh voor by / op datge door uw aenschouwingen de doodelijcke leger-stee van 't graf daer zijn Majesteyt rust / niet ontheylight. Ziet daer het graf-schrift dat men hem eenighe daghen nae zijn doodt gegeven heeft. Maer ziet hier 't gheen dat de waerheydt ons heden doet lesen. Hier light Alexander de Groote, in ongeluckken / en onnavolgelijck in sotheyt/ dewijl hy/ door een overdadighe eergierigheydt / een andere wereldt soeckende / die der verdoemden heeft ghevonden / daer hy voor eeuwigh slave is. Gaet snel voor-by sooge door de stanck van sijn gheraemte niet besmet wilt wesen.

Endelijck hier light Cæsar, dat wonder

der der Keyseren / die alleen / op de hooghste troon der glory verheven / seggen moght / ick ben ghekomen / ick heb ghesien / en ick heb verwonnen ; maer laet ons de verborgentheyt deser woorden ontdecken / en luyde seggen : dat hy ter werelt is ghekomen / daer hy niets tot zijn salighheydt uyt-ghericht heeft. Dat hy veel sotten heeft gezien / daer hy onverdacht 't getal van vermeerderde / en endelijck dat hy'er menschen / en niet sijn misdaden heeft verwonnen. Invoegen dat zijn vermaertheydt soo qualijck als sijn asch rieckt.

Wereldtse menschen / wat sultge nu op dese ghevoelijcke waerheyden antwoorden ? ziet daer een kopy der grafschriften diemen uw ghedachtenis toeeygent. Is 't wel mooghlijck datge u met soo weynigh vernoeght / en datge uw leven langh soo veel moeyten doet / om na uw doodt alsoo ge-eert te wesen. Met al uw schatten koopt-men u niet dan een marmar-steen / en uw erfgenamen spreken u geluckigh / terwijl u zielen wreedelijck ghepijnight worden : sy vertoonen ons met goude letteren de schoone daden van uw leven / ick segh schoone / gelijck ghebiancket / en sy verswijgen ons de schricken / en wan-hoop van

van uw dood: vleydt u niet men sterft even als men geleeft heeft. Een eergierigh hert/ en een wreckige ziel hebben al stervende geen begeerten dan tot grootheden / en rijckdommen / sy dencken nimmer dan op haer / en heur suchten/ en ghedachten strecken niet dan op dit ooghmerck. Oordeelt nu of den Hemel voor sulck een slagh van menschen oopen is. Ghedenckt / ghedenckt op dese woorden die de waerheydt selve met'er mondt heeft gesprooken / dat een rijck mensch soo swaerlijck in den Hemel kan komen, als een kabel door een naelde ooge ga. Sy sprack van de quade rijcken / maer sooder de goeden so weynigh zijn / dat men noodsaeckelijck de lanteern van den Philosooph op den helderen middagh sou moeten ontsteecken / om'er een te vinden / sult ghy de handt op uw gheweten niet legghen / uw qualijck doen / en sonde belijdende: denckt'er by tijds op/ uw tijd sal haest ten ende zijn.

De rijckdommen zijn soo veel als messen in kindere handen; 't is onmooghlijck dat men zich niet quetst/dewijl wy in de verblintheydt / daer onse begeerten ons brenghen / voor onse outheydt weer tot onse kints-heydt komen.

Geluc-

Geluckigh dan / jae drie-mael ghelucKigh zijn die die arm van geest zijn / dewijl 't Koninghrijck der Hemelen hen ten deele valt. Mijn Godt / ick wensch hier beneden niet dan elende; dat alles my ghebreeckt / Heer / tot mijn vernoeghingh / dewijl mijn ziel gheen grooter vyanden dan de wereldtse gheneughten heeft. Drijf mijn treden / soo 't u belieft / van den wegh der rijckdommen / op dat ick de armoedt vin / uw lieve waerdinne / daer ghy al uw leven by gewoont hebt. Och! wie sou in een huys weygeren te woonen / daer ghy de tijdt van drie-en-dartig jaren gewoont hebt.

De Herbergh van d'armoet heeft de Hemel tot een uyt-hangh-bort / dit is de leste playster-plaets / daer de pelgrims des anderen daeghs niet uytgaen / van om hun kleyne dagh-reys / van de doodt naer 't eeuwighe leven te doen. O lieve Herbergh! hoe heerlijck moeten uw saelen zijn / dewijl desen grooten Koningh der Koninghen daer soo langh met al zijn hof heeft t'huys gheleghen. Maer vreemde saeck / niemant woont'er dan door dwangh: men gaet van dit schoon Palays soo veer als men kan; elck wil in de wereltse herbergen logeeren / daer de Hel uyt hangt / en

en daer 't gedrangh der gasten soo groot is / datm'er zich versmaght. Versmaght u daer dan. Ick heb dit nieuw briefsje aen de poort geslagen. Dese kamer is te huur.

Helaes! hoe kort duurde de valse geneughten van den quaden rijcke-man! hy heeft niet dan in zijn in-beeldingh de tijdt van een oogenblick ghelucligh/ en vernoeght gheweest / en sal voor een eeuwigheydt waerelijcke straffen ghevoelen. Hy was altijdt in purper ghekleet ; doch draeght ten minste noch kleederen van de selve verf in de Hel / soo'er de vlammen zichtbaer van zijn. Wat veranderingh van leven! alles is daer vol schrick / en vervaertheydt en zijn mede-gesellen van ampt verbasen-'er zich niet in. Men mach hen wel preken dat hy verwesen is / om dat hy van de selve misdaedt is verwonnen / daer sy alree van beschuldight zijn. Sy hebben nimmer tijdt om zich te verrechtveerdighen ; en als een ghedurige koorts (het ampt van Serjant bedienende) hen sonder uyt-stel in persoon daeght te verschijnen/ sterven dese blooden door d'eenige vrees dies'er van hebben / door d'ontsteltenis van soo swarten geweten als de Hel is. Hoort ghy 't geluyt

luyt niet/ leser / my dunckt dat men aen de deur klopt.

Dat het rou onder-kleet van een Katuyser Munnick een fijn hemt is ; dat het hayre-kleet van een Kapecijn / een kostelijck hemt-rock is ; dat de bedel-sak van een armen Kordelier een schoon kleet is / en dat de roede daermen zich self mee geesselt / en 't kruys / en 't Paternoster van een barre-voette Karmelijt seer schoone kleynoodien zijn: O hoe veel sachter/ en aengenamer is het stroo van een Minne-broers bul-sack als het dons en katoen! wat soetigheden/ en uytnemende leckerheden het de saus van hun Oly : S. Barnard seght dat men in de Munneken niet ziet dan de simpele schijn van hun strenge leven / maer in der daedt is 't recht anders ; want 't is niet dan vrolijckheydt en vermaeck. Denckt maer alleen op hun ghedurige wercken van barmhertigheydt / en ick geloof dat de aengenaemheden die sy'er in gevoelen/ u geesten verheugen sullen.

Ick moet my sonder teghenstant de soete om-vangingen van duysend blijdschappen over-gheven / die mijn hert t'eenemael op-nemen / als ick my S. Thomas dien saligen Apostel vertoon/ stekende zijn hand in de zijd-wonde van

zijn verlosser. Och! hoe soet is de doolingh van zijn kleyn gheloof ghestraft! maer wat segh ick ghestraft; sou dit een smerte sijn / zijn eenigh goet ghevoelijck te voelen / en zijn handt in een eeuwige oorspronghh van gheluck te steken. O waerdige S. Paulus! siet hier een maghtige mede-vryer van uw glory. Want soo ghy tot den derden Hemel zijt verheven geweest / uw macker heeft zijn handt tot op des Heeren troon ghehad / of eer in zijn boesem / daer hy naer zijn believte de aenbiddelijcke wonderen die daer over-vloeyen / ghetast heeft. Wie van beyden sal de prijs van 't gheluck ontdragen? ghy hebt / in gheest en gedachten op-getoogen / aen de poorten van 't Paradijs gheweest / maer dese heeft'er zijn handt in gehadt; en gelijck de ziel aen yder gedeelte van 't lichaem is / als gheheel zijnde / moght hy'er zich beroemen van de ziel / en 't lichaem geweest te hebben / van de ziel / volghens 't belanghen van dit bewijs / en van 't lichaem / nemende 't ghedeelte voor 't gants. Invoegen dat hy / soo ghy door d'inbeeldingh op-getoogen waert; inder daedt moest betoovert zijn. Soo ghy niet wist watge soud segghen / door te veel gezien te hebben / hy is in 't selve gebreck

gebreck niet komende proeven 't gheen hy ghevoelt heeft. Endelijck soo ghy in uw optogingen riep / dat ghy hebt ghesien, dat ghy hebt ghesien, dat ghy hebt gesien; hy moght in zijn verwoeringen vryelijck seggen/dat hy heeft gesmaeckt, dat hy heeft gesmaeckt, dat hy heeft gesmaeckt. Ghy hebt schoonheden ghesien die geen naem hebben; en hy heeft soetheden ghevoelt die sonder weerga zijn.

Ziet daer de suyvere oorsprongh der leckernijen van 't ghevoel / wereldtse menschen; dese zijn de selve diemen in 't Paradijs gevoelt. Wat een gheluck. Zijn God te omhelsen/ hem vrindschap te bewijsen / en stricktelijck in zijn arm te hebben. 't Is wel een groot geneught desen aenbiddelijcke Majesteyt te aenschouwen; 't is een uytnemende vernoegingh 't geluyt van zijn heel Goddelijcke stem te hooren. 't Is oock een onvergheliјcke blijdschap aen zijn tafel te zitten / en versaedt/ en ghelaeft te worden/ met de bancketten / en de vochtigheden van zijn mondt. Men sou oock de rust en vernoegingh der gheest niet konnen begrijpen / als men de op-togende reucken ruyckt / diese op een uytnemende wijse voort-brenght. Maer 't schijnt

noch dat de eer van zijn Goddelijckheyt te raken de zielen tot so volkomen blijdschap / en geluck moet verheffen / dat'er niet by te ghelijcken is. Bemerckt alleenlijck dat soo S. Thomas van blijdschap wiert op-getoogen / de vinger in de zijd-wonde van zijn Godt stekende; van wat hooge op-tooginghen / en vervoeringen sal men niet beweeght worden als wy onse herten in zijn hert sullen stellen / en als al onse gheesten t'samen zich in dese eeuwige oorspronghg van leven sullen verspreyen / en zich met haer vereenighen met banden van een volmaeckte liefde / daer de strick nimmer van ontknoopt sal konnen worden. Ha betoveringen! waerom heet hy alſo/ als om ons / sonder yets te seggen / de betoverende leckernijen / vervoeringen / optoogingen / en buyten selfheden / uyt te drucken; men heeft u ongetwijffelt dese schoone namen niet ghegheven dan ten ende van ons door u wel-sprekende stilheden de vervoerende soetheden / die de Goddelijcke vernoegingen voorts brengen te verkondigen. Wat segh ick / vervoerende soetheden van dese Goddelijke vernoeginghen? 't zijn noch heel andere dinghen. Dese redenen drucken mijn swackheyt wel uyt / maer niet de macht

van

van dit aenbiddelijck ooghmerck van geluck. Laet ons aenbidden / laet ons aenbidden / de woorden/ en de ghedachten zijn ghelijck te misdadigh ; hoe wel ick noch niet weet of onse offerhanden achtbaer ghenoegh sullen zijn / om soo heyligh een autaer/en glory-rijcke tempel te genaken / en ick wil in dese twijffel blijven/dewijlse mijn niet heeft voort gebracht.

Helaes Heer! ick heb groote rede van te twijffelen/ of mijn beloften/ gebeden/ en offerhanden u aengenaem sullen zijn. Wanneer ick my vertoon een S. Ian Baptist, die met de toe-naem van groot/ die ghy hem gaeft / beleet / en vry uytverkondighde dat hy niet waerdigh was u schoen-riemen t'ontbinden. Hoe! aenbiddelijcke Salighmaecker / dese rechtveerdighen man / sonder weerga (daer ghy self de volmaecktheden van songh/ op dat de Hemel/Aerde/de menschen / en al de natuur t'samen de Echo van uw ghesanghen waren) had die de stoutheydt niet van zich voor uw voeten te werpen / om'er afdruckfels te kussen/ en sal ick de eer durven hoopen van u te raken / t'omhelsen / en in mijn armen te vatten ! Ach ! wat slagh van vermetelheydt bezit my ! maer nochtans ben

ick 't geperst te glooven; want soo ghy nu mijn onsuyvere mondt toe-laet u te kussen / en ghy / door een selve oneyndelijcke goetheydt soo dickwils in mijn ziel verrijst/die door d'onsuyvere hertstochten beest-achtigh is; so neemt mijn ghevoelingh die twijffelt wegh. 't Is waer / Heer / dat ick u noch eens op een dagh sal om-helsen / maer dagh die alleen van uw licht sal voort-komen / en dat ick u in mijn armen sal vatten / en zingen met de Bruyt: Och! hoe schoon, en lieffelijck is de Bruydegom van mijn ziel! Helaes! ick gheef my teghens soo machtighe ghewelden van blijdschap over! ick geef'er mijn hert vrymoedigh ten roof / hoe wel ick my gevoel te sterven. Och! hoe soet is 't allenghs naer een doot te gaen / die my onsterffelijck moet maecken / en zijn leven in een eeuwige oorspronghh van leven te verdrencken! neen / daer is niet soo vermakelicx als op 't uyterste van dit overlijden te liggen.

Cæsar verhaelt ons van de Switserts/ in 't verhael der vruchtbaerheydt van Gaule / datse hun lant ten vuur veroordeelde / tot een straf dat het niet dan bramen / en doornen had voorts ghebracht. Invoegen dat sy / ghelijck een andere

andere Alexander, zich niet dan met de eenige schat van de hoop diende.

Hoopt dan/ werredtse menschen/ het beloofde lant te verkrijghen/ daer de vruchtbaerheydt soo groot is/ dat twee mannen ghenoegh te doen hebben om een tros-druyven te draghen/ die daer wassen. Neemt een laetste af-scheydt van dit landt daer ghy gheboozen zijt/ dewijl de ongeluckken heur bloemen/ en elenden heur vruchten zijn.

Aerdse kinderen/ wat soeckt ghy in 't inghewant van uw Moeder? weet ghy niet dat men daer niet anders vint dan 't slijck daerge van gemaeckt zijt? zijt ghy eergierigh/ laet de begeerte van onsterffelijke gloꝛy uw wit zijn: zijt ghy gierigh/ laet de hoop van d'eeuwighe schatten te verkrijghen uw ooghmerck zijn. En endelijck soo ghy de geneughten soo wel als de leckernijen van een Paradijs bemint/ daer alles oneyndelijck vermaeckelijck/en lecker is/hits u begeertē/en gedachten aen/en maekt/in 't verbeyden van dit goet/sonder ophouden van begeert/en liefde weenende/een vloet van dese schoone tranen/ en doet/ ghelijck nieuwe stervende Swanen/ de lucht van uw verliefde klachten klincken/ altoos hersegghende dese Goddelijcke

lijcke sangh van S. Augustinus; O leven gants van leven, daer men eeuwigh leeft! maer met een eeuwigheyt van vermakingen; wanneer sal 't zijn? wanneer sal 't zijn? dat ick een laedste-mael onder soo quijnende dooden stervende, dit eeuwigh vermakelijck, en eeuwigh leckerlijck leven sal leven? ick laet u in d'optoogingen des geluyts van dit gesangh.

Doet u nu de ydelheydt van al dees valse geneughten des werelds ghedencken / daer ick u d'afbeelden van doe / en dat onder soo veel suchten die de doodt t'allen uuren uyt uw boesem treckt / dewijl je sonder op-houden sterft: denckt/ denckt op de laedste schrick / die u voor eeuwigh ghelucKigh / of ongheluckigh moet maken. Ghy hebt geen begeerte dan om de tijdt te verdrijven / en mooglijck zijtge op 't tipje van uw gheest te geven; wat verseKeringh hebtge datge morghen leven sult? in uw sotte ondulden beschuldighr ghy duysend-mael-daeghs de zon van traegheydt / en ghy weet niet of hy u dese selve dagh noch verlicht / om u alleenlijck vaer wel te segghen. In wat tal van jaren datge sijt / uw leven kan op 't end van heur loop wesen. De jeught wort dickwils al op-wassende oud / dewijl sy / verlaen

van

van ongheluckken die meer dan de jaren doen ouden/ onder heur pack verdruckt. Vlucht / vlucht dan dese bedriegelijcke wel-lusten die u verblint in 't graf leyden ; en vertoont u dat dit een wegh is diemen geen tweemael doet. De dagh van uw doodt is dien selve van 't oordeel / dewijl 't vonnis van uw eeuwige doodt/ of eeuwigh leven / moet uyt-gesprooken worden. Bemerckt dan/ soo ghe desen laedste dagh vreest / ick segh dagh vol schrick / en elende / daer de zon de weerlichten/ en de Cometen van sal zijn/ dat desen mooghlijck den selven is / daerje nu gheluckigh en vernoeght in leeft / en dat uw moy-weer in een ooghenblick dese laedtsten storm kan brenghen / daer de Hel uw klip moet wesen. Hebtge nooyt de moeyte genomen van de schorsse van al dees valse geneughten der aerde te breecken ? daer ghy van seggen sult datse vol smert / en berou zijn. Koopt ghy 't berou / en de smerten in de ghedurighe quellinghen daerge zijt / soo dier ? ghy hebt verbasterde genegentheden tot uw self: ghebooren te wesen / om te lijden ; leven/ om ghedurigh te sterven / en aen dees dooden noch nieuwen te voeghen / verwachtende die van de Hel / daer de eeu-

wigheydt de maet van is. O God van den Hemel! waer zijn wy toe gebracht? siet daer / siet daer schoone ooghmercken / om uw oneyndelijcke ghenade te oeffenen.

Vertoont u noch / uw ernstighe ghedachten een order ghevende: dat de werelt niet schoons te zien heeft / en dat al de koopmanschappen / dien hy in de marckt van zijn ydelheydt voor-doet / niet dan van aerde / asch / en roock zijn. De Vrouwen / de Tuynen / en de Palaysen zijn de drie maghtighste ooghmercken / die uw geesten / door uw oogen / konnen op-houden / om heur vroose schijnselen van schoonheyt te bezichtighen. Maer neemt / in 't minste ghevoel van swackheydt / altijd toe-vlucht tot de rede; en ziet / en bemerckt / eer de passi u verblindt / dat de aen-locksèlen van dese vrouwen / niet zijn dan wormen die alleen van u sotheyt besielt sijn: dat de schoonheydt van dese tuynen niet bestaet dan in simpele toe-vallen van verf / op slijck ge-ent: en dat de Heerlijckheydt der timmeringen / hebbende de aerde voor grond-vest / de steen / voor 't stof / en de konst en behendigheyt van een deel elendighen tot maecksel / al dat t'samen niet dan een grooten sneeu-bal

is /

is / die de son allenghs doet smelten. Invoegen dat ghy altijdt de ooghen op den Hemel gevest moet hebben / en gelijck een andere sonne-bloem niet leven dan door de gebenedijde zeghe van dese Drie-mael aenbiddelijcke Star / die gheen duysternissen is onder-worpen. Soo ick van liefde sucht / 't sal niet dan voor de eeuwige schoonheden zijn.

Wat melody slooftge oock te hooren in dit dal van elende / die bequaem is onse quellingen te betooveren? weet ghy door eervarenheydt niet dat al dese Musijck-sanghen die de wereldt / het vleesch/en de duyvelen voor een Avont-gesang geven/ so veel zijn als eysselijcke schreeuwen/ die uw doodt voor-seggen. Hoe! de Harmony van een keels-gheluyt / de Melody van een oolicke / en half verrotte darm : de toon van een stuck leer aen twee sijden door-boort / of 't ghelupt van een stuck perkement sterck ghespannen / sullen die bequaem zijn u te vervoeren? och! belijd het niet dan aen uw ghedachten / uyt vreese dat men u de toe-naem van sot niet by uw swackheydt gheeft. Soo ghy zin hebt schoone stemmen te hooren / sult ghy my niet belijden dat de Enghelen beter van de menschen zinghen? en waerom

 soutge

soutge dan niet nieusgierigh wesen/ om die noch eens te hooren? keunt ghy volmaeckter vermaeckinghen ontfangen? soo de Melody der instrumenten u behaeght; vraeght S. Ian, of de Ouderlinghen/ dien hy sagh/ niet Goddelick speelden. Soo de toon der Trompetten u gevalt/leent uw ernst met S. Hieronymus, op die van den dagh des oordeels/ dewijl de Echo daer van in 't hol van uw misdadigh geweten sal slaen. Soo 't geluyt van den Trommel u behaegt/ slaet sterck op die van uw lichaem met de kasty-roede/ en ghy sult my seggen/ welck van beyde 't luytste/ en 't behaeglijckste sal slaen. Och wat een soeten Musijck maken de suchten/ en tranen van berou te samen!

Is 't oock niet waer datge noyt in de feesten de vernoeginghen hebt ghevonden/ die ghy'er socht/ dewijl de kocken in al de bancketten/diemen daer dient/ daer altijd/ sonder achter-docht/ alssen op-disschen. En sooge evenwel van heur spijse noch niet versaedt zijt; werpt de ooghen der inbeeldingh op dit stinckende gheraemte/ dat de Egyptenaers op hun bancketten dienden/ uw honger sal haest vergaen. Want behalven dat dit laetste ghrecht/ alsmen sat

is/

is/ ons verveelt/ komen zich de wormen op'er beurt versaden. Och hoe lieffelijck zijn de overdenckinghen van dese waerheden/ om de geesten lecker te voeden!

Vergeet niet de ydelheydt der valse geneughten van de reuck te bemercken/ dewijl dees soo veel als nieuwe vyanden zijn/ die met de duyvel verbondt ghemaeckt hebben/ om hem onse zielen ten roof te gheven. Hoe! salmen het deel dat men in den Hemel te verwachten heeft/ voor een gheblaes van gebalsemde wint verkoopen? ick spuw van verbaertheyt daer op-denckende. Soo ghy u bemoeyt met u lichaem te doen ruycken/ ghy sult wel haest arm worden; midts heur besmettingh soo groot is/ datge een gheheel Arabia van doen hebt om haer van dese stanck te ghenesen. Bebalsemt alleenlijck uw zielen met de reuck der deughden/ en ghy sult soo soet ruycken/ dat de Engelen behagen in uw geselschap sullen hebben.

Endelijck denckt noch dat het gout/en zilver/ d'uyt-giften zijn om met de werelt/ 't vleesch en de duyvel te handelen. Oordeelt wat koopmanschap sy u konnen verkoopen/ en wat profijt ghy'er van mooght hebben. Ick laet u toe

een koffer vol Diamanten / en Peerlen te hebben. Dese schatten brenghen niet te weegh dan datse uw ziel in uw begeerigheydt verarmen / en soo elendigh maecken dat ick vrees datse in de Hel / eeuwigh brandende / een druppel water sal eysschen om haer dorst te lesschen. Ick spreeck'er u sonder vleyery van.

Maer laet ons noch instellen dat'er eenigh gheneught is in 't zien deser hoofd-wercken van slijck / die door een geheyme toover-kunst onse zielen door de oogen betooveren: 't zijn altijd ooghmercken van elende / en de doodt / dewijl sy niet begeestight zijn dan van een stervend leven / van quellingen / en nieuwe pijnen. Het zijn lemmetten van een lamp die haest uyt wil gaen / wiens laedste licht het levendighst tintelt. Dit zijn de doolende vuuren / die niet dan al vallende lichten; endelijck dit zijn de kleyne wormkens die de donckre eensaemheden der bosschen / in 't sterckste van de nacht / verlichten. Sy bestaen niet dan in heur vlucht / dewijl heur lot niet is dan een ghedurighe veranderingh / die haer sonder op-houden in'er niet doet rollen. En al 't licht daerse zich mee vercieren is niet dan een swacke

ke verheuging van dese aenbiddelijcke klaerheydt / die niet dan van zich selve / en door zich selven blinckt / als oneyndelijck zijnde. Invoegen dat men zich / die willende aenschouwen / als met brillen moet dienen / om d'oneyndelijcke schoonheydt van heur eygen oorspongh door heur doorluchtigh glas te zien. Ick wil segghen dat al de schoonheden / daer de Natuur d'uytnemenste wonderen mee bezielt / ons niet konnen vertoonen / soomen haer heur eygen licht laet houden / als een druppeltje water uyt dese groote zee / die oever noch gront heeft ; noch is dit water dat in 't vallen van den Hemel bedorven is. Dat ons de dorst van onse eedele eergierigheydt moet vermeeren / niet verlangende dan ons in zijn levende oorspronghe eens te laven. Wy hebben hier beneden gheen aen-valligheden / dan van naem ; en 't gheen dat men beweeghsaemheydt / aenlockentheydt / en soetheydt heet / is niet dan een in-beeldingh van onse swackheyt / en de laedste daet van d'eerste mijmery die onsen gheest in d'overdaed van een gedurige koorts pijnight. Daer is niets verwonderlijcks op de aerde. Denckt dat de vruchten der schoonheyt konnen groeyen als de velden

den op de mest des wereldts: de Hemel is heur aerde / en d'eeuwigheydt heur hoofd-stof. Dat men dan op desen Hemel mickt / en dat voortaen onse woorden / wercken / begheerten / hoopen / en onse gedachten / soo veel als schichten / en pijlen zijn / om naer de eeuwige glory te schieten / die'er 't wit en de verghelding van is.

Dat de bloemen nimmer oock niet voort-brenghen dan bloemen van behaeghlijckheydt / en vruchten van vermakingen naer uw meningh. Ick dien my volghens dat met uw bewijs-rede / om uw swackheyt op nieu goet te vinden: want soo heur schoonheden van sneeuw / duysent loncken van afgodery nae zich trecken / wat offerhanden sult ghy dan dese eenige / en altijdt by-blyvende schoonheydt geven. Plant / plant dan van nu af / al de vruchten van uw ghedachten in desen schoonen tuyn des Hemels / en bespzenghse met rou bewijsende traenen. 't Orakel van de waerheydt belooft'er u een vrucht van eeuwige gelucken van.

Dat de Heerlijckheden van een Koninghlijck Palays de gheest / en 't ghezicht te gelijck vernoegen / ick belijde 't / maer 't sal zijn om u uw doolingh te

doen belijden / dewijl ghy tot nu toe de aerde van uw eergierigheyt te vergeefs hebt om-gespit / sonder oojt het hooft om hoog te heffen / om door dese gordijnen van lucht / vuur / en licht te beschouwen de onvergelijckelijke rijckdommen van 't Palays der eeuwigheyt / daer het eeuwigh heur wooningh houd. Weetge niet dat al de werelt t'samen een getimmer van stuckjes / en brockjes is / en dat al de huysen daer slijck zijn / daer men zich met zijn ongelucken / en elenden versaedt / naer desen Hemel / naer desen Hemel / ick kan anders nerghens leven / dit 's de eenige wooningh die my behaeght : laet noch de Harmony der stemmen / de melody der instrumenten / 't geluyt der Trompetten / en 't gedruys der Trommelen soo veel als vermakelijcke toverijen sijn / die uw gheest van blijdschap vervoeren / altijdt moet men zien op de natuur der stemmen / de hoedanigheydt der zingers / en de bedriegelijcke konst van dese poort-wachters / die maer een Musijck van wint in de lucht maken ; en op dit in-zicht het oor der ziele leenen op de Goddelijcke Musijcken die'er in den Hemel ghe-schien / daer elcken geluckigen geest zijn party houd / en daer God de maet slaet.

Och!

Och! wat stemmen zijnder Seraphijnen! Och! wat instrumenten daer de Cherubinen op speelen! Och! wat trompetten daer d'opper-Engelen opblasen! Och! wat trommelen daer de andere Enghelen op slaen! Och! wat een lieffelijck geluyt slaet'er eeuwigh in dese glory-rijcke plaets der eewigheyt! men moet een hert van steen hebben/ want een vleeschen hert sou 't niet konnen verduuren.

Waerom soumen u oock om soo geringh een dingh tegen spreken: laet ons noch in-stellen dat de vermakingen der feesten vruchtbaer/ en overvloedigh in uytnemende soetheden zijn: men moet altijdt belijden dat men zich daer dickwils versaed/ en dat de gheneughte van de honger lange vlaghen heeft/ daer de smerten van de tegen-smaeck in-glijen/ om een bittere saus in de laedste banckketten/ die men ons set/ te maken. En na dese belijdenis/ verselt met een moedige verachtingh van dit slijck/ daer de werelt ons mee voet/ sullen wy ongetwijffelt van een nieuwen hongher ghequelt worden/ om ons te versaden met dese leckere bancketten/ die eeuwiglijck heerlijk gedient worden op de tafel van 't Paradijs/ daer onse plaetsen van eeuwigheyt af bereyt zijn. Dat

Dat de reucken heur besondere koesteringen hebben / volghende uw eerste meningh / en dat de Amber / de Muskus / en Muskeljaet / en al 't rieckende dat Arabie heeft / u duysendt nieuwe soetheden doe smaken / 't is altijdt voor 't onheylige Autaer van 't lichaem / en voor de misdadighe Af-god van de reuck. Daer uyt komt dat men met dreck 't slijck reukrigh maeckt; want de Eedele zielen zijn boven 't lantschap van dese besmette lucht / leven in de element des vuurs van heur Goddelijcke liefde / en scheppen niet dan de bebalsemde lucht des Hemels. Och wat reuck / soo'er Godt self de stof / en oorsaeck van is. Seker t'elcken-mael als ick'er om denck dunckt my dat al 't geluckighe Arabia in de selve plaets die my begrijpt begrepen is; soo bebalsemt zijn mijn gheesten van dese Hemelse reucken / door de eenighe kracht der swacke in-beeldingh dien ick'er van heb.

Endelijck om te eyndighen / sal ick u sonder gevolgh toe-staen / dat de rijckdommen / en grootheden twee nieuwe elementen zijn / alsoo noodsaeckelijck als de vier anderen / en dat die gheen die'er overvloedigh van bezitten in eeniger

niger maniere geluckigh/ en vernoeght zijn. Verkondight dese looghen niet te hoogh: want duysend ghetuyghen van een heel andere eervarentheydt/ sullen u roodt van schaemte maken / van sulcx getracht te hebben; maer de onderlegginghen zijn in de school toe-ghelaten / laet ons tot het punct komen. Wat is 't rijck / en groot in de werelt te wesen/ soo de kroon van heur rijck / het op-rapen niet waerdigh is / als van slijck zijnde! daer by kan men niet meer dan een dagh heerschen/ en noch zijn de uuren/ minuten/ en oogenblicken van dese dagh de ongheluckén / en elenden / die onse staet is onder-worpen/ toe-gedeelt. Is dit niet wel rijck te wesen een eenighe marckt-dagh niet dan mest te verkoopen hebbende! O klare waerheden dat ghy onse oogen niet oopent! O gevoelijcke waerheden / dat ghy ons niet met duysend rou-klaghten raeckt / ten eynde van de rest van ons leven te suchten / en te weenen dat wy de schoonste daghen in 't vervolghen van ydelheden versleten hebben / dat den Hemel dan voort-aen ons Indien zijn / om daer te handelen / dat wy gants rijck / en groot worden. Ick segh rijck / niet in Diamanten / maer in Starren / om

haer onder de voeten te treden. Ick segh rijck / niet in gout / of zilver / maer in geluckken sonder getal / waer van de minste waerder is dan al 't goudt / en zilver van der aerde. Ick segh oock groot / niet in eer van roock / of in glory van wint ; maer in onsterffelijcke / onbegrijpelijcke / en gants geluckige hoedanigheden. Wat is de grootste van dese ghelucken ? Godt altijdt bezitten / en eeuwighlijck niet dan hem genieten / ick segh eeuwighlijck / wie kan meer wenschen ?

Laet ons noch segghen / dat hy ons wel brillen mocht doen draghen om te veel ydelheden gezien te hebben : dat hy ons wel doof moght doen worden / om te neerstigh naer 't Musijck der duyvelen ghelupstert te hebben : dat hy ons wel tandeloos moght doen worden / door te veel van 't slijck ghekauwt te hebben / daerse door verrot sijn : dat hy wel moght doen dat wy dese dampen van Muskus / en Muskeljaet / wiens besmettingh ons soo aengenaem was / in gedurige ys-kegels zien af-druppen. Endelijck dat hy ons wel krom / en stram moght laten worden / om de groote lasten van goud en zilver / in dese rompelige wegh van dit leven ghe-

dragen

draghen te hebben / en bevende / en magere handen / als half versleten door 't handelen van dese valse munt / die soo menigh verdoemt / te krijgen. Denckt / denckt daer op / 't ghedencken daer van is gewichtigh.

En tot een laedtste besluyt aen al dees voor-ghestelde bewijs-redenen / laet ons stoutelijck segghen. Ha! hoe schoon is Godt! hoe maghtigh soet is zijn stem! Och! hoe lecker zijn sijn bancketten! Och! hoe soet rieckt hy! Och! hoe rijck is hy! dat hy schoon is dewijl zijn schoonheydt oneyndelijck is; dat zijn stem soetheydt / en kracht heeft / dewijl sy de ysere herten naer sich lockt / en de steenen zielen versacht. Dat zijn banckettten lecker zijn / dewijl sy tot een voedtsel van een eeuwigh leven dienen. Dat hy mooy rieckt / dewijl sijn reuck van den Hemel den gantschen aerdt-kloot bebalsemt. En dat hy rijck is dewijl hy 't wesen aen alle dinghen gheeft. Laet ons daer noch aenvoegen dat hy gants aenbiddelijck is / en met een Tempelen / en Autaren tot zijn glory op-richten / daer onse ghedachten / en onse wercken / gedurige offer-handen van liefde / achtingh / en ghehoorsaemheydt draghen; maer laet

ons

ons doen dat onſe lichamen de Tempe-
len/ onſe zielen de Autaren / en onſe
herten de Offerhanden zijn / op dat wy
in dit heerlijck overlijden d'onſterffe-
lijckheydt vinden.

EYNDE.

D e.
Morge Wekker
De r.
Jongfro uwen

De MORGEN-WECKER der JONCK-VROUWEN.

De eerste dagh.

Ntwaeckt / ontwaeckt / Jonck-vrouwen / door 't schrickelijck ghelupt van dese Trompet / die u daeght / van weghen Godt / voor 't oordeel te verschijnen / dat hy van al 't geschapene moet doen. Oordeel dat d'onnooselste verbaest / en de rechtveerdighste doet beven. Ontwaeckt / gaet vaerdigh uyt uw legher-stee / ghelijck een graf / daer de worm van uw ghewe-ten u verslint / en hoort met in-beeldingh / en ghedachten voor 't lest / uw leste vonnis / of van uw leven / of van uw dood.

Oopent de ooghen aen dit doodelijck licht der sonne dat uw Kamer verlicht / ick segh doodelijck : want wie kan we-

ten of de ſtralen van deſe ſtar / heden ſoo veel niet zijn als doodelijcke toortſen/ die om uw bed lichten / gelijck uw eerſte graf / dewijl ons leven niet een ooghenblick eygens heeft. Men magh ſijn ouderdom wel rekenen ; de klocken die'er ſlaen nooden u te begraeffenis van een jonger als ghy.

Hoe is't mooghlijck dat ghy / in de gheſtalte daerje zijt / niet op de doodt denckt ? ghy ziet u ten langhſte uyt-geſtreckt onder de ſelve lakenen / die u mooghlijck tot een doodt - kleet ſullen dienen. Aeſſemt vry / dit ghetuygenis van leven is een teecken van doodt / dewijl yder aeſſemtje een minuet van 't uur-werck uwer milt merckt / verwachtende dat uw leſte ſucht het leſte uur van uw verſcheyden ſal ſlaen : en ſoo al uw ander doen door noot-ſakingh ſulck een bewijs geeft / keunt ghy ghevoel van leven hebben / ſonder u te voelen ſterven / en al ſtervende ſonder te dencken dat ghy deſen dagh die u door ghenade / mooghlijck door recht de leſte ſal zijn / rekenſchap ſult moeten gheven van al de oogenblicken die hem / ſedert de eerſte van uw geboorte/ voor-gegaen zijn.

Ziet u daer endelijck op-gheſtaen ;

maer

maer waer mee bekommertge u? ghy slaet de ooghen op uw spiegel om u self eerst te groeten / en al de aenlockenthe-den van uw schoone aenghesichten goe-den dagh te wenschen; ach! die u / als Mithridates-Vrou in luysterde / ghy sult binnen een uur sterven; is 't niet ghe-looffelijck dat ghy / uw bloedt door schrick / en vreese bevriesende / in nieuw ys soud veranderen / daer men 't ver-derf van dese selve loncken / daer ghy nu d'aen-bidderssen van zijt / sou konnen zien? dese groote Koningin / soo onge-luckigh als schoon / maeckte / in de te-genwoordigheyt van heur spiegel / soete ooghen aen'er aengezicht / alsmen haer quam aen-seggen / datse sterven moest / wat tydingh!

Maer / Jonck-vrouwen / seghtmen u alle daghen het selfde niet? soo je een weynigh memorijs hebt / sy sal u t'allen uuren doen gedencken / dat'er duysendt van uw ghesellinnen zijn ghestorven / en ick verseker u datje uytten aem haer na loopt.

Zijtge soo moedigh datje met ghe-neught in uw spieghel een aenghezicht ziet / wiens schoonheydt gedurigh van u afscheydt neemt? Ghy ziet het met een aenbiddend oogh / sonder te bemerc-

ken datge self de slacht-offeren zijt / gestelt op 't autaer van dese werelt / in genade van 't Goddelijck gherecht / daer de tijdt / die'er de beul van is / u allenghs ter doodt brenght / daerje de eeuwighe pijn van uw misdaden moet draghen.

Wat zietge schoons in desen spiegel / datj'er soo langh op ziet ; is't uw voorhooft soo glat als 't glas / dat u vertoont : d'een / en d'ander bedrieght u. Uw voor-hooft verberght heur rimpelen onder 't decksel van uw eyghen sotheydt die 't alle dagen blancket ; en uw spieghel / die u noch / door een nieuwen list van de werck-man bleydt / schildert u / om u te verplichten / soodanigh als ghy wilt wesen / en niet soodanigh alsje zijt.

Wat beziet ghy op een nieuw ? zijn 't uw oogen ? sy souden my tot deerenis beweegen / soose niet in tranen verdrencken om heur elenden te beweenen. Is 't uw mond ? 't is my genoegh dat ick weet datse gheen waerelijcker woorden kan spreecken dan die die de waerheydt van uw ongelucken verkondighen. En wat uw bloosende verf belanght / heur tederheyt doet my uyt barmhertigheyt swijghen / vreesende haer door de eenighe

nighe wint van mijn adem te beder-
ven.

Kan ick niet staende houden datje noch slaept/ u met wercken bezigh ziende/ daer meer mymerij dan rede in is? ick moet het noot-sakelijck ghelooven. Sooge wacker waert/ ghy hoorde het verbaerelijck ghelupt van dese Trompet/ die u ghedurigh voor Gods oordeel roept/ daer yegelijck voor zich in persone moet verschijnen.

Vertoont u nu d'onsteltenis/ en beroerte daerje toe gebracht sult zijn. Is 't niet geloofelijck dat uw aengesichten roodt van schaemte sullen worden/ soo veel mael alsse geblancket zijn: of eer datse van vreese soo dickwils bleeck sullen worden/ als ghyse met roodtheydt verciert hebt. En in dat sult ghy u selven verraden/ het geheym van uw misdadighe listen openbaerlijck ondeckende.

Ick onschuldigh Narcissus in de fabel/ als hy zijn eyghen minnaer wiert/ om dat hy/ zich nimmer ghezien hebbende/ hem niet kende. Maer hoe kanmen u de doolingh van een selve lust vergheven? sult ghy van uw ghebreken twijffelen/ soo ghy'er vol van zijt? uw geweten/ onkentge uw elenden/ sullen u

duysend-mael-daeghs dwinghen te be-kijden dat ghy anders nergens van ghe-maeckt zijt.

Ontwaeckt dan uyt dese doodelijcke sluymeringh / die uw zielen benaut / en 't oor aen 't verbaerelijck ghelupt van dese trompet leenende / die al de wereld ten oordeel roept / bemerckt datse niet vergheefs slaet / dewijld'er alle ooghen-blicken een ontellijck ghetal persoonen koomen aengedrongen. Ziet u daer in een schoonen staet / soo de doodt u over-valt / als uw aenghezicht gheblancket / uw gheest vol ydelheydt / en de ziel met duysendt andere misdaden beseten is. O rechtveerdige Godt wie sal'er op uw wreeck-dagh niet ontzien!

Gheloofstme / Jonck-vrouwen / de-wijlje niet keunt doen dan sterven / denckt op 't geenje daegelicx doet. Den vlijt ziende diege tot uw aenghesichten besteet / doet ons speuren datge niet dan voor haer leeft. De schoonste van uw ghesellinnen die gisteren haestigh storf / verschrickt heden heur slaven / en hoe jalours datje in 't gedacht van heur be-gaeftheden zijt / ick verbiede u haer te ghenaken sonder eerst uw neus toe te houden. Heet ghy dit begaeftheden / de verbaertheyt die op'er aensicht schijnt / de

de holle ooghen / de bleecke lippen / en dese vale doodt-verf / souden my uw gheslacht doen haten / soo ick gheen vrucht van desen boom was. Maer al 't geen dat ick'er u van kan segghen / is dat de wortelen daer van soo besmettelijck als de stronck / en de bladeren / en bloemen van den selven aerd zijn.

Ick wil / om u te behaghen / dat een van u andere het wonder van deser eeuw sy. Wat eer / of wat profijt sou se daer van hebben. Soomen haer eer varen in alle spraken looft / soomen haer autaren toe-wijt / sy sal'er het slacht-offer geven / om dats'er de af-god van geweest is. Dat sy al de sterffelijke wetten stelde / sy sou evenwel al heur elenden onderdanigh zijn. En so de fortuyn haer by de handt op 't hooghst van heur troonen leyde / sy self kan haer in een gevangenis storten / om daer / ghelijck Darius Vrouw / van rou te sterven. Noch wil ick dat heur schoonheydt / van veel eeuwen wonder waerdigh sy geacht / waer in kan 't haer voordeelen ? men sal haer duysent eeren in de werelt doen / als s'er niet meer sal zijn ; en sy sal mooghlijck in de helle branden / daerse eeuwighlijck sal leven. Heur lichaem / segh ick / sal door de wormen / en heur ziel door

 de

de vlammen verslonden zijn / en heur naem alleenlijck op aerde eenighe tijdt vermaeckt; wat een eer! mijn geest verliest zich / door vrees en verbaestheydt / in dese gedachten.

O Jonck-vrouwen! hoe elendigh zijn die / die niet dan de schoonheyt tot'er deel hebben! wat denckt ghy dat het is alleenlijck schoon te wesen? 't is een bloem-tuyltje te hebben / daermen sich de morghen van de jeught mee kan vercieren; maer op de middagh ziet men niet meer de bloemen / noch de boom diense droegh / en in 't verscheyden van den dagh is dit wonder waerdigh ooghmerck dat van al des wereldts verachtingh.

Zeker men seght wat men wil / ick bin niet schooner dan de deught: al de rest vergaet / en vervlieght. Een bloosende verf verbleeckt / een schoone stem vergaet / en een vrolijcke gheest nae den tijdt gaet in zijn ydelheydt te niet. De eenighe deught blijft op'er eyghen grond-vest vast / sonder ons oopt in 't verderf van ons' selven te begeven.

Jonck-vrouwen weest dan / soo ge wilt / soo schoon als Cypris in de fabel / ghy sult niet dan een Appel tot uw verzheldingh hebben; zijt soo schoon als Lucretie

Lucretie in de History / sy is van leedt-zijn gestorven. Al de schoonheden / die-'er oyt op d'aerd-bodem waren / sedert de ooghenblick van heur scheppenis / maecken maer een kleyn maeger hoopje van heur stof / de deught alleen gheleyd ons aen geene sijde 't graf.

Maer waer gaet ghy soo wel ghepronckt? soo 't te bieght is met voorneem van u den dagh geluckigh te maken / dewijl dit d'eerste sondagh van de maent is ; ghy zijt wel toe-gherust / in plaets van uw gheweten voor een kruyse-fix wel t'onder-soecken / hebt ghy uw aenghesichten voor een spieghel wel onder-socht / gaet ghy vergiffenis van uw misdaden eysschen / en begaet ghy nieuwen om straf te hebben? ghy gaet / segh ick / van den bieght aen 't autaer / om daer uw Salighmaker t'ontfangen met een ziel / die eer ghestelt is / hem voortaen te vertoornen / dan van voor-neem om van 't voor-lede rou te toonen ; is dit gheen wraeck tegens uw selven geroepen?

Ick zie S. Francoys , die / door volmaeckte barmhertigheyt / hem op aerde verbrande van 't selve vuur / daer de Seraphijnen in den Hemel van om-vanghen zijn ; die zich evenwel met dese

groote suyverheydt onwaerdigh achte de order van Pretisus te ontfangen. En ghy zijt soo stout / en onbeschaemt datje met een onsuyvere mondt / en onheyligh hert uw Schepper self ontfanght. De eenige gedachte van dese misdaedt stelt al mijn gheesten / door verbaestheydt / en beroerenis in onorder.

De tweeden dagh.

IOnck-vrouwen / ick ontwaeck u van wegen God: want 't is hy die u segt / dat ghy dagh noch uure weet dat dese Trompet / die u tot zijn oordeel roept / u ten lestemael sal daeghen daer te verschijnen. Waer toe dencktge de helft van uw leven in droomen / en mijmeryen te verslijten? ghy slaept met soo swart een ziel als de Hel / wat rust keuntge op 't tipje van uw eeuwige ongherustigheden genieten? de Hemel / in zijn onbeweeghlijckheydt / spuwt van schrick door 't ghelupt van dese Trompet: de aerde / hoe wel onbeweeghlijck / schudt'er uyt vreese van: de Enghelen self / in hun suyverheydt / en al de Sancten in hun onnoooselheydt / zijn / gheen vrees komende hebben / van verwonderingh

deringh gheraeckt: en ghy slaept noch in dese openbare oproer / die al 't gheschapene verschrikt. Staet dan vaerdig op/ en bereydt u reeckenschap te gheven tot het minste sondigh woort toe dat ghy gesproocken hebt.

Och! in welck een onorder zijtge in uw ontwaken! het schijnt dat ghy van schijns-wijs te sterven op-houd / om in der daet te sterven. Ghy zijt door vreese op uw uytterste. Och! hoe nut souden u dese benaeutheden zijn / soo ghy'er dickwils de smert van leedt door een levende vreese des oordeels van Godt: maer uw gheesten van soo ernstige ghedachte bekeert doen u sulcx verachten/ sonder de schade daer van te voor-zien.

Ick zie u op-staen in de bezigheydt van u lichamen/ altijt vol besmettingh/ te vercieren / en op te proncken; maer stelt dat een weynigh uyt / en 't hooft uyt 't venster stekende / bemerckt dese stinckende die men ter aerde draeght / als de selve die u gisteren van weghen heur schoonheyt jalours maeckte / men draeght'er in 't graf/en ghy loopt'er na. Sy gaet u maer een tredt voor / noch weet ick niet of ghy'er noch niet gelijck sult komen. Dese verbaerelijck Trompet slaet altijdt / en ghy treed ghedurigh

voort; oordeelt of het mooy staet datge op den wegh so bezigh zijt / dan in 't friseeren van uw hairen om'er wanhavenheyt voor te koomen; dan in 't schuuren van u tandē/dese kleyne beentjes/wiens minste besmettingh al uw aenvallighe-den vernietight: en al dat ter liefde van dit lichaem dat sichtbaerlijck verrot/ en daer de wormen in dese werelt / en de duyvelen in d'andere het aes van verwachten. Wat profijt denckt ghy dat uw zielen van de schoonheydt van uw aensicht sullen trecken? ghelooftge dat uw Bieght-vaders op d'uur van uw sterven u vraghen sullen hoe veels'er tot slaven hebben ghemaeckt? neen / neen/ maer eer hoe veel tijts ghy in dese Goddeloose oeffeningh versleten hebt. Hy sal 't belanghen van uw lichamen niet beblijtigen / heur schoone hoedanigheden sullen niet meer in wesen zijn: uw zielen sullen alleenlijck heur saeck bepleyten; God gheef dat heur geen rede ontbreeckt om die te winnen.

O schoone oeffeningh van desen tweeden dagh / hem verdrijvende in sich te spieghelen / en te cieren / om de swacke gheesten met afgodery aen te vechten! maer / laes! ick vinde u noch sotter/ want ghy arbeyt niet dan tot der duyve-

len

len voordeel / dewijl sy 't eynde van den dagh al uw buyt jae uw self mee sullen voeren.

Doch men moet bekennen datje kostelijck ghekleet zijt / en dat'er aen uw heerelijcke pronckerijen / die u tot een nieuwen luyster aen uw aenlockenthe-den dienen / niet meer te doen is : maer waer gaetge dus verciert heen? is 't naer de Comedy? ach! wat een doodelijck persoon vertoonde Cleopatra, die jonge Princesse / op 't tooneel van heur Bruyloft / in 't treur-spel van den Koningh Philippes heur Bruydegom / stervende van een selven slagh van ongheluck die desen grooten Monargh in 't graf voerde: sy was soo schoon als ghy / waerom sult ghy gheluckigher zijn? zy was niet ouder ; wat rede hebtge van heur ongeluck niet te vreesen?

De Trompet die u ter doodt / en ten oordeel roept / slaet altijdt / yder dringt-'er heen / wie kan u verseeckeren / dat ghy'er hede niet verschijnen sult / dewijlje soo snel voorts-treckt als de anderen? soo ghy'er in twijffel van zijt ; is dit gerust geleeft datje u gevoelt sterven / sonder u ter doodt te bereyden? stelt ghy in ghevaer 't geenje maer eenmael kunt verliesen? ghy leeft niet / dan

dan voor de eeuwigheydt: want 't leven van dese wereldt is eygentlijck geen leven / en evenwel slijt ghy'er de daghen van sonder op dese eeuwigheden te dencken / die soo langh als God self moeten duuren. Hoe / sal 't u niet verweten worden dat ghy op aerde niet ghedaen hebt / dan uw lichamen verciert? wat was 't een schoone oeffeningh / soo uw zielen van de selve stof waren! wat was 't een soete oeffeningh somen niet moest sterven: maer yder dagh naer de komst van een eeuwigh vertreck aessemende/ en alle uuren verslijtende in 't vercieren van gheraemten / moet het noodsaeckelijck dat de Hel uw vergeldingh zy.

Siet u daer terwijl bezigh in 't zien spelen der Comedy; maer bespeurtge niet dat ghy'er de klucht van sult zijn/ al de wijse Democrijten oorsaeck tot lacchen gevende / om 't sot besteden van uw dagh-werck? doch ick moet u voordeel uyt u schade doen trecken. Denckt ten minste terwijl je dus onledigh zijt; dat dese wereldt een toneel is daer ghy desen selven oogenblick de persoon vertoont die Godt u van eeuwigheydt gegeven heeft. Doet goet / of quaet / ghy sult niet dan dese mael op 't toneel verschijnen / ghy speelt uw rol voor een eeuwig-

eeuwigheydt / daer de Enghelen / en de duyvelen de aenschouwers van zijn / verwachtende het eynde van 't leste bedrijf / dat ghy lof / of schande sult verkrijghen / ick wil seggen / vergeldingh / of straf.

Ghy mooght in 't af-gaen van 't tooneel in 't graf wel seggen / laet ons daer weer op-klimmen / wy sullen veel beter doen dan wy ghedaen hebben. Het spel is gespeelt / de kaersen zijn ghebluft / yder sal voor een eeuwigheyt de loon van zijn wercken ontfanghen. O vervaerelijck oordeel; maer noch vervaerelijcker Trompet / die u in de onorder daerje leeft / daer roept. Ick laet'er u de overdenckingh van.

Den derden dagh.

ZAligh zijn de geene die in God slapen. Ontwaeckt dan / Jonck-vrouwen: want uw zielen zijn in de staet / daerje zijt / so swart als uw aengesichten blanck konnen wesen. Siet u daer onder uw kin ghekeel-bandt als de kleyne kinderen / met een Mom-aensicht / om haer verbaert te maken. Och! hoe verbaert soudge zijn sooge in een

oogen-

oogenblick voor Godt moest verschÿ-
nen / om 't vonnis van zÿn recht te ghe-
hoorsamen ! wat van beyde behoort u
't liefst te wesen / of de schoonheydt van
uw lichamen / of de saligheydt van uw
zielen ? uw lichamen ontfanghen van
verrottingh / en gheboozen in de ghene-
gentheydt daer sy leven / konnen sy sich
tot de vergheliÿckingh van heur zielen
verheffen / die door de handt van een al-
machtighen / tot zÿn liefde / en eer ghe-
schapen zÿn ?

Maer evenwel / O wonder van onge-
luck / en swackheydt ! is al uw afgrÿ-
sen voor uw zielen / en gheneghentheden
voor uw lichamen. Waer uyt koomt
het dat ghy haer dickwils nieuwe roc-
ken geeft / sonder te bemercken datse al
't geen datse raecken verbruycken / en al
dat'er verciert verderven ? ghy mooght
heur kale hoofden wel nieuw hair ghe-
ven / die'er op de poot komen ondecken
endeliÿck de pot der ontleende roosen /
om ons daer in de doornen der ouder-
dom te doen zien.

Onderhout heur blanckheyt met gedi-
steleerde wateren ; vernieuwt alle jaers
heur tanden : verberght de sack van
heur hangende borsten / onder een schoo-
nen doeck / en vultse met ghemaeckten
op /

op / het binnenste bederft al. En noch maeckt de tijdt die alle dingen sleept / en niemant vry laet / een nieuwe bedervingh / die niet verbetert kan worden. Ick laet u in 't ontwaken van uw slapende gheest / en in 't wederkeeren van uw verdoolde rede dencken / of dese wijs van leven / datge op aerde leght / u in den Hemel kan geleyden.

't Is haest drie uren datje bezigh zijt gheweest in 't schicken van uw nieuwe rocken / en rabatten op de nieuwe snof; wat hebtge in 't zin? ten dans te gaen / haest u niet / men komt my seggen / dat die geen die het geeft / van een gedurige koorts is bevanghen / en de kinder-pocken heeft ghekregen; wat ramp is dit! laet evenwel niet haer te besoecken. Heur vervarelijcke zieckte sal u voor een Meesteresse van 't school dienen om u dese aenvalligheden / soetheden / en lieffelijckheden / daerje soo veel van houdt / te leeren verachten. Gisteren stondtse met de schoonste van u allen naer den Appel / en desen avondt salmen de gordijn van 't bed over heur aenghesicht trecken / uyt vreese dat sy 't heur eyghen aenbidders moght doen. O schoonheydt ghy wordt te veel ghevleyd / dat men u by wint / en roock vergelijckt /

gelijckt / dewijl ghy soo my dunckt veel minder zijt. Het bancket gaet evenwel voort: ick wil segghen desen dans daer u de Natuur al op-wassende noodt / en daer de tijdt de speel-man van is / dewijl hy door zijn gedurige voort-gangh ons al t'samen in 't graf sleept.

Ick ducht wel dat u desen toon van spelen niet behaeght / maer men moeter door dwangh naer de maet op dansen. Men heeft het op Musijck gestelt/ siet hier 't veers datm'er op ghemaeckt heeft. Dat alle dingen met een ghedurighe bewegingh / en sonder stil-standt vergaen; en dat de schoonheyt de voortocht heeft / ghelijck 't brooste dingh des wereldts; siet u daer wel toe-gemaeckt/ nu moet de rest van den dagh met een oeffeningh versleten zijn die u wel ghevalt. Maer wat segh ick? ghy zijt noch doende met u selven / ghelijck Neroos Vrouw/ in de spieghel te vleyen. Ach! dat ick storf / eer ick leelijck worde / seyde dese Princesse / sonder te bemercken dat in 't doen van dese bede / al dese oogenblicken van dese selve uur haer yets van heur schoonheyt ontroofde.

't Is dan niet noodigh / Jonghvrouwen / de Hemel om een selfde saeck te bidden / soo al de oogenblicken daer u levens

levens van gemaeckt zijn / soo veel zijn als uw huys-beroovers / die u met list de eerste trecken van uw aengesicht be-rooven / ick segh met list op de morgen van uw jaren / dewijl ghy'er gheen acht op-neemt. Op de middagh zijn 't die-ven / diemen door achter-dencken be-gint t'ontdecken / maer op den avondt zijn 't openbare zee-roovers die u met al 't gheen dat u magh resten / wegh voeren.

Och! dat het nu niet waer is dat dese waerheden u soo ghevoelijck zijn/ datge nooyt op yet anders denckt / dewijl uw saligheydt aen dese dierbare ghedachten hanght. Want sooge u dese ghedurige veranderingh vertoont / daer alle aerd-sche dingen aengehecht zijn / ten eynde van 't een nae 't ander in dese grooten af-grond van tijdt/ die 't al verslint / te begraven; en datge hier door bespeurt dat uw zielen eeuwigh zijn; sou 't wel mooghlijck wesen datge gheen liefde tot de eeuwigheydt droeght? dese wereldt heeft meer dan ses duysendt jaren ghe-staen/en naeuwelijcx schijnt hy een dagh gestaen te hebben: soo 't waer is dat het voor-lede uyt onse ghedachtenis vliedt. Maer dese eeuwigheydt / Jonck-vrou-wen / daer Godt alleen de tijden / en

maet

smaet van is / is 't alleen die al uw begeerten moet begrijpen / en al uw hoopen bepaelen.

So ghy nu wilt dat ick'er u de middel toe leer/'tis altijt het oor van uw inbeeldingh te leenen aen dese verbaerelijcke Trompet van't oordeel/daer u de geluckige of de ongeluckige eewighept wort toe-ghedeelt. Hoopt gheen gunsten het recht sal in swangh gaen. Betrout u niet op vrienden ! de deugden sullen uw naesten zijn. Ghy mooght wel Dochteren van een Prins / Vrouwen van een Koningh / en Moeders van een Keyser wesen ; al dees hoedanigheden u niet dan in 't graf ghevolght hebbende / uw wercken alleen sullen u eeren / of lasteren / gelucken/ of ongelucken geven.

O Jonck-vrouwen / hoe groot / en geluckigh is men op de werelt/ datm'er niets van begeert. Die voor den Hemel gebooren zijn / hebben van nature sulck een tegen-smaeck van d'aerde/ dat sy'er leven / off'er niet waren / heffende hun geesten/ en gedachten gedurigh naer dese eeuwigheydt / gelijck 't eenighe goet/ dat al hun quellingh door heur bezittingh kan verlichten.

O eeuwighept ; ghy mooght al mijn ghedachten in uw boesem wel verdempen/

pen / ick sal niet laten ghedurigh op u te dencken. O eeuwigheydt/ ghy mooght/ segh ick / al de machten van mijn ziel in d'overdenckingh van uw langhte in ontorder brengen ; soose geen ander oogmerck / of gesicht hebben dan u. Moet ick noodtsaeckelijck u niet beminnen / soo ick al dat verganghlijck is haet ? ben ick niet ghedwongen u volmaecktelijck te achten / soo ick al dat vergaet hertelijck veracht ? datmen my dan niet dan van d'eeuwigheydt spreeck : al wat niet aen haer is/ staet my tegen / en benaeut my. Hoe men 't geneught grooter bezit / hoe men meer van heur verlies ghedreyght wort. Zijt schoon / en rijck in dese wereldt / waer voor sal 't zijn ? soo ick een eeuw in mijn maght had / ick souse u tot een tijd gheven / om dese goeden te bezitten: maer wat souw'er u in den laetsten oogenblick van over zijn ? uw schoonheden souden niet dan in uw gedachtenissen staen/en uw schatten / hoe dicht sy by u waeren / souden heel van u vertrecken / als ghedwongen haer voor eeuwigh te verlaten. In voegen dat al dees goeden / diege soud beseten hebben / van naem / en natuur veranderende/u alleenlijck met heur gedachte sullen quellen ; soo waer is 't dat d'eeu=

d'eeuwigheydt alleen dees altijdt wassende dorst / van onse herten daer de natuur hen mee quelt / kan laven.

De vierden dagh.

WAt is 't dat ick hoor ? seyde Rosidatus Vrouw schielijck tot haer selven / in 't geluyt van de doodelijcke Trompet / die voor heur poorte sloegh om haer 't vonnis van sijn doodt / door 't bevel des Koninghs Hertodorus zijn Broeder / te beteeckenen. Maer / Jonck-vrouwen / dese Trompet die u ten oordeel roept is noch vervaerlijker. Rosidates, die als een Heyden had gheleeft sturf alsoo. Maer ghy / die voor den Hemel zijt gheboozen / sult ghy op aerde niet / dan voor de Hel leven ? 't is haest middagh aen 't uurwerck van uw leven / gelijck 't aen dat van de stadt is / waer is uw dagh-werck ? soo ghy al de dagen die u overigh zijn dus verslijt / 't sy in slapen / of om u te hullen / sal'er entlijck een tijdt komen datge reeckenschap sult moeten gheven datge in dese wereldt niet dan slapende gheleeft hebt / en in d'ander in de brandt der eeuwighe vlammen waken.

Vreest-

Vreestge niet dat de Zon u uw traegheyt op den laetsten dagh sal verwijten? want ghy hebt goet te slapen/desen star/ die van d'oogenblicken uwer leven rekenschap houd/ laet niet/heur loop vervolgende/ u in 't graf te slepen.

Ontwaeckt dan/ gedenckt u niet datge op een Bruylofts Feest genoodt zijt? ick moet u daer versellen / om op al dat-'er om sal gaen acht te nemen. Al uw ydelheden wil ick door zien / op dat ick al de wereldt heur verachtingh preeck. Kleet u / terwijl sal ick mijn gheest met gedult wat oeffenen.

Zegh my dan eerst eens / waer toe dienen dese potten met pomade / dese doosjes met poeper / de glaesjes met gedisteleert water/ en dese papieren met vermiljoen / dien ick op uw tafel zie liggen? zijn dit een deel der vonden diege in 't werck stelt om u schoonder te maken alsje zijt/ ten spijt van d'Hemel/ en Natuur? Och! wat sullen dese leuren u al tranen kosten / sooge tijdt hebt om'er berou van te hebben?

't Is waer dat uw lichamen alle dagen een rieckende pomade eyschen / om heur besmettingh wegh te nemen: dat heur hair de vettigheydt / niet dan met poeper kan verberghen: dat heur geele

aenghesichten / in de Fonteyn van 't Alambick gewossen zijnde / vermiljoen soecken/ op dat men heur stervende verf niet ziet; maer ghy bespeurt niet datge/ gelijck de Danaiden/ in dese besigheden gebroocken kruycken vult.

Waer vindt men pomade voor uw stanck? wat poeder sal de gladde vetheyt van uw hooft verdrooghen? wat water sal u naer uw begheerte blanck maken / en wat vermiljoen sal u roosen op uw kaken / die'er de Natuur nooyt plante / vertoonen? ghy ziet dan / dat uw doen gheen oorsaeck hebbende dan de ydelheydt endelijck de selve u tot loon blijft / O schoone winst! ghy haeckt niet dan naer wint / uw hoofden vervullen'er zich oock mee / ghy bemint niet dan roock / de tranen blijven'er u van in de oogen. Ziet daer al de vruchten van uw loop; ziet daer de kroonen die u aen 't ende van de loop-baen verwachten.

Och! hoe kostelijck was de pomade van S. Elizabeth, toen sy der armen voeten bereuckte! O hoe soet roock de poeyer / en de asch daer de Heylige Egyptiaense Marie heur hooft op den dagh van heur penitentie mee deckte! O wat een Goddelijcke kracht hadden de tranen

nen van heur berouw / om heur ziel en lichaem te ghelijck te vercieren! Och dat de roodheydt der schaemte van heur sonden levender was dan dese die ghy pooght te maken! breeckt dan de spieghelen die u vleyen / en dient u nimmer dan met dese/ dien ick u aenbie.

Doch uw werck moet ghedaen zijn / ziet u daer ghekleedt / siet u daer in de Karos; siet u daer aen de tafel/ en haest aen 't leste gherecht / daer is 't dat ick u verbeyde om u te doen ghedencken dat al de feesten des wereldts heur leste gerecht hebben. Men sou op aerde gheen feest konnen houden dan van de vruchten haerder tuyn; en soo dese vruchten niet eygens hebben dan de verrottingh/ soo doet heur voedsel / uw lichamen dagh op dagh voedende / heur besmettingh groeyen/ sonder ooyt heur honger te konnen versaden. Invoegen dat ghy morgen de ydelheyt van dese nieuwe tafel-gerechten gevoelijck sult kennen/dewijl sy met het Ammelaken wech gaen.

Bemerckt noch in 't midden van uw verblijdingen dat de selve uuren die ghy in 't voeden van uw lichamen gebruyckt voor heur verderf zijn gerekent / dewijl u de tijdt al eetende / en lacchende in 't graf leyd.

Dit zijn de feesten van Cleopatra, diemen op / altijdt vlootende / schepen houd / om ons te kennen te gheven dat wy over al van plaets veranderen door de ghedurige loop van ons leven / en dat van al ons doen dat / dat ons te niet brenght / ons 't eygenste is.

Endelijck ziet u daer weer t'huys gekomen / den dans is ghedaen / de feest is over. Ach! Jonck-vrouwen / blijft ernstigh in dit gedachte. Al de vermakinghen des wereldts zijn van de selve aerd als dese dansen / en feesten / alles vlucht gestadig wech / en de doot naeckt ons gedurigh. Al waer 't dat al de daghen van uw leven Bruylofs waeren / ach! hoe vervarelijck sou u de leste schijnen / dewijl ghy van al de tijdt die ghy in vrolijckheydt en dansen had versleten / reeckenschap sou moeten gheven. Denckt een weynigh over in hoe veel dansen / en feesten ghy alree geweest zijt; en siet daer nae / uw gedachtenis ondervraghende / wat'er u van rest / ghy sult bevinden datge van al uw gheneughten niet hebt. Ach! sal 't u niet noch eens verweten worden datge het deel dat u in den Hemel behoorde / voor niet verkocht hebt? ick heb wel hooren segghen dat Lysimaches zijn Kroon voor een glas

glas met water verwisselde; maer hy was op 't punct van haer tot asch ghebracht te zien / door de selve brand der dorst die zijn ingewant verbrande. Invoeghen dat hy / gebracht in dese staet / zijn stervend leven ghevende / niet dan van wint met water veranderde.

Maer u schandelick versteken te zien van 't recht van een eeuwige blijdschap / voor een ander / die'er gheen naem van dragen kan dan valsch / als geen standt hebbende dan in uw ghequetste in-beeldingh; waer is uw liefde tot u self daerge soo toe gheneghen schijnt? is 't u niet ghehaet / datge het verganckelijck bemint? wat sal u / stervende / van uw leven over-blijven / dan een teghenwoordigh / en vergeefs berou / daer de smert eeuwigh van sal duuren?

Ghy denckt nimmer dan nieuw tijtverdrijf te soecken / om de tijt te dooden / en ghy bespeurt niet dat de tijdt u doot / dewijl dat in 't soecken van hem voor by te gaen / hy u de doodt doet vinden. Hoe is 't moogelijck datge moeyte doet om voor by te gaen 't gheen u met sulck een snelheydt ontloopt / dat uw inbeeldinghen / hoe licht datse zijn / het nimmer konnen achter-halen. En 't gheen u noch aenmerckelijcker behoort te wesen /

sen / is dat al de tijdt van uw leven zich eyndigt in een laedtsten ooghenblick/ daer voor een eeuwigheyt uw ongeluck/ of geluck aenhanght : ongeluck van een straffe die geen eynd sal hebben / en gheluck van een glory die eeuwigh sal duuren.

O lieve gedachte van de leste oogenblick onser leven / dat ghy soo onscheydelijck van onse gheesten niet zijt/ als de schaduw onse lichamen is ! O soet ghedencken van de doodt / dat ghy 't grootste deel in onse gedachten niet hebt / om u niet eeuwigh te vergheten ! O God-lijcke overdenckingh der eeuwigheyt datge onse zielen soo gheb[illegible]elijck niet zijt/ als onse herten 't aessemen is. Hoe lieffelijck is 't te dencken dat David riep dat hy dickwils op dese eeuwige dagen heeft gedacht/ daer God alleen het licht van is. O schoone dagen 't verwondert my niet dat ghy gheen nacht hebt / de Zon die u verlicht schijnt niet dan van zich selve. O driemael geluckige dagen! neen ick verwonder my niet datge eeuwigh duuret : de Star die u voortbrenght is de eeuwigheydt eygen. Seker mijn gheest verliest zich in dese soete ghedachten/ maer soo vermakelijck dat hy geen begheerte heeft om zich weer te vinden.

Na

Na alles/Jonck-vrouwen/moet ghy 't ende vande dag komen daerge's morgens van daen gingh/ dewijlmen maer een wech van een dagh-reys heeft. Ghy mooght wel traegh wesen / de Son die heur loop niet doet/dan om d'uw te verlichten / dwingt u so snel te gaen als hy.

Danst / lacht / slaept een gat in den dagh / het schip van uw leven seylt ghedurigh voort in de zee van heur eygen elenden / door de eenighe wint van heur aessem/ sonder stil te konnen blijven dan in de haven van 't graf / daer de Trompet van 't oordeel u roept / neemt acht datge daer uw klip niet vint / het berou sou'er eeuwigh / en 't leet-wesen vergeefs van zijn. Sonder lieghen / t'elcken-mael als ick op de eeuwigheydt denck vind ick niets behaeghlijcx in de werelt. Niet dat yder ghedeelte van dit groot lichaem / dat door een volkomen maght beweeghbaer is / in'er self niet verwonderlijck / en in'er schepper aenbiddelijck sy / maer soo dit soo veel als ooghmercken van veranderingh / en verdorventheydt zijn / sucht mijn hert/ altijdt ongerustigh / ghedurigh naer de oorsaeck van dese beecken / als alleen bequaem om de dorst van al zijn quellinghen te laven. Jonck-vrouwen soo

ghy tegen-smaeck in de aertse geneughten wilt hebben / ghy hebt niet te doen dan op de eeuwighe leckernijen te dencken/ om dat de ongelijckheydt soo groot is dat de gemeene zinnen ghenoegh zijn om u de eene te doen verachten/ en d'ander wenschen.

De vyfde dagh.

HElp mijn God/ riep S. Hieronymus, duysend-mael daeghs : ick sterf van schrick / door 't hooren van dese Trompet die my tot uw oordeel roept.

Ach ! Jonck-vrouwen / soo desen grooten Sanct/in't midden der wildernissen / en onder de strengheydt van zijn armelijck leven/sich op 't uytterste door vreese vond / hoe keunt ghy u houden in 't midden der ydelheden des wereldts/ als ghy alleen op dese noot van te sterven denckt / mits die wet niemant vry spreeckt ? desen onnoosele beefde / en ghy beweeght u niet. Desen elendigen spoogh / sult ghy ongevoelijck blijven ? Desen rechtveerdighen Man/ segh ick/ riep geduurigh om hulp in de suyverheyt daer hy leefde / sult ghy / als schuldigh zijnde/

zijnde / door 't eenighe voor-beelt van zijn verbaestheydt / niet ontstelt zijn? keunt ghy gherust leven in de schepen uwer lichamen / en op dese stormende zee des wereldts / sonder te vreesen dat de tijdt / die'er de schipper van is / u heden in passant op d'oever van uw graven sal ontlossen?

Ontwaeckt dan vaerdigh; en soo uw leven niet dan een droom is / droomt in uw ontwaken / wat ambacht ghy in dese lange eeuwigheyt / die ghy t'allen uuren nadert / sult doen.

Godt heeft yder / tot verstandt komende / een pinseel in de handt ghegheven / gelijck Zeuxis, dien vermaerden schilder / die / naer zijn geloof / niet dan voor de eeuwigheydt schilderde / op dat al uw wercken nimmer ander ooghmerck / en opsichtsel souden hebben. En inder daedt al dat ghy denckt / al datge seght / en al datge doet wort met de Oly der eeuwigheydt geschildert. Ick wil segghen dat alles zich naer 't goedt of 't quaedt eyndight / of naer de glory van de geluckfalige / of de pijn van de ongeluckige eeuwigheydt.

Soo ghy sterft in 't ghedoent daer ick u zie / hebbende tot 's middaghs te bed gelegen / men sal bevinden datge al sla-

 pende

pende uw traeghheydt voor een eeuwigheyt hebt geschildert / daerge eeuwighlijck van gestraft sult worden. Dat yder dan doe watse wil / de dagh kort'er van tot'er schade: doch 't loon'er van wort in d'andere werelt eerst gerekent. Bereyt u dit oordeel te gehoorsamen.

Siet u daer haest ghekleet / en op de mode toe-geschickt / het vermiljoen op de kaken/en eenighe swarte playstertjes om 't wit wel te doen af toonen / sonder twijffel om yemandt te betrapen: maer op 't eynde van den dagh sult ghy bevinden dat ghy u self bedrooghen hebt/ niet gevangen hebbende dan ydelheydt/ als oftge niets gedaen had.

Ick verwacht u nae 't endighen van 't middagh-mael / om u in de karos te helpen / en u met ghedachte ter wandelingh te volghen/ om te oordeelen of uw koutingen nutter als vermakelijck sullen zijn.

Ick moet noch ghedult nemen / terwijlmen de Paerden in de Karos spant/ om u tijdt om te spieghelen te gheven/ settende uw kappen / en kapers. Maer wat sotte ghedachten onder-houden uw gheest in dese bezigheydt? ghy leert uw oogen de konst van de herten loosselijck te quetsen / sonder te bemercken dat'er

uw

uw zielen de treffingh van ontfanghen/ door de ydelheydt die'er haer van blijft. Nu is 't/ segh ick / dat ghy uw aentreckelijckheden een nieuwe les gheeft / om haer te ghelijck te wijsen beminnen / en vreesen / u noch gelatende datge niet tot heur listen doet. Siet daer het schoone voor-nemen daerge dickwils van weder-koomt. Ick sta toe dat'er door uw blinckende ooghen heden veel ghequetst worden ; morghen sal een druppel vochtigheydt / die'er rood sal maecken / hen voor genees middel dienen. Laeten uw soetheden / en aenvalligheden liefd / en vreese te gelijck geven / al de geen die'er begeerten toe hebben / hebben geen liefde dan voor haer self : want uw getrouste minnaers werpen de grond-vest van hun rust op 't verderven van uw achtingh ; en ghy mooght u wel doen vreesen / sy vreesen nooyt dan hun tijdt in desen aenslagh te verliesen.

Maer my dunckt datge de wegh naer 't hof neemt ; Och wat gaetge al ydelheden in dese wandelingh zien / ghelijck een openbare jaer-merckt / daerse heur handel in gebruyck stellen.

Sult ghy niet segghen dat dit jonge sot-hooft / in 't groen gekleedt / dat ghy aen de poorte ziet / dese morghen al heur

blanckertsel op'er aengesicht verbruyckt heeft ? sy ghelooft de schoonste van de werelt te zijn / ick segh in heur ooghen / sonder te bemercken dat heur eyge liefde haer alles verblindt datse heur ghebreken niet ziet / dat sy soo weynigh bedreven is in zich te doen beminnen / datse al de werelt tot deernis beweeght. Wat my belanght ick maeck my wijs dat het een blinckend glas is dat andere in een roock verlicht / zijnde het wesen met sneeu bedeckt.

Wat oordeel kan men noch van dese laet-dunckende doen / die niet schoons dan de boesem hebbende / daer onbeschaemt mee pronckt / ghelijck of de rest van'er lichaem te looven / of te verkoopen was. Och ! hoe beschaemt moetse zijn als t'en dagh om is / datse heur winckel moet sluyten / sonder een bezichter van heur koopmanschap ghevonden te hebben. Men moet bekennen dat de schaemte aenlockselen heeft diemen elders vint.

Werpt vaerdigh de ooghen op dese sotte-bol / wiens schoonste schicht door ouderdom omghelegt/ de list leent van dit groot ghetal playstertjes diege ziet ; als offse in de ouderdom daerse is / yemandt konden treffen. Een vreemde/ maer

maer deerelijcke saeck: 't is haest thien jaren dat heur schoonheydt haer voor 't lest vaer wel seyde / en noch besteedse alle daegh heur vlijt omse weer te doen komen: is 't gheen nieuwe sotheyt datmen de tegenwoordige tijdt ghebruyckt om de voorlede weer te halen. Doch sy sou geluckigh in'er ongheluck zijn / soo sy in 't lijden van heur schip-breuck sich aen de deught vast hiel / om sich in'er verlies te bergen.

Beziet die een weynigh die gants vergult in de Karos koomt / ick oordeel aen'er gelaet / en doen / datse sich de af-god acht van al die'er aenschouwen / sonder te bemercken dat de tijdt / die haer voor een nieuwen koetsier dient / haer in de selve sege-stoel op 't autaer van 't graf geleyt / om daer met al heur aenbidders schandelijck gheoffert te worden.

Maer wat heeft dese een quade bevallighheydt datse soo ernstigh het oor aen 't koosen van desen jongen laf-beck leent / die haer onderhout / en diese / dat noch 't erghste is / gelooft in al de bedrieghereyen dien hy'er seght. My dunckt dat ick hoor dat hy haer sweert / datse in zijn ooghen de schoonste des wereldts is / en datse zijn eet ghelooft / sonder an-

dere versekeringh van die die haer heur spiegel heeft gegeven/ is dat geen goede borgh?

Hoe! weet sy niet dat de eerste eed / die een verliefde haer doet / is niet een'er van te houden / soo langh als sijn passie duurt? en daer by is dit sweeren de minnaers soo gemeen / van te seggen dat hun meesteressen volmaeckt schoon zijn/ dats'er zich heden-daeghs niet dan uyt ghewoont mee dienen. En 't ongeluck wil evenwel dat ghy aenwent dat te ghelooven / sonder te bemercken dat de spieghel / die 't u wijs maeckt / u de eerste verried.

Ick wil nochtans datse seer schoon is / daer in bestaet de grond-vest van'er ydelheyt. Soo heur beeldenis ghevoelijck was / het waer meer dan 't rechte/ mits de schoonheydt van dat zich van heur self kan bewaren / en de bevallickheydt heeft niet eyghens dan de nood-dwangh van heur verderf. Invoeghen dat sy / maeckt men haer wijs dat sy uytnemendt schoon is/ moet ghelooven dat men haer dit niet dan in passant seght / dewijl heur schoonheyt even vergaet als de lof-redenen diemen haer gaf/ als van een aerd zijnde.

't Is waer datse de schoonste ooghen

van

van de wereldt heeft / maer men zietse nimmer als 's namiddaeghs: de morgen is gebruyckt / om'er etterige dracht wegh te nemen. Men sou gheen volmaeckt'er neus dan de haere / konnen zien / ick belijde 't / maer sy heeft alle daegh een nieuwe snuyt-doeck van doen. Sy heeft een heel kleyne mondt, ick bely het oock; maer 't is een kleyne mest-poort. Heur bloosende verf is heel aengenaem / maer hy is te verachten / door dien hy alle dingen vreest: de son / het vuur / de locht self zijn de vyanden die hem gedurigh beoorlooghen / verwachtende dat de tijdt / die heymelijck zijn Mijnen graeft / zijn werck voleynt.

Sy is van goet verstant / want sy seght schoone dinghen / maer 't was beter dat sy goede dede. Men houd meer van de daden dan wercken. Sy magh spreecken watse wil / men sal by heur wercken oordeelen. Sy zinght uytnemendt wel; heeft sy niet dan de stem / sy sal'er niet dan ooren onderwerpen. Die geen die niet te doen hebben sullen 'er in passant / tot hun gheneught / naer luysteren: maer als sy heur ghesangen endight / sullen sy beginnen te dencken op yets dat meer stant heeft; ghebeurt

het

het by gheval datse haer lof spreken / sy gheven haer niet dan wint / die sy eerst hen leende. Endelijck laetse soo rijck zijn als Semiramis, en schoonder dan Helena; de een heeft in 't graf-schrift / datse / in de steen van heur graf / dee houwen / datse / in 't midden van heur rijckdom / niet eyghens besat dan de besmettingh / en elende. En de ander d'ongevoelijckste herten door heur betoverende aentreckelijckheden in liefd' ontsteecken hebbende / bewoogh heur grootste vyanden tot deerenis / door 't eenighe verhael van'er ongheluckken. Vleyd u niet / Jonck-vrouwen / een eenighe sucht van berou over uw ydelheden sal u meer glory / en voordeel geven / dan al de tranen die uw slaven voor u moghen storten. Terwijl slaet de nacht uw vertreck; ziet de dagh is om. Gaet uw spieghel nu reeckenschap gheven van al wat ghy ghewonnen hebt. Maer wat sult ghy hem seggen om niet te lieghen? ick sta toe dat ghy'er veel hebt doen suchten; soo ghy daer roem uyt-treckt dese wint sal u blijven: want sy hebben u anders niet ghegheven. Men heeft waerelijck ghesegt dat ghy seer schoon zijt; maer ghy hebt hen niet dan 't hooft in 't venster laten zien; en ghy hebt u soo een

weynigh

weynigh in 't scheemer-licht ghehouden / om 't avont-ghespel te hooren datmen u dede / ghy sult het niet meer zijn / uyt oorsaeck dat uw wanghen van slijm-achtigheyt zijn geswollen. Oordeelt / sonder vleyery / of men u langh kan beminnen / wanneermen u niet dan om uw schoonheyt bemint.

Hoe veel aenbidders heb ick ghezien van heur aengesichten / die/ nae oopenbaerlijck heur werck daer van ghemaeckt te hebben/ van d'onghevoelijckste herten t'onderwerpen/ tot soodanigh een staet van elende / door de leelijckheyt/ gebracht waren / dat sy / veer van liefd te verwecken / al de wereldt meer vrees / dan deernis gaven. Seecker / Jonck-vrouwen / sooge wist hoe veel toevallen uw schoonheydt is onderworpen/sy sou gedurigh meer 't ooghmerck van uw verachtingh / dan verwonderingh sijn. Ick sta toe dat het een hoofdwerck van de natuur sy/ sy self maeckt'er zich de stief-Moeder van / en gheeft'er over aen duysent soorten van onghelucken. 't Is waer men ziet niets dat soo Godlijck is op aerde / noch soo betoverent op de werelt ; maer dese Godlijckheyt is gelijck die diemen Alexander toe-schreef / wiens bloedt / dat uyt

zijn

zijn aderen liep / al de autaren diemen hem had op-gericht ontheylighde. Dat selfde kan men oock van heur betoveren segghen / als dat het droomen zijn die de swacke geesten bedriegen.

Seker / Jonck-vrouwen / men moet altoos daer toe komen / datmen gelooft dat de deught alleen aenlockentheden/ en aenvalligheden heeft / die voor de tijdt / en doodt bevrijdt zijn. Al heur trecken/en al d'aenlockselen van de Natuur vernietigen zich allengs met haer: en hoewelse zich/door heur eyge bederf/ nochtans schijnt te bewaren / vindende heur vestingh in heur vervallingh : de tijd laet niet zich van uur tot uur / in zich self te vernielen/ en de tijdt van zijn rijck te verkorten. Invoeghen dat / tot uw vertroostingh / al dat ghy ziet met uw gesicht vergaet : al watge hoort met de lucht / wiens toon uw ooren vervult / verswint / en alsoo al de rest / sonder dat'er yets op aerde vast blijft.

De eenighe eeuwigheydt / Jonckvrouwen / is onbeweeghlijck ; sy alleen is 't die duuren sal soo langh als uw zielen/ en uw zielen so langh als sy : waerge gaet / heur onmetelijcke grootheyt sal u gants vervullen. En wat ghy doet sy sal de tijdt van uw bezigheden zijn/

nae

náe hondert duysend jaren sal dit gheen oogenblick van een wereltse eeuw zijn: na hondert duysent Millioenen jaeren/ sou dit selve ooghenblick / daer ick van spreeck/ noch niet om zijn. Hoe! Heer! sal ick u dan sonder op-houden vertoornen ! wetende dat ghy eeuwighlijck rechtveerdigh zijt/ om de sondaers met een eeuwighe pijn te straffen ! eeuwighlijck branden! Och! hoe lieffelijck is 't vuur dat S. Laurens tot asschen bracht / als ick op dese eeuwighe vlammen denck. Heer/ eeuwigh van de vermakingen van uw glory berooft te zijn! Och! hoe soet / en licht is't pack van uw kruys / soo ick'er de droefheden van ghelijck by die van dese beroovingh/ die geen end sal hebben. Ick sou niet voorder konnen gaen / ick moet noodtsaeckelijck mijn gheest op dese ghedachte veste.

De seste dagh.

MEn leest van de Tyrianen/ datse veertigh daghen sonder slapen waeren in de ghedurige op-roeren / daerse leefden van zich met heur stad tot asch gebracht te zien.

Ach!

Ach! Jonck-vrouwen / hoe keuntge een oogh luycken in 't snijen der geduurige vrees / daer 't verbaerlijck ghelupt deser Trompet van 't oordeel de allerstoudse in-houdt. Sy dreyght met geen eenighe ontstekingh/ maer eer met duysend dooden t'samen/ wier straffen eeuwigh moeten zijn. Ontwaeckt dan; en soo ghy dese eeuwige noodsakelijckheyt van sterven niet keunt tegen staen; sterft ten minste goets moets met de wapenen in de hant / 't nut sal'er de glory van versellen.

Van al de pijnen die de wreedheydt geeft / houd men gheen wreeder dan die van 't waken. Niet te slapen / wat een ongerustigheydt. Soo ghy door te veel in dese wereldt gheslapen te hebben verwesen wort sonder op-houden in d'ander te waken; wat een pijn; ick segh te waken / niet op sacht gheschudde pluymen/ maer op bedden van vlam / die u/ door een Goddelijcke deught / sonder u te verteeren/ eeuwigh sullen branden. Ick spuw'er door van schrick t'elckenmael als ick'er om denck.

Ick vind gheen onnutter werck in 't leven dan 't slapen: en die geen die de slaep by de doodt gheleken hebben/ hebben'er soo veel rede als verghelijckingh

in

in ghevonden. 't Is waer wy sterven sonder op-houden: maer als de nieuwe slaep des doodts ons over-valt; kan-men niet seggen dat wy twee-mael tef-fens sterven? onse zielen mogen in heur mijmeringen wel bewilligen / het leven der droomen / daerse dan van beweeght worden / is haer een aerd van dood / als berooft van 't licht der rede / dat alleen heur maghten volkomen kan beheer-sen. Invoegen dat die geen die veel sla-pen ghemeenelijck dutachtiger zijn dan anderen / en oock een haestige doot meer onderworpen / als of heur twee-mael stervend werck het doodelijcke toeval hielp: ick koom weer tot u.

Ghy zijt / God danck / endelijck ont-waeckt / hoe dencktge de rest van den dagh te besteden? ick weet wel datge tijd moet hebben om u te kleeden: maer bemerckt ten minste in dese ydele besig-heden / het beweenelijck ampt datge alle dagen / en alle nachten doet van uw elen-dighe lichamen te kleeden / en t'ontklee-den / terwijl de tijdt yeghelijcks graf maeckt. Het elendighe ampt / segh ick noch / dat ghy ghedurigh leert; ghy mooght wel dickwils van rock veran-deren / 't is altijdt yets te seggen / dewijl de moode soo verandert dat uw teghen-

woordi-

woordige kleederen u morghen naeuw dienſtigh zijn ; en alſoo waer is 't dat de weerelt ſoo ongheſtadigh als uw zin is.

Daer is niet dan uw doodt-kleedt/ Jonck-vrouwen / dat niet van fatſoen verandert / heur mode duurt altijdt; maer of yder een beſondere zin tot de koleuren heeft/ en dat heur doodelijke u niet be aeghde ; ghewent er u toe u alle avonden in uw bedden metende : de rede/ en de noodſakelijckheydt daer in ſullen'er u endelijck 't ooghmerck behaeglijck van maken.

Ick onder-vraegh niet waerje gaet/ ziende u in de Karos klimmen / 't weer is ſoo mooy / dat het u om een luchje nood. Ick ſal u / naer mijn ghewoont/ met ghedachten volgen / om de ſtof van uw onderhoudt te weten.

Siet u daer in een tuyn by een fonteyn / geſeten onder de ſchaduw van een groot ghetal boomen / die met de enden van heur tacken t'ſaem vereenight zijn/ in de bekommernis van de Nachtegael te hooren zinghen ; maer ick moet u de zin van zijn wilt-gezangh uyt leggen. Hy ſeght u op zijn manier dat hy de ſon alle morgens wel magh groeten/ en de maen alle avonden nacht-zanghen zingen/

zinghen / dese quade starren laten niet door de schickingh van heur loop / de sijne vaerdigh te doen endigen. Invoegen dat zijn kneuteren / herbattinghen / op-gevingen / en verdubbelinghen / soo veel zijn als klachten over zijn ongeluckigh nood-lot / dewijl hy gheen stem heeft dan om al de werelt tot zijn lijck te nooden / als door kracht van zingen gedwongen te sterven.

De Torteldupf / die vergheefs heur ghesel soeckt / beklaeght zich oock van heur ongeluck op een andere toon. Dat u doet zien dat de tijdt gierigh / en gretigh naer 't verderf van alle dingen is ; en hoe wel de Echo niet dan stem sy / haer niet konnende doen swijghen / hy verslint allenghs de Rotsen die haer doen spreecken ; neen / neen / Jonck-vrouwen hy laet niemant vry. Soo hy in de fabel heeft gheleden dat Orpheus hem Euridice eyschte ; hy is'er in d'Historp van ghewroocken van al de Poeeten / die'er hem raed toe gaven. Maer dat ghy wel gheplaetst zijt / dunckt my goet / om met ghemack te overdencken / hoe alle dinghen die God op aerde gheschapen heeft / van de selve Natuur zijn als dese bloemen / en fonteynen die ghy ziet / dewijl 't alles met haer soo snel als

als heur baren verblucht. Ja/ Jonck-vrouwen / de wereldt is een perck van bloemen van verschillende schoonte / en reuck ; maer alle eens van stoff : ick wil segghen dat God op den dagh van zijn scheppenis de dinghen diege hier beneden ziet in 't perck des aerd-bodems gheplant heeft / als verschillende bloemen in koleur/ en waerde ; maer al van eenen stof/ dewijl'er niet een voor 't verderven vry is. Dit zijn waerlijck de bloemen/ die 's morgens zijn geslooten/ 's middaeghs ontloocken / en 's avonts verwelckt / en die door de tijd / die'er de Hovenier van is / t'allen uuren uytgerood worden. 't Is waer / Jonck-vrouwen / dat de werelt een fonteyn is/ alle dinghen die'er in zijn sijn'er de baaren van/ als niets eygens hebbende dan de vlucht / die 't wesen is van al wat men op aerde ziet. Ghy mooght op al de ooghmercken/ die u omringhen/ wel zien / daer is'er niet een die niet soo wel als ghy vaer wel seyd / dewijl ghy al t'samen / hoe wel verschillentlijck / en door verscheyde weghen / in de afgront van 't graf loopt.

Laet evenwel niet een tuyltje van bloemen te maecken / maer bemerckt/ in 't plucken van dese Lelyen / Roosen/

en

en Maegdelieven / dat de tijdt alle daeg 't selfde in de tuynen van uw aenghesichten doet / daer pluckende nu de Lelyen van uw bloosjens / dan de Roosen van uw kaken / daer nae de Maeghdelieven van uw lippen / daer hy de kroonen zijner ongestadigheydt van maeckt: ghy kent'er ghevoelijck de waerheydt van / daer is geen andere proef toe van noode.

Hoe! Jonck-vrouwen / alles verwelckt voor u ghelijck een bloem: alles vlucht voor u gelijck een baare / en ghy blijft onbeweeghlijck in uw onghevoelijckheydt / sonder oopt te dencken op dese noodtsaeckelijckheydt van sterven / die God self / nae de Wet daer van in ghestelt te hebben / niet voor hy wilde. Zoo de eenige inbeeldingh van de doot u verbaest / bemerckt een weynigh hoe desen soeten Salighmaecker eerst zijn dorst in de kelck / die sy hem aenbood / ghelaeft heeft / op dat hy'er u de vrees / en bitterheydt teffens van benam. De doodt is niet schrickelijck dan voor de schelmen: niet datse dickwils de rechtvaerdighste in de vrees van Godts oordeel niet verbaest: maer dese verbaestheydt versacht allenghs door de kracht van heur rede / hebbende / naer 't ghe-

voel van hun geweten / meer genade te hoopen / dan straf te vreesen. Invoeghen dat de Natuur alleen al de vreese / daerse van beroert zijn / teelt. Seecker ick weet niet waer ick'er door ben. Maer wat is 't dat ick hoor ? 't is de groote poort-klock / van de stadt die u verwittight dat de poorten haest toe sullen gaen.

Ach ! Jonck-vrouwen / datge van self 't oor van uw inbeeldingh aen 't geluyt deser Trompet van 't oordeel niet leent / die sonder op-houden slaet / dewijl sy u boodschapt dat de poorten van 't Paradijs voor eeuwigh sullen geslooten worden / en datge daer / sooge van leven niet verandert / nimmer in sult raken. Ha eeuwigheydt / eeuwigheyt / ghy verblijd / en verbaest my.

Siet daer endelijck uw dagh door gebracht / Jonck-vrouwen / seecker sy is wel versleten sooge met al dese ghewichtighe waerheden / dien ick u vertoont heb / geen voordeel ghedaen hebt. Alsoo sullen al de andere dagen van uw leven tot uw schade / en onsteltenis vergaen / sooge ten minste niet denckt datse vergaen : mits het / dit bedenckende / onmooghlijck is / datge niet ter liefde van uw zielen veel goede wercken doet / dewijl

dewijl sy niet eygens dan die sullen hebben. Dit sullen al heur schatten / al heur geluckken zijn / waer van Godt het ooghmerck / de tijdt / en de maet sal wesen.

Sooge de vernoegingh wist/ Jonck-vrouwen / diemen heeft van wel geleeft te hebben / alsmen zich op 't tipje van te sterven bevind / ghy soud van desen oogenblick af uw bekeeringh bearbeyden. Twijffelt ghy noch aen dese waerheyt / vraeght het u self / door 't gedencken van de leste zieckte die ghy ghehadt hebt/of 't ongeneught/ dat d'inbeelding van u sonden u veroorsaeckte/wel grooter kon wesen. En tot een ghevolgh/ vertoont u de blijdtschap / en voldoeningh daer een suyver leven onse zielen mee kan vervullen. Seecker ick sou niets soeter / of leckerder konnen begrijpen.

De sevende, en leste dagh.

ICk ontwaeck u heden noch / Jonck-vrouwen / van weghen Godt / soo hy toe-laet dat dese Morghen-wecker u in handen val / om uw oogen daer op te vesten / terwijl u ooren sich schicken

ken om'er 't geluyt / tot voordeel uwer zielen/ van te hooren. Ick segh heden / gelijck een rust-dagh/ die u toegeschickt is om op die van de salige eeuwigheydt te dencken / die u tot vergheldingh is voor ghestelt. Maer soo dit het leste onderhoud is dat ick met u moet hebben / moet ick u de overdenckingen van mijn eensaem leven mee deelen/ door een langhe eervarentheydt bekennende / wat voordeel ghy'er van ontfanghen sult/ soo ghy mijn raden volght.

Vertoont u voor eerst dat Godt van eeuwigheydt af voorsien heeft dat dit kleyne boeck in uw handen sou vallen / of tot uw schade / of tot uw voordeel/ sooge u te recht met d'onderwijsinghen dient die ick u gheef / die my Godt self heeft in gegeven / of tot uw schade / soo/ door de verachtingh die ghy'er van sult doen / dit selve boeck u verwint van een gewillige blindheydt in 't sien der ghenade die d'oneyndelijcke goetheyd u tot uw saligheyt sal ghedaen hebben : ghy hebt noch keur. Ick sal u dan tot uw leeringh segghen watge doen moet om uw dagh wel te besteden. Maeckt dat uw hert/ als ghy outwaeckt/soo danckbaer sy van Godts nieuwe gift door 't geven van desen nieuwen dagh / als uw

oogen

ooghen in 't zien van heur licht / vermaeck hebben. Daer na / sonder koopmanschap met uw bed te maecken / hoe veel tijdt ghy noch aen uw traegheydt sult gheven / op-staende / en voor een kruysje op uw knie vallende / doet dat hy self uw spieghel zy. Daer is 't dat ghy met rede op uw self mooght verlieven / bemerckende wat ghy waerdigh zijt door de waerde van 't bloet dat u kocht. O kostelijcke spiegel!

Danckt uw Salighmaecker van u geboorte / en onderwijsingh in 't Christelijck / Apostels / en Rooms geloof / gelijck de eenige Wet der saligheydt / daer nae hem al de ghedachten / woorden / en wercken van den dagh offerende daer ghy in treed / bid hem ootmoedelijck d'eene te verlichten / de anderen geest te geven / dese te regelen / en aen al t'samen tot een ooghmerck te dienen / op dat al dat ghy denckt / al datge doet / en al datge seght hem aengenaem sy.

Dat het eynde van dit ghebed ghevolght sy van 't beginsel uwer noodsakelijcke besigheydt met u te kleeden / maer gebruyckt'er soo weynigh tijd toe alsge keunt / en die sonder hovaerdy / of soodanigen sucht tot sulcx. Ick verbie u 't poeyer niet / dewijlje niet anders

zijt: maer wel de pomade en 't vermil-
joen: om dat/ hoewel dese vonden van heur self onnoosel zijn/ sy misdadigh konnen worden/ door 't quaed datse konnen doen/ en ghelijck ghy mede-stansters van de misdaet sult gheweest hebben/ moet het noodsaeckelijck dat ghy ghesellinnen van de straf zijt.

Gekleet zijnde/ sult u bereyden nae de Mis te gaen/ daer ghy uw werck met danckseggingghen sult vervolghen/ God lovende van al de genaden dien hy u ghedaen heeft/ sonder oopt uw gheest van dit voornaemst/en Goddelijck oog-merck/ daer ghy hem door rede/ en erkentenis aen-hecht/ te keeren. Vertoont u in dit doen dat hoe wel Godt in alle plaetsen is/ onse Salighmaecker in lichaem/ en ziel op 't selve Autaer is daer ghy hem uw ghebeden offert. Dat u soo sedigh/ en gesaghelijck moet maken datge uw hooft sonder noodsa-kingh niet om durft keeren/ en sonder dwangh niet een woort spreken.

In 't weder-keeren van de Kerck sal yder zijn bekommernissen naer zijn staet/ en bedieningh hebben/ ten eynde van/ in 't verwachten van de maeltijd/ niet traegh te wesen/ daer de gulzig-heyt oock moet bemerckt zijn voor soo

schan-

schandighen sonde in een Dochter / als alle andere voor God. Die zijn mondt niet kan bedwinghen is al zijn leven een slave.

Wordt ghy op een feest genood / gaet-'er / maer maeckt'er u gheen bancket van / of eet'er / en drinckt'er niet boven uw maet : ghy sult in 't opstaen van de tafel bevinden dat'er uw lichaemen te gesonder / en uw zielen te suyverder door sullen zijn. Soo ghy daer op gaet wandelen / vermaeckt uw geest met onderhoudinghen daer niemant door verkort wort ; en soo yemandt van 't geselschap sulcx begon / alwaer 't uyt geckerny / verandert van redenen / op datge uw ooren niet ghewent om vermaeck uyt 't verhael van een anders ghebreken te scheppen / bemerckende dat ghy'er self vol van zijt. Soo ghy de namiddagh in uw huys verslijt / maeckt uw werck van u noodsaeckelijckheydt / of leest in uw Devotie-boeck / op dat uw tijdt te nutter besteed sy. Ick segh Devotie-boeck ; want wat de malle boecken / of Comedien belanghen / dat zijn fabelen / die endelijck de gheen diese gelesen hebben / de waerheyt van hun eygen sotheden vertoonen ; als hebbende hun tijd te qualijck besteet.

Soo dit een heylige dagh is / dat desen Morgen-wecker dien ick u gheef / u ten minste belet datge in 't Sermoen niet slaept. Volght dese Devoten op de nieuwe snof niet nae / die 't verdriet de passi op een heylige vrydagh te hooren / sonder te bemercken dat desen Goddelijcken Salighmaecker die'er voor heur self de smert op lee / meer ghedult in zijn pijnen heeft ghehad / dan dese onmedoghende hebben om alleen 't verhael / datm'er hen van doet / te hooren. O God! voor wat andere sonden bewaert ghy de blixemen van uw rechtveerdigheyt.

De uur van uw slaep-tijd ghekomen zijnde / sult / u ontkleet hebbende / voor de lestemael voor dese selve spieghel van 't kruysje gaen / om daer voor d'ondervraginghen van uw gheweten te doen / God vergiffenis biddẽde van al de fouten diege desen dagh moogt gedaen hebben / en met een vast betrouwen de genade eysschen van daer in niet meer te eysschen. Daer nae hem in dit ghedoent al uw begheerten / en al uw hoopen de rust van uw leven rakende / offeren / op dat hy d'eene door zijn goetheydt verrechtveerdighe / en d'andere / door zijn maght / doe ghelucken / maer altijd eer

naer

naer zijn wille / dan naer uw geneughte: want vertoont dat die Godts wille weet / de verstandighste des wereldts is.

Dit 's d'eenige wetenschap / Jonckvrouwen die u gerust moet stellen. Vest de kracht van uw voornemen op de grootheydt van uw maghen/ noch op de gunst van uw vrienden. Ick heb/ seght de Profeet / dese aerdse grooten hooger als de Ceder-boomen van Liban verheven gesien; maer verbarelijcke saeck/ des anderen daeghs zijnde uyt mijn oogen verswonden / heb ick'er naeuwelicx een konnen vinden die 't ghedachte van zijn wesen bewaert heeft. De begunstighde des werelts zijn van de selve Natuur/ sy doen niet dan vergaen. Hun fortuyn is een blixem die voor de donder van heur onschuwelijcke val gaet. Invoeghen dat soo God de eerste steen van onse ghebouwen niet leght / ghy'er haest 't verderf van sult zien.

Begheert dan nimmer naest Godt yets / dat 's te segghen dat ghy u in alle saecken volkome sult laten bestieren/ sonder oopt teghens dese aenbiddelijcke voorsienigheyt te preutelen. Wenscht ghy Nonnen / of getrout te wesen: leert dese spreuck van ootmoedigheydt / en

gehoorsaemheyt. Mijn God; uw wille geschiede / dit's ghebedt dat hy self u geleert heeft / oordeel of 't hem aenghenaem sy / en of 't u nut kan wesen. Eyndight uw ondervragingen door een lofzangh aen de Heylige Maeght / soo wel door heur besondere verdienste / wiens glants door kracht van verwonderingh al de kooren der Engelen verblint / als om 't belangen van uw salighеydt / daer sy de almaghtighste voor-spraeckster / en middelaerster van is. Die dese Maeght tot een steun heeft sal nimmer vergaen.

Besondere raed om zijn leven wel te leyden.

MAeckt nimmer gheen verbont dan met Godt: al de wereldtse vriendtschappen houden altijdt yets van heur ongestadigen aerd. Soodanigen storf heden voor u / die morgen / soo ghy storft / niemant souder rou om dragen. 't Belangen menght zich altijd in de gheneghentheden hoe suyver datse zijn. Wort leelijck / arm / of oud / al dese groote vrienden / en al dese getrouwe minnaers van gisteren avond / verswinden

swinden desen morghen / en soo ghyse door uw noodt ontbiet / ghy sult'er niemant t'huys vinden. Godt alleen/ Jonck-vrouwen / is een volmaeckt minnaer / en een dierghelijck vrient. Wilt ghy proeven van zijn goetheydt? hy is voor u gestorven eer ghy geboozen zijt/ begeert ghy getuygenissen van zijn barmhertigheydt? hy bewijst u die alle dagen. Bemindt dan niemant dan hem/ Jonck-vrouwen ; en vertrout u niet dan op hem/ en ghy sult u nooyt bedrogen vinden.

Vertoont u op alle plaetsen dat God alles vervult / en dat hy alsoo altijd getuyge is van de wercken die ghy doet / op dat dit insicht u in de achtingh houd diege soo heylighen / en aenbiddelijcken Majesteyt schuldigh zijt.

Het aengenaemste ghebedt datge aen God keunt doen / is voor uw vyanden/ dewijl hy'er self 't voorbeelt van geweest is. Toen hy / aen 't kruys ghenagelt / niet dan de tonghe vry had / sich daer mee diende om vergiffenis te bidden voor dese beulen / die hem in dese staet brachten. O ongehoorde barmhertigheydt ; riep self voor die gene genade die hem gal en edick tot laeffenis van zijn dorst bereyden.

Als

Als ghy in 't hardste van de winter / voor de kou / en d'andere onghemacken van 't leven versorght / te bedde light: vertoond u dan hoe veel armen dat'er in desen selven oogenblick zijn / die nauwelicx stroo voor bulsack / laken / en decksel hebben / sonder de hoope self des anderen daeghs beter te ligghen. Uw gheesten daer nae een weynigh hoogher heffende / bemerckt dat Godt u van een staet heeft doen gheboren worden / die u van dese soorten van elenden bevrijdt / sonder andere rede dan zijn suyvere goetheyt. Seker dit zijn de genaden die gherechtigh een eeuwighe erkentenis eyschen. En ick verwonder my niet soo d'ondanckbare daer eeuwigh van gestraft worden. Neem acht datge niet van dat getal zijt.

Vertoont u noch dat ghy van eeuwigheyt af door Gods verstant tot dese staet gheroepen zijt. En dat u 't aenmerckelijcxst moet wesen / is dat hy onder een oneyndelijck getal zielen / die'er alle dagen door zijn maght geschapen worden / de uwe ghekooren heeft / om in de kennisse van d'eenighe Gods-dienst onderwesen te worden / daer sy heur saligheyd konnen vinden. Ick ben te ghelijck vervoert / en ontstelt t'elckenmael als

ick op soo aenbiddelijcke waerheden denck.

Wat wonder van goetheyt/dat God u in zich selve voor alle eeuwen in uw niet bemint heeft / ick segh bemint / dat hy u met duysent ghenaden vervult heeft / daer veel anderen van uw aerd af berooft zijn. Aenbid / aenbid / Jonck-vrouwen / dese Goddelijcke voorsienigheydt / die 't u tot uw voordeel/ sonder inzicht / of verdienste / heeft toe gevoeght.

Treck geen ydelheydt van de beminnelijcke hoedanigheden die ghy boven uw ghesellinnen bezit; uyt vreese dat Godt u / om haer te wreecken / moght straffen. Soo ghy heel schoon zijt / zijt desgelijcx ootmoedigh / op dat al de wereldt u eer / als ghy niet meer bemint keunt wesen. Hoe veel heb ick'er ghesien die op een dagh al de wereldt tot liefd / en deerenis bewooghen. Der Jonck-vrouwen ootmoedigheydt heeft meer aentrecklijckheydt alleen dan al de hoedanigheden van de Natuur t'samen.

Dat in al uw goede wercken het Paradijs alleen het ooghmerck niet sy: om dat uw wercken als gekneust / en verkort een deel van heur verdienste niet ver-

verliesen : maer seght met S. Augustinus : Heer / alwaer 't datge gheen Paradijs te geven had / ick sou niet laten u eenighlijck te beminnen dewijl ghy volmaeckt beminnelijck zijt / en dat ick daer by / uyt kracht van u te beminnen / voorts-handts de leckernijen van 't selve Paradijs gevoel / dat uw barmhertigheydt my doet hoopen. Neen / Heer / verbolghde hy / ick sal oock niet ophouden van u te vreesen / al waer 't dat 'er gheen hel sou zijn om my te straffen. Mits ick / 't elckenmael als ick u misdoe / my ghedurigh gepijnight voel / en de pijn begin te lijden / daer uw rechtvaerdigheyt my mee dreyght. Het goet is beminnelijck van zich / Jonck-vrouwen / en gelijck 'er Godt de oorsprongh van is / moet ghy uw herten ghebieden nimmer als om zijn liefde te suchten / soo ge wilt dat de Engelen self op u verlieven.

Zijt niet van dese versaeghde die bleeck van vreese worden / als men hen van de doodt spreeckt. In 't teghendeel bemint'er de redenen / en ghedachten van / op dat ghy by tijdts leert / datmen noodsaeckelijck doen moet / ick segh het werck eyndigen dat ghy van den eersten ooghenblick van uw leven begonnen

hebt/

hebt/ en daer ghy sonder op-houden aen arbeydt. Och! hoe verbaerlijck is de dood voor die geen die'er noyt op ghedocht hebben?

Dat yder van u zich by haer selven dan vertoont / waer sy nu over vijftigh jaren / meer / of min / sal zijn / en heur gheest op dese ernstighe ghedachte steun ghevende / dat sy in haer selve segh: het is waer dat in die tijdt / dit lichaem dat ick beweegh / en daer ick heden soo veel werck van maeck / niet dan een hoopje mest sal zijn / daer de wormen heur leger-stee in sullen vesten; maer wat sal mijn ziel ghewoorden? wat salse dese lange eeuwigheyt doen? sou sy in de hel in 't uyt braken van heur misdaden branden? Breeckt met dese leste woorden uw stilheyt / en / sooge in een plaets zijt/ daer u niemant hoort / roept luyde met S. Augustinus: Heer, brant, scheurt, en brenght dit elendige lichaem tot Asch, ick verlaet het aen de raserny van uw rechtveerdigheyt in dese werelt, op voorwaerde datge mijn ziel in d'andere genadigh zijt. Ach wat sullen dese woorden / dickwils verhaelt / wonderen doen/ Jonck-vrouwen / voor 't bevesten van uw salighheydt: maer in dat sal de eervarentheyt u meer leeren dan ick u seggen kan.

Ick

Ick eyndigh met dit leste oorlof dat ick u noch gheef / gelijck een van de gewichtighste / en nutste / van een besondere Devotie tot de Heylige Maeght te hebben / haer alle morghen met een lofgesangh groetende. Dat de Enghelen zich verootmoedigen / riep een van heur Devooten / dat de Hemel zich verneder / en de gantsche Natuur van vreese / en achtingh heeft voor dese onvergelijckelijcke Marie, dewijl heur buyck tot een wiegh / heur borsten tot voetsters / en heur arm tot een steun voor heur schepper heeft gedient. Seker die haer volkome weet te eeren / weet al wat hy tot zijn salighevt weten moet.

EYNDE.

